

”KADULLA ME OLLAAN NIIDEN NUORTEN PAIKOILLA”

Raidenuorisotyö julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa

KARLA MALM

”KADULLA ME OLLAAN NIIDEN NUORTEN PAIKOILLA”

Raidenuorisotyö julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa

KARLA MALM

Nuorisotutkimusverkosto/
Nuorisotutkimusseura
Verkkajulkaisu 134



Nuorisotutkimusverkoston julkaisut

Tiede

Teosten sisältö ja tyyli ovat akateemisten kriteerien mukaisia.

Kenttä

Erilaiset raportit ja selvitykset.

Liike

Ajankohtaiset yhteiskunnalliset puheenvuorot.

Kannen kuva: Ilmari Hakala

Kansipohja: Sole Lätti

Taitto: Tanja Konttinen

Tiivistelmän käännökset ruotsiksi ja englanniksi: Käännöstoimisto Bellcrest Translations Oy

© Nuorisotutkimusseura ja tekijä

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 204,
verkkojulkaisuja 134, *Kenttä*, Vantaan kaupunki/Nuorisopalvelut

Nuorisotutkimusseura on saanut tukea tähän julkaisuun opetus- ja kulttuuri-
ministeriöltä.

ISSN 1799-9219 (nid.)

ISSN 1799-9227 (PDF)

ISBN 978-952-7175-65-1 (nid.)

ISBN 978-952-7175-66-8 (PDF)

Unigrafia, Helsinki 2018

Julkaisujen tilaukset: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/catalog>

Sisällys

| | | |
|-----|---|----|
| 1 | Johdanto | 7 |
| 1.1 | Rajojen yli | 7 |
| 1.2 | Nuorisotyö raiteilla -hanke | 8 |
| 1.3 | Tutkimusraportin rakenne | 9 |
| 2 | Tutkimuksen lähtökohdat ja toteutus | 11 |
| 2.1 | Tutkimusprosessi, menetelmät ja aineisto | 11 |
| 2.2 | Tutkimuseettisiä kysymyksiä | 13 |
| 2.3 | Julkiset ja puolijulkiset tilat nuorisotyön näyttämöinä | 16 |
| 2.4 | Tutkimuskysymykset | 19 |
| 3 | Nuorisokulttuurinen maisema kehäradan kohtaamispaikoissa | 21 |
| 3.1 | Millaisia haastateltavia, millaisia maisemia? | 21 |
| 3.2 | Kehäradan kohtaamispaikkoja | 24 |
| 3.3 | Sattumanvarainen hengailu | 30 |
| 4 | Nuorisotyötä raiteilla – mitä se on? | 32 |
| 4.1 | Raidenuorisotyön arki | 32 |
| 4.2 | Raidenuorisotyön tavoitteet | 34 |
| | Raidenuorisotyö ennaltaehkäisevänä toimintana | 34 |
| | Arkiset kohtaamiset | 41 |
| | Kohdennettu ennaltaehkäisy | 43 |
| | Puuttuminen | 48 |
| 4.3 | Kohtaamisia raidenuorisotyössä | 50 |
| | Nuorten kokemuksia kohtaamisista | 50 |
| | Kohtaamiset kaupunkitilassa | 53 |
| | Nuorten ehdoilla? | 55 |
| 4.4 | Raidenuorisotyö siltojen rakentajana | 61 |
| | Ohjatut nuoret | 61 |
| | Ohjaaminen – mistä ja minne? | 63 |
| 5 | Turvallisuus ja turvattomuus kehäradan kohtaamispaikoissa | 68 |
| 5.1 | Turvallisuus ja turvattomuus nuorten kokemana | 68 |

| | | |
|-----|--|-----|
| 5.2 | Turvallisuus moniammatillisessa yhteistyöverkostossa | 73 |
| | Nuoren kanssakulkija vai inhimillisempi kontrollin ja valvonnan muoto? | 73 |
| | Tiedonvaihto | 80 |
| | Kokemuksia raideturvallisuudesta | 82 |
| | Raidenuorisotyön vaikutukset turvallisuuteen | 87 |
| 5.3 | Taloudellinen näkökulma raidenuorisotyöhön | 90 |
| | Kasvatuksellinen prosessi ja kustannusvaikutukset | 90 |
| | ”Meille on edullista se, että näitä vahinkoja ei tapahdu” | 93 |
| | Tarkastelussa välittömät ja välilliset hyödyt | 96 |
| 6 | Johtopäätökset | 101 |
| 6.1 | Raidenuorisotyön vaikutuksia – yhteenveto tutkimustuloksista | 101 |
| 6.2 | Pohdintaa ja kehittämisen kohteita | 104 |
| | Lähteet | 110 |
| | Tiivistelmä | 115 |
| | Sammandrag | 118 |
| | Abstract | 121 |

1 Johdanto

1.1 RAJOJEN YLI

Pelkkä raidenuorisotyön paino omalla tavallaan nopeena liikkumismuotona niin on sitä tulevaisuutta, mihin mun mielest niin sanottu julkinen infrastruktuurikin on menossa. *Ihmiset liikkuu entist enemmän ja sillai, siihen päin halutaan myös, ja samalla myös nuoret liikkuu entist enemmän, todennäköisemmin. Että nyt jo näky, et puhutaan siitä mikä on muuttunut nois trendeissä ja muuten, ni se on se rajattomuus.* [--] Kuntarajojen rajattomuus [on] tullu tosi vahvasti esille. Että se on niinku kans omalla tavallaan hämmentävän nopeeta. Ennen pidettiin tosi tiukkaan kiinni, oli alueellisii porukoita, *kaveriporukat liitty tosi tiukasti siihen et me ollaan tältä alueelta* ja se, ittee [on] mietityttänyt tai hämmästyttänyt *miten sellainen niinku alueidentiteetti on kadonnut tosi nopeesti* omalla tavallaan [--] ihan muutamas sukupolvessa. Et nyt niinku tavataan monii eri porukoita saman illan aikana tosi laajalla alueella [--]. Eikä sellasii alueklikei niin paljon tuu, et ennen jopa oli niit klikkejä nuorten porukoiden sisällä siel omalla alueella, saati sitten jonku toisen. Nyt käydään tapaa muita kavereita sil toisel alueella. Et [--] sellaset [alueellisuuteen perustuvat klikit] on niinku hävinny. (Nuorisotyöntekijä)¹

Näin kuvaili syksyllä 2017 eräs haastattelemistani nuorisotyöntekijöistä pääkaupunkiseudulla edellisinä vuosina tapahtuneita muutoksia. Kehäradalla, länsimetrolla ja raideliikenteen läheisyyteen sijoittuvilla kauppakeskuksilla on merkitystä sen kannalta, millaiseksi kaupunkitila tulevaisuudessa kehittyi. Nuorisotyöntekijä vahvistaa, että nuorille liikkumisen helpottuminen tarkoittaa pieneneviä etäisyyksiä ja samalla uusia tapoja käyttää kaupunkitilaa. Tämä heijastuu nuorten elämään ja voi muuttaa liikkumisen ja hengailun ohella kaveripiirien rakentumista ja jopa identiteettejä. Nuorten lisääntyneet liikkumis- ja kokoontumismahdollisuudet vaikuttavat nuorisokulttuuria määrittäviin paikallisiin ja maantieteellisiin ehtoihin. Nuorisokulttuurinen maantiede asettaa myös nuorisotyölle kulttuuriset, sosiaaliset ja maantieteelliset

1 Sitaaateista on poistettu paikoitellen tarpeettomat sanat, kuten "niinku" tai "tota" siten, että sanotun merkitys ei muokattaessa ole muuttunut. Merkintä [--] tarkoittaa, että sana tai lause on poistettu, [sana] on kirjoittajan lisäämä sana.



ehdot, joiden puitteissa se toimii (Salasuo 2008, 209–223; Kiilakoski ym. 2011, 62).

Vantaalla kehäradan valmistumisen lähestyessä ryhdyttiin pohtimaan, millaisia muutoksia kehärata toisi mukanaan nuorten maailmaan. Olisiko uudenaikaisessa nuorisokulttuurisessa maisemassa syytä pohtia uudenaikaisia nuorisotyön muotoja? Millaisia ne voisivat olla?

1.2 NUORISOTYÖ RAITEILLA -HANKE

Nuorisotyö raiteilla -hanke sai alkunsa syksyllä 2015. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen tarkoituksena on viedä nuorisotyö sinne, missä nuoret liikkuvat ja viettävät vapaa-aikaansa. Toiminnan toteutuksesta ja organisoinnista vastaa Vantaan kaupungin nuorisopalvelut. Myös Espoossa toimii Nuorisotyö raiteilla -työntekijöitä. Länsimetron valmistuttua toiminta on keskittynyt pääsääntöisesti metroraitteiden lähistöllä sijaitseviin kohtaamispaikkoihin. Vantaalla raidenuorisotyöntekijöiden työskentely keskittyy erityisesti kehäradan varrelle. Vuosi 2017 toi mukanaan aikaisempaa tiiviimmän yhteistyön Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden kanssa. Raideliikenteessä hankkeen työntekijöiden mukana jalkautuvat Aseman Lapset ry:n nuorisotyöntekijä ja työpareina nuorisotyöntekijöitä Vantaalta, Espoosta ja Helsingistä.

Tärkeä osa Nuorisotyö raiteilla -hanketta on yhteistyöverkosto, jonka muodostavat raideliikenteen ja radanvarren eri toimijat. Hankkeen yhteistyökumppaneihin kuuluvat Liikennevirasto, VR Group, Helsingin Seudun Liikenne (HSL), lentoasemayhtiö Finavia Oyj, vartiointiliikkeet, Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Helsingin poliisilaitokset, Aseman Lapset ry, Laurea Ammattikorkeakoulu ja Nuorten Palvelu ry. Osa yhteistyöverkon jäsenistä osallistuu ratatyöryhmään, joka tapaa keskenään säännöllisesti sekä välittää tietoa toisilleen radanvarren tapahtumista ja havaitsemistaan ilmiöistä. Hankkeen vuosiraportissa ratatyöryhmän toiminnan yhdeksi tärkeimmäksi tavoitteeksi määritelläänkin tiedon ja viestinkulun tehostaminen eri toimijoiden välillä. Ryhmän aktiivijäseninä ovat Aseman Lapset ry, Nuorisotyö raiteilla -hankkeen työntekijät, Vantaan ja Espoon nuorisopalvelut, Helsingin Nuorisosiainkeskus, Itä- ja Länsi-Uudenmaan poliisiyksiköt, Helsingin poliisilaitos, suojelupoliisi sekä Liikennevirasto (Nuorisotyö raiteilla vuosiraportti, 2016–2017).

Nuorisotyö raiteilla -hanke on yksi vastaus siihen, miltä nuorisotyön toimintamuodot uudenaikaisessa ympäristössä voivat näyttää. Yhteistyösuhteet nuorisotyön kentän rajojen yli antavat oman leimansa hankkeelle. Samoin tekee toimintaympäristö eli pääkaupunkiseudun raideliikenne ja sen lähiseudut. Suomalaisen nuorisotyön on esitetty lepävän ”käytännön traditioiden päällä” (Hoikkala & Sell 2007, 10). Raidenuorisotyössä traditiot eivät kuitenkaan ole ehtineet vakiintua kovin kauaa, vaan toiminta on käynnistynyt melko vastikään. Tutkijana pääsin tarkastelemaan raideseutujen nuorisotyötä syksyllä 2017 eli kaksi vuotta hankkeen käynnistymisen jälkeen. Kiinnostavaa onkin tarkastella hanketta sekä uutena avauksena että toisaalta osana nuorisotyön kokonaisuutta. Tutkimuksen kannalta relevanteiksi muodostuneet teemat ja kysymyksenasettelut kuvaavat raidenuorisotyötä, mutta niillä on yhtymäkohtansa laajemminkin nuorisotyön kenttään. Pohjimmiltaan kysymys on, mitä nuorisotyö tekee ja tavoittelee (esim. Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015; Komonen & Suurpää & Söderlund 2015; Purjo 2015). Käsillä olevaa tutkimusta voikin lukea kuvauksena nuorisotyön toimintaympäristön muutoksista ja yhtenä vastauksena siihen, millaisilla uusilla avauksilla näihin muutoksiin pyritään vastaamaan.

1.3 TUTKIMUSRAPORTIN RAKENNE

Tässä raportissa esitellään raidenuorisotyön arviointihankkeen tuloksia. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Nuorisotyö raiteilla -hankkeen työmuotoa uudenaikaisessa nuorisokulttuurisessa maisemassa ja arvioida menetelmien vaikutuksia niin nuorten kuin nuorisotyöntekijöiden ja yhteistyökumppanien näkökulmasta. Seuraavassa luvussa kuvaan tutkimusprosessin etenemistä, menetelmiä ja aineistonkeruuta, esittelen lyhyesti raidenuorisotyön arviointihankkeen kannalta keskeisiä käsitteitä sekä lopuksi täsmennän edellä sanotun tutkimuskysymyksiksi.

Kolmannessa luvussa kuvaan kehäradan varrelle sijoitettavia kohtaamispaikkoja, niiden muodostamia tiloja ja nuorten kokemuksia niistä. Näin syntyy kuva siitä, millaisissa puitteissa raidenuorisotyötä tehdään. Kolmas luku vastaa siis ennen kaikkea kysymykseen *missä*.

Neljännessä luvussa paneudun raidenuorisotyön tavoitteisiin ja siinä koettuihin kohtaamisiin eli siihen, *mitä* raidenuorisotyö on ja *miksi* sitä



tehdään. Keskeisessä asemassa ovat kenttäpäiväkirjani kuvaukset raidenuorisotyön arjesta sekä nuorisotyöntekijöiden ja nuorten kokemukset.

Viidennessä luvussa käsittelen turvallisuutta ja turvattomuutta. Tässä luvussa hankkeen yhteistyökumppaneiden näkökulma on keskeisesti esillä, mutta kuljetan mukana myös nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kokemuksia ja sitä, kuinka nämä suhteutuvat toisiinsa. Luvun lopussa kiinnitän katseeni toiminnan vaikutuksiin, joita arvioin muun muassa taloudellisten seurausten näkökulmasta.

Lopuksi johtopäätöksissä teen yhteenvedon tutkimustuloksista, nostan esiin mahdollisia kehittämisen kohteita ja kysymyksiä ja pohdin, mitä ne tarkoittavat raidenuorisotyön tulevaisuudessa.

2 Tutkimuksen lähtökohdat ja toteutus

2.1 TUTKIMUSPROSESSI, MENETELMÄT JA AINEISTO

Raidenuorisotyön arviointihanke käynnistyi elokuussa 2017. Lähestymistavaksi valittiin etnografisten menetelmien ja haastatteluiden yhdisteleminen ja soveltaminen. Kutsuimme hankkeen lähestymistapaa ”*etnografiseksi hengailuksi*”, mikä kuvaakin melko hyvin kenttäjakson havainnointia.

Hankkeen tutkijana jalkauduin raidenuorisotyöntekijöiden mukana työvuoroihin ja kokouksiin sekä kirjoitin havainnoistani kenttäpäiväkirjaa. Tarkoituksena ei ollut tehdä klassista etnografiaa, vaan hyödyntää etnografisia menetelmiä hankkeeseen tutustumisessa, syventää käsitystäni työmuodon tavoitteista ja toimintatavoista sekä ohjautua kysymään mahdollisimman hyviä kysymyksiä. Etnografiselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan olen tehnyt alustavaa tulkintaa ja analyysiä jo kentällä ollessani, ja tämä on suunnannut ja tarkentanut katsettani (Lappalainen 2007a, 13; 2007c, 114–115). Läsnäolollani kentällä on ollut tärkeä merkitys siinä, millaisiksi tutkimusprosessi ja -kysymykset lopulta muotoutuivat.

Raidenuorisotyön arviointihankkeessa jalkauduin nuorisotyöntekijöiden mukana syksyllä 2017 ja kirjoitin havainnoinnistani kenttäpäiväkirjaa. Jalkautumisia kertyi kenttäjakson yhteensä 24 eli noin 120 tuntia. Koska tilannekohtaisuus osoittautui nopeasti työmuodon vaalituksi ominaispiirteeksi, on hankala kuvailla tyypillistä työvuoroa. Elokussa 2017 ensimmäiset työvuorot, joihin osallistuin, olivat koulurauhan julistaminen ja lukion alkuun liittyvä epävirallinen kastajaisjuhla, nasujaiset. Kenttäjakson viimeisessä jalkautumisessa vierailimme Espoossa ja ajoimme länsimetrolla. Viimeinen työvuoro onkin esimerkki siitä, miten Nuorisotyö raiteilla -hankkeen työpari saattaa työvuoronsa aikana vieraila kolmen eri kunnan alueella. Työvuoro aloitettiin yhdessä vantaalaiselta nuorisotilalta, jonka jälkeen vierailimme läheisessä koulussa diskossa. Diskovierailun jälkeen otimme junan Helsinkiin, ja vaihdoimme metroom. Kävimme espoolaisessa kauppakeskuksessa, ja palasimme takaisin Helsinkiin. Nuorisotyöntekijät päättivät lopettaa työvuoron vantaalaiseen



ostoskeskukseen, joka oli kenttäjakson aikana osoittautunut yhdeksi tärkeäksi nuorten kohtaamispaikaksi kehäradan alueella.

Kenttäpäiväkirjassani kuvaan tapahtumia ja tunnelmia syksyn ajalta. Minulla ei ollut havainnointirunkoa, jonka mukaan olisin kirjannut havaintojani ylös, mutta kiinnitin huomiota erityisesti nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välisiin kohtaamisiin. Lisäksi kuvaan kenttäpäiväkirjassa työmuodosta käytyjä keskusteluja, omia mietteitäni ja niihin liittyviä kysymyksiä. Näin ollen kiinnitin huomiota erityisesti seikkoihin, jotka herättivät kysymyksiä. Kenttäpäiväkirja ja siihen kirjatut havainnot ovat tukeneet sekä tutkimusasetelman rakentamista että taustoittaneet analyysiä.

Kenttäjakson aikana tein yhteensä 34 haastattelua. Haastateltavana oli nuoria (n=24), nuorisotyöntekijöitä (n=5) ja yhteistyökumppaneita (n=5). Jos etnografinen haastattelu määritellään tuttuuden ja läsnäolon kriteereillä, nämä haastattelutilanteet eivät täytä kriteereitä (Tolonen & Palmu 2007, 89–12; Mietola 2007, 167–168). Huolimatta läsnäolotani kentällä olin tavannut haastateltavista nuorista vain muutaman etukäteen ja vielä harvemmat heistä tiesivät etukäteen, kuka olin. Myös yhteistyökumppanit tapasin haastattelutilanteissa usein ensimmäistä kertaa. Haastatellut nuorisotyöntekijät olin sen sijaan tavannut ennen haastatteluita jalkautumisen yhteydessä. Etnografisia piirteitä haastattelut sisältävät kuitenkin siinä mielessä, että haastattelukysymykset muotoutuivat suhteessa tutkimuskenttään ja havainnointiin. Varsinkin nuorten haastattelut muotoutuivat varsin erilaisiksi kenttäjakson alku- ja loppuvaiheessa (Tolonen & Palmu 2007, 92).

Enemmistö nuorten haastatteluista toteutettiin ryhmähaastatteluina. Haastatteluihin osallistuneet nuoret olivat iältään 10–20-vuotiaita. Haastatteluiden kesto vaihteli: nuorten haastattelut kestivät vajaasta kymmenestä minuutista reiluun puoleen tuntiin, nuorisotyöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden haastattelut pisimmillään tunnin. Haastatteluja nuorten kanssa ei sovittu etukäteen yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Toisinaan nuorisotyöntekijät pohjustivat esittämäni haastattelupyynnöitä ja kertoivat nuorelle tutkimuksesta etukäteen, toisinaan esittelin itseni ja pyyntöni heille ilman nuorisotyöntekijöitä. Nuorten haastattelut suoritettiin pääasiallisesti nuorisotiloilla, joten tarkistin aina nuorisotyöntekijöiltä, olisiko heidän mielestään nuorten lähestyminen tilanteessa sopivaa. En halunnut haastatteluiden tai havainnoinnin häiritsevän arkipäivän toimin-

taa kohtuuttomasti, joten ulkopuolisena pyrin pysyttelemään tilanteissa mahdollisimman vähän tiellä (Lappalainen 2007b, 73–74).

Enemmistö nuorisotiloilla tehdyistä haastatteluista toteutettiin vapaana olevassa kokoushuoneessa tai toimistossa, ellei nuorten omana toiveena ollut pysytellä haastattelua tehdessä samassa tilassa muiden nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kanssa. Yksi nuorten haastattelu toteutettiin kauppakeskuksessa, jossa haastateltavat olivat viettämässä vapaa-aikaansa. Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaan tämä olikin tavoite; olin ajatellut haastattelevani nuoria ennemmin julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa kuin nuorisotiloilla. Käytännössä kauppakeskuksessa tehty haastattelu oli kuitenkin tilanteena haastava. Nuoret suostuivat haastateltaviksi, mutta vaikuttivat kuitenkin levottomilta haastattelun keston suhteen. Yksi haastateltavista poistuikin bussin lähtöön vedoten paikalta kesken haastattelun jo muutaman minuutin jälkeen. Tällaista saattoi toki tapahtua nuorisotiloillakin, mutta pääsääntöisesti tilanne sujui rauhallisemmin ja loi paremmat edellytykset käydä keskustelua ilman ohikulkijoiden ja sivusta kuulijoiden keskeytyksiä.

2.2 TUTKIMUSEETTISIÄ KYSYMYKSIÄ

Tutkimusta tehdessäni olen noudattanut tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta. Tutkimuksessa oli tarkoituksena, että nuorisotyöntekijöiden mukana liikkuessani paitsi havainnoin raidenuorisotyötä, myös haastattelen nuoria heidän kokemuksistaan, vapaa-ajan viettotavoista ja kaupunkitilassa liikkumisesta. Koska en tiennyt etukäteen nuorten ikää, oli odotettavissa, että osa haastateltavista saattaisi olla alle 15-vuotiaita. Alle 15-vuotiaiden poissulkeminen haastatteluista ei olisi ollut perusteltua tiedontarpeen näkökulmasta ja olisi voinut olla ongelmallista tilanteissa, joissa nuoret itse osoittaisivat halukkuutta osallistua. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan tulevaisuudessa tukea ja kehittää raidenuorisotyötä työmuotona, joten nuorten näkökulman sisällyttäminen heille suunnatun palvelun arvioimiseen oli erityisen tärkeää.

Kentällä liikkuessani tavoitettujen nuorten huoltajien suostumuksen pyytäminen haastatteluihin ei kuitenkaan vaikuttanut realistiselta ajatukselta. Tutkimuksen toteutustavan takia sille haettiin eettistä ennakkoarviointilausuntoa Nuorisotutkimusseuran ja Lapsudentutkimuksen



seuran perustamalta tutkimuseettiseltä toimikunnalta. Toimikunta katsoi lausunnossaan toteutustavan perustelluksi, mutta pyysi selkeyttämään suostumuslomakkeita nuoria puhutteleviksi, korosti nuorten mahdollisuuksia perua osallistumisensa jälkikäteen sekä kehotti täsmentämään aineiston käsittelemiseen ja säilyttämiseen liittyviä kysymyksiä. Näistä huomioista oli hyötyä tutkimuksen suunnittelussa. Tutkimukselle haettiin myös lupa Vantaan kaupungilta.

Tutkimuseettisiä kysymyksiä herätti oma asema kentällä. Hankkeen käynnistytessä oli sovittu, että pukeudun nuorisotyöntekijöiden kanssa jalkautuessani samoihin NTR-varusteisiin kuin nuorisotyöntekijät. Tällöin häiritsin tilanteita mahdollisimman vähän läsnäolollani. Minut tunnistettiin osaksi samaa seuruetta, mikä helpotti kentällä liikkumista. Toisaalta se herätti tutkimuseettisiä kysymyksiä. Minut sekoitettiin helposti nuorisotyöntekijöihin, eikä ero ollut aina nuorillekaan selvä.

Nuorisotyöntekijöiden kanssa oli etukäteen sovittu, kuinka toimitaan tilanteissa, joissa nuoret erehtyisivät luulemaan tutkijaa nuorisotyöntekijäksi. Esittäytyisin nuorille, ja ohjaisin heidät tilannekohtaisen arvion perusteella kääntymään nuorisotyöntekijän puoleen. Erityistä eettistä harkintaa sovittiin käytettävien tilanteissa, joissa saisin haastattelussa tai havainnoidessani tietooni jotain sellaista, minkä nuoret eivät toivo siirtyvän nuorisotyöntekijöiden tietoon. Edellä mainitun kaltaisia tilanteita kentällä ei kuitenkaan tullut vastaan, ja useimmat nuoret, jotka ottivat oma-aloitteisesti kontaktia, kyselivät heti, kuka olin. Tällöin kerroin heille tutkimuksesta ja havainnoinnista. Moni nuori ei kuitenkaan kiinnittänyt minuun tilanteissa mitään huomiota, vaan keskittyi juttelemaan tuttujen nuorisotyöntekijöiden kanssa. Käytännössä osoittautui mahdottomaksi, että tilanteita sivusta havainnoidessani olisin aina esittäytynyt nuorille ja kertonut tutkimuksesta.

Tutkimuseettiseksi kysymykseksi muodostui kenttäpäiväkirjan pitäminen tilanteista, joissa kaikki osalliset eivät välttämättä olleet tietoisia läsnäolostani tutkijana. Havainnointi toki tapahtui julkisilla paikoilla, joihin kaikilla on vapaa pääsy, eikä havainnointiin ollut syytä kerätä kirjallisia vastaavia suostumuslomakkeita (Kuula 2006, 118–120). Nuorisotyöntekijöiden ja nuorten välisten kohtaamisten ja keskusteluiden kuvaaminen kenttäpäiväkirjassa pisti silti miettimään – erityisesti tilanteissa, joissa nousi esiin nuorten kannalta erityisen sensitiivisiä aiheita tai nuorten taustaan liittyvistä asioista keskusteltiin kuulteni. Ratatyöryhmän

kokouksessa käsiteltävistä aihepiireistä todettiin eksplisiittisesti, että läsnäolijoita sitoo vaihteluvallisuus.

Tutkimuseettiset kysymykset ovat harvoin yksiselitteisiä. Tässä tutkimuksessa pyrin vastaamaan haasteisiin lisäämällä alueella liikkuvien nuorten tietoisuutta käynnissä olevasta tutkimushankkeesta sekä noudattamalla erityistä harkintaa muistiinpanoja kirjatessani. Tutkimusraportista olen poistanut sellaiset tiedot, jotka voisivat johtaa nuoren tai nuorisotyöntekijän tunnistamiseen. Myös paikannimet olen harkintani mukaan poistanut kenttäpäiväkirjan ja haastatteluiden sitaateista.

Tietoa tutkimuksesta pyrittiin levittämään Nuorisotyö raiteilla -hankkeen sosiaalisen median kanavissa, jonne lisättiin myös kuvani ja yhteystietoni. Yhteydenottoja tätä kautta ei tullut, joten tiedossani ei ole, kuinka hyvin viesti tavoitti nuoret.

Haastatteluissa kävi selväksi, että esittäytyminen ja tutkimuksesta kertominen eivät välttämättä muuttaneet nuorten mielikuvia. Nuorisotyöntekijöistä puhuessaan nuoret viittasivat toisinaan ”teihin” ja laskivat tutkijan selvästi nuorisotyöntekijöiden joukkoon. Tämä saattoi vaikuttaa haastatteluiden kulkuun ja nuorten vastauksiin, mikä onkin paikallaan pitää mielessä tutkimustuloksia luottaessa. Vaikka korostin nuorille haastatteluiden luottamuksellisuutta, olin heille yksi nuorisotilalla ja nuorisotyöntekijöiden kanssa liikkuvista aikuisista, enkä suinkaan täysin ulkopuolinen tarkkailija.

On myös selvää, että tutkittavien asema on kirjoitusvaiheessa ollut keskenään erilainen. Nuoret ja yhteistyökumppanit tapasin haastatteluissa useimmiten ensimmäistä kertaa, eikä heillä ole jälkikäteen ollut mahdollisuutta kommentoida tekemiäni tulkintoja. Nuorilla oli mahdollisuus tavoittaa minut heille jakamieni yhteystietojen avulla, mutta kukaan ei tätä mahdollisuutta käyttänyt. Minulla taas ei ollut nuorten yhteystietoja, ja kontaktini heihin rajoittui useimmissa tapauksissa haastattelutilanteeseen ja vuorovaikutukseen kenttäjakson aikana. Tulkinnat näistä haastatteluista tapahtuvat siis varsin toisenlaisessa suhteessa kuin nuorisotyöntekijöiden kanssa.

Nuorisotyöntekijät kävivät tutuiksi kenttäjakson aikana, ja heillä säilyi mahdollisuus kommentoida tekemiäni tulkintoja tutkimusprosessin eri vaiheissa. Olin kiinnostunut siitä, millä tavoin tulkintani vastasivat heidän käsityksiään omasta työstään ja kokivatko he työtapoja koskevat jäsentylni kuvaaviksi. Esimerkiksi raidenuorisotyön käsitteestä (ks. s. 16) kävin



keskustelua heidän kanssaan. Tämä asettaa tutkittavat varsin erilaiseen asemaan tutkimusprosessin aikana, minkä olen pyrkinyt huomioimaan kirjoitusvaiheessa noudattamalla tulkintoja tehdessäni erityistä tarkkuutta.

2.3 JULKISET JA PUOLIJULKISET TILAT NUORISOTYÖN NÄYTTÄMÖINÄ

Nuorisotyö raiteilla -työmuodossa tehdään nuorisotyötä raideliikenteen varrelle sijoittuvissa kohtaamispaikoissa. Kyseessä on yksi jalkautuvan nuorisotyön muoto, jota tehdään niin kehäradan kuin itä- ja länsimetron varrella. Hankkeen tekemää työtä kutsutaan *raidenuorisotyöksi*.

Myös tässä tutkimusraportissa käytän raidenuorisotyön käsitettä. Tutkimuksessa paneudutaan nimenomaan tämän kyseisen hankkeen toimintaan eikä muihin jalkautuvan nuorisotyön muotoihin. Muiden käsitteiden soveltaminen raideliikenteessä toteutettavaan nuorisotyöhön saattaisi hämärtää sitä, että paikoitellen kyse on raidenuorisotyölle leimallisista ominaispiirteistä ja tavoitteenasetteluista.

Toinen perustelu nousee nuorisotyön kentältä ja aineistolähtöisyydestä. Raidenuorisotyö käsitteenä noudattaa haastateltujen nuorisotyöntekijöiden tapaa puhua työstään. Raidenuorisotyö käsitteenä on nopeasti vakiintunut nuorisotyöntekijöiden kieleen, ja sen korvaaminen jollain toisella termillä aihepiiriä koskevassa tutkimuksessa olisi jokseenkin keinotekoisia.

Raidenuorisotyön käsite kiinnittää huomion siihen, missä työtä tehdään eli *julkisiin* ja *puolijulkisiin tiloihin*. Julkiset ja puolijulkiset tilat ovat keskeisiä käsitteitä analysoidessani, millä tavoin nuoret haastatteluissa kuvasivat omaa liikkumistaan ja suosimiaan ajanviettopaikkoja sekä tilojen raidenuorisotyölle asettamia puitteita.

Puolijulkisen tilan käsite viittaa ilmiöön, jossa kaupunkitilaa määrittävät kaikille avoimien, julkisten tilojen ohella myös erilaisten tahojen yksityisomistuksessa olevat tilat: kauppakeskukset, liiketilat, sisäpihat ja katetut torit voivat olla tällaisia tiloja. Niihin on kaikilla periaatteessa vapaa pääsy, mutta toisin kuin julkisessa tilassa, niiden omistajalla on viime kädessä oikeus asettaa erilaisia sääntöjä ja määritellä niiden käyttöä (mm. Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58; Lampela & Leppävuori & Puomilahti 2016, 7–8). Kaupunkitilan kaupallistumisen on usein

katsottu tekevän tiloista tiukempia eli sitovan ne tarkemmin kiinni ennalta määritettyihin käyttötapoihin (Kiilakoski ym. 2011, 57–63; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58; Kiilakoski & Kivijärvi 2012). Tästä huolimatta on myös todettu, että kaupalliset tilat ovat tärkeä osa nuorten kaupunkikokemusta, ja niillä voi olla suuri merkitys nuorten kohtaamispaikkoina (Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Matthews ym. 2000).

Tilaa määrittelevät eletty elämä ja kokemus. Siinä missä paikan käsite usein viittaa ainoastaan fyysiseen todellisuuteen, tilan käsite korostaa kokemuksen ja tunteiden merkitystä lähiympäristön rakentumisessa. Tilan pelkkä fyysinen rakenne ei määritä sitä, millaiseksi tila muodostuu sitä käyttäville ihmisille (mm. Kiilakoski ym. 2011, 58–63).

Tärkeä käsite tiloja tarkasteltaessa on ollut myös Karen Franckin ja Quentin Stevensin jako *tiukkoihin* ja *väljiin* tiloihin. Tiukan tilan käyttötarkoitus on ennalta määritetty, ja siitä joustaminen on vaikeampaa. Tiukoissa tiloissa tilan käyttäjiltä vaaditaan yhdenmukaisempaa käyttäytymistä. Väljän tilan käyttötarkoituksia ei ole ennalta rajattu: useita käyttötarkoituksia voi esiintyä samanaikaisesti, ja käyttäjät ovat vapaampia hyödyntämään tilaa omista toiveistaan käsin (Franck & Stevens 2007). Väljän ja tiukan tilan käsitteet auttavat tekemään näkyväksi nuorten kokemuksia kaupunkitilasta ja hengailusta (mm. Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 85–86; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58).

Kaupunkitiloissa hengailemiseen liittyy näytteillä oleminen, toisten katseiden kohteeksi asettautuminen ja toisaalta taas katseilta piilossa oleminen (Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58; Tani & Pyyry 2017, 32–43; Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Matthews ym. 2000). On esitetty, että suomalaisessa yhteiskunnassa on annettu nuorille kolme toimintatilaa: perhe, koulu ja harrastukset. Neljättä toimintatilaa edustavat ne tilat, jossa nuoret tekevät pesäeroa aikuisiin ja hakevat omaa tilaa (esim. Salasuo 2007, 40).

Kokemukset julkisista ja puolijulkisista tiloista vaikuttavat olennaisella tavalla raidenuorisotyöhön ja siihen, millaisiksi kohtaamiset tiloissa rakentuvat. Tämän tutkimuksen lähtökohtana on ajatus, että kehäradan varrelle sijoittuvissa kohtaamispaikoissa muovautuvat sosiaaliset, kulttuuriset ja maantieteelliset ehdot, ja näistä ehdoista riippuu myös se, millaisissa puitteissa ja millä tavoin raidenuorisotyö toimii (Salasuo 2008).

Julkiset ja puolijulkiset tilat ovat siis yksi tutkimuksen keskeisistä teemoista. Toinen, vähintäänkin yhtä tärkeä teema on nuorisotyötä



käsittelevät keskustelut. Raidenuorisotyö on yksi uusista avauksista, joilla nuorisotyötä päivitetään vastaamaan nuorten elämässä vaikuttaviin muutoksiin. Nuorten muuttuneet vapaa-ajanviettotavat on havaittu myös tutkimuksessa: vuoden 2013 nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan nuorisotaloilla, yhteisissä harrastuksissa ja kirjastoissa tapaavat eniten 10–14-vuotiaat nuoret, mutta nuorisotaloilla ystävien tapaaminen loppuu ennen kahdenkymmenen vuoden ikää (Myllyniemi & Berg 2013, 31).

Raidenuorisotyössä on kyse uudesta avauksesta nuorisotyön kentällä. Ympäristön asettamien toimintapuitteiden lisäksi toimintaan vaikuttaa kuitenkin myös perinne; kiinnostavaa olikin tarkastella, millaisena toimintamuoto ja sen tavoitteet muotoutuvat suhteessa nuorisotyön eetokseen. Nuorisotyön perusfunktioiksi on esitetty *sosialisaatiota*, *personalisaatiota*, *kompensaatiota* sekä *resursointi- ja allokointifunktioita*. Sosialisaatio tarkoittaa nuoren liittämistä kulttuuriin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseneksi; personalisaatiolla viitataan nuoren tukemiseen omaksi itsekseen tulemisessa, itsenäisenä, ainutlaatuisena ja omaleimaisena; kompensaa-tion tehtävänä on tasoittaa nuoren sosialisaatiossa ja personalisaatiossa ilmeneviä puutteita ja korjata niihin liittyviä vaikeuksia; resursointi- ja allokointifunktio liittyy yhteiskunnan nuorille osoitamiin voimavaroihin ja niiden suuntaamiseen vaikuttamiseen (Nieminen 2007, 23–27; myös Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177–178). Nuorisotyön ”piilofunktioiksi”, joka ei usein julkilausuttuihin tavoitteisiin kuulu, on toisinaan esitetty *sosiaalista kontrollia*, joka liittyy esimerkiksi nuorten vapaa-ajan valvomiseen (Nieminen 2007, 27).

Vuonna 2015 pidetyssä suuressa eurooppalaisessa nuorisotyön konferenssissa etsittiin yhteistä pohjaa eri maiden nuorisotyölle ja pyrittiin tunnistamaan ydin, joka yhdistää moninaista kenttää. Ensimmäisenä yhdistävänä tekijänä pidettiin tilojen luomista. Toisena ominaisuutena pidettiin nuorisotyön silloittavia ominaisuuksia (European Youth Work Convention 2015, 1–10). Ensimmäinen viittaa paitsi nuorisotiloihin, niin myös siihen, että mahdollistetaan nuorten omien tilojen luominen. Toisella tarkoitetaan nuorisotyön roolia tukea nuoren sosiaalista osallisuutta, jota voidaan pitää myös osana sosialisaatiota. Siltoja voidaan rakentaa muihin palveluihin tai toimimalla tulkkinä nuorten ja aikuisyhteiskunnan välillä. Lisäksi nuorisotyön ydintä on kuvattu *kasvatukselliseksi prosessiksi* (Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015; Nieminen 2015). Nämä ovat vain osa nuorisotyön ja sen tehtävien määritelmistä, mutta

niitä voidaan pitää kuvaavina. Näihin peilaan myös raidenuorisotyön tavoitteita ja toimintaa.

Tärkeisiin nuorisotyötä käsitteleviin keskusteluihin kuuluvat muun muassa pohdinnat kaikille suunnatun, yleisen nuorisotyön ja erityisnuorisotyön suhteesta (Nieminen 2014, 56–57; Puuronen 2015, 120–131). Tematiikka on läsnä raidenuorisotyössä, josta puhutaan usein ennaltaehkäisevänä nuorisotyönä (ks. esim. Nuorisotyö raiteilla -hankkeen esittelyvideo). Havainnoinnin ja haastatteluiden myötä ennaltaehkäisy muotoutui myös tutkimuksessa keskeiseksi teemaksi ja käsitteeksi, jota olen pyrkinyt avaamaan, pohtimaan ja tarkastelemaan kriittisesti. Tässä hyödynnän *myönteisen tunnistamisen* (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 9–27) näkökulmaa hyvinvoinnin edistämiseen. Myönteisen tunnistamisen tavoitteena on riskiryhmien tunnistamisen sijasta pyrkiä kaikkien nuorten yhtäläiseen tukemiseen ja voimavarojen tunnistamiseen sekä välttää mahdollisesti leimaavia ja stigmatisoivia puuttumisen keinoja (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 13–15). Raidenuorisotyöntekijät eivät nimenneet myönteistä tunnistamista toiminnan tavoitteeksi, mutta käytännössä heidän ilmaisemansa näkökannat tulivat toisinaan varsin lähelle sitä. Nuorisotyö raiteilla -hanketta ideoineen ja johtaneen Pekka Mäkelän ja Eeva Järveläisen kirjoituksessa *Miksi kuntarajat ylittävä yhteistyö on tärkeää? Case: Nuorisotyö raiteilla -hanke* nostetaan myönteinen tunnistaminen tavoitteena eksplisiittisestikin esiin (Mäkelä & Järveläinen 2017, 54).

2.4 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymykset jakautuvat kahteen osaan. Ensinnäkin, arviointihankkeessa keskiössä olivat tilat, joissa raidenuorisotyö toimii ja se, millaiset puitteet ne asettavat raidenuorisotyölle. Millaisia kehäradan varren kohtaamispaikat ovat nuorten silmissä? Millaisia nuoria raidenuorisotyössä kohdataan ja millaisten vaikuttimien pohjalta nuoret hakeutuvat näihin tiloihin? Toiseksi, tutkimushankkeessa kiinnitettiin katse raidenuorisotyön vaikutuksiin. Mitä raidenuorisotyössä tavoitellaan ja tehdään, ja mitä siinä saavutetaan? Millaisia vaikutuksia raidenuorisotyöllä on moniammatillisiin verkostoihin sekä raiteiden ympärille rakentuviin sosiaalisiin ja materiaalsiin verkostoihin ja ylisukupolvisiin kohtaamisen paikkoihin?



Tutkimuskysymyksiin pyrittiin vastaamaan tarkastelemalla sitä, millaisia kokemuksia eri toimijoilla (nuoret, nuorisotyöntekijät, yhteistyökumppanit) on kohtaamisista. Tällä tavoin kartoitettiin samalla työmuodon vahvuuksia ja kehittämisen kohteita.

3 Nuorisokulttuurinen maisema kehäradan kohtaamispaikoissa

3.1 MILLAISIA HAASTATELTAVIA, MILLAISIA MAISEMIA?

Julkiset ja puolijulkiset tilat näyttäytyvät eri tavoin nuorille, jotka käyttävät niitä eri tavoin ja erilaisiin tarkoituksiin. Näin ollen erilaisia ovat myös heidän toiveensa, tarpeensa ja näkemyksensä tiloista ja siellä liikkuvista aikuisista, kuten nuorisotyöntekijöistä.

Tein kenttäjaksoni aikana 24 haastattelua nuorten kanssa. Suurin osa haastatteluista toteutettiin ryhmähaastatteluina. Tutkimushankkeessa oli tavoitteena tavoittaa nuoria, joilla oli omakohtaista kokemusta kohtaamisista raidenuorisotyössä, ja tulee ottaa huomioon, että nuoria usein rekrytoitiin haastatteluihin nuorisotyöntekijöiden avulla tai heidän pohjustettua asiaa nuorelle etukäteen. Näin ollen haastateltujen nuorten joukossa oli tästäkin syystä nuorisotyöntekijöille tuttuja nuoria. On kuitenkin kiinnostavaa tarkastella myös niiden nuorten näkemyksiä, jotka eivät olleet kuulleet hankkeesta tai tienneet sen toiminnasta. Haastattelut toteutettiin pääosin nuorisotiloilla ja kaikilla haastatelluilla nuorilla oli jonkinlainen kontakti myös taloilla tehtävään nuorisotyöhön, vaikka he olisivatkin arvioineet nuorisotiloilla viettämänsä ajan vähäiseksi.

Haastattelutilanteessa niille nuorille, jotka eivät tienneet raidenuorisotyöstä, kuvailin haastattelutilanteesta hanketta ja kysyin, millaisia ajatuksia se heissä herätti. Näitä vastauksia ei toki voi tarkastella samanlaisina kannanottoina kuin omakohtaisiin kokemuksiin perustuvia näkemyksiä, mutta ne kertovat siitä, millaisia mielikuvia ajatus nuorisotyöntekijästä kehäradan kohtaamispaikoissa herättää nuorissa. Monista ajatus kuulosti ”ihan hyvältä”, toiset taas lähtökohtaisesti suhtautuivat ajatukseen varautuneemmin. Yksi haastateltavista totesi, ettei ehkä haluaisi tavata nuorisotyöntekijää nuorisotilan ulkopuolella, koska on siellä mieluummin ikäistensä seurassa. Monet reaktioista olivat kuitenkin varsin välinpitämättömiä: *”Jos mä näkisin semmosen ni sit mä näkisin semmosen, en mä niinku, ei mul tuu mitään ajatuksii siitä. Ois se varmaan ihan okei”*, eräs haastateltava tiivisti.



Haastatteluissa erottui erilaisia ryhmiä. Yhteen ryhmään kuuluivat nuoret, jotka ilmaisivat liikkuvansa paljon eri kohtaamispaikkojen välillä ja viettävänsä aikaa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Suurin piirtein yhtä paljon oli haastateltavia, jotka liikkuivat jonkin verran ja viettivät aikaa, ”hengailivat”, ainakin joskus. Kolmas ryhmä olivat nuoret, jotka totesivat, etteivät juuri liiku yksin tai kavereiden kanssa pois omalta asuinalueeltaan eivätkä vietä aikaansa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa. Näiden nuorten kaveripiirit muodostuivat pääosin nuorista, jotka asuivat samalla alueella. Lisäksi oli jonkin verran haastateltavia, jotka eivät saumattomasti sopineet mihinkään näistä ryhmistä; haastateltava saattoi kiistää viettävänsä aikaa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa, mutta nimesi haastattelussa myöhemmin tällaisia tiloja sellaisiksi, joissa oleskeli paljon ja tutustui uusiin ihmisiin. Joukossa oli myös haastateltavia, joilla oli paljon ystäviä eri puolilta pääkaupunkiseutua ja jotka liikkuivat paljon, mutta kyseenalaistivat julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa hengailemisen ja suhtautuvat siihen kriittisesti. Toisille haastateltaville hengailun esteenä olivat heidän asuinalueensa tarjoamat vähäiset mahdollisuudet siihen. Näiden nuorten kohdalla nousi esiin selkeitä eroja verrattuna muihin haastateltaviin. He ilmaisivat turhautumista nuorille avoimina olevien paikkojen puutteeseen ja kaipasivat enemmän vaihtoehtoja. Julkisen liikenteen käyttö oli harvinaisempaa kuin muilla, ja haastateltavat mainitsivat sen sijasta kevytmootoripyörät, skootterit ja autot. Haastateltavat nuoret eivät asuneet kehäradan pysäkkien varrella, ja kehäradan kohtaamispaikat tuntuivat olevan heille etäisiä ja liian kaukana. Näyttäisi siltä, että heidän nuorisokulttuurinen maisemansa poikkesi paljon muiden haastateltavien kuvailemasta: julkiset ja puolijulkiset tilat sekä etäisyydet näyttäytyivät hyvin erilaisina kehäradan palvelukeskittymien varrella asuvan nuoren perspektiivistä kuin sellaisen nuoren, jolle näihin matkustaminen vaatii aikaa ja suunnittelua (ks. Salasuo 2007; Kiilakoski ym. 2011, 62).

Nuorille, jotka liikkuivat kaupunkitilassa paljon, oli yhteistä se, että kaveripiirit eivät rajoittuneet oman asuinalueen nuoriin, vaan kavereita oli ”*sieltä sun täältä*”. Kaveripiiriin laajentuminen mainittiin myös tekijäksi, joka oli lisännyt nuorten liikkumista eri alueilla. Nuoret, jotka viettivät paljon aikaa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa, liikkuivat usein kohtaamispaikasta toiseen. Suurin osa tähän ryhmään kuuluvista haastateltavista tiesi Nuorisotyö raiteilla -hankkeen, mikä antaa positiivisen signaalin ajatellen työn tavoittavuutta. Raidenuorisotyön tunnettuus oli korkeinta

nimenomaan niiden nuorten keskuudessa, jotka viettivät merkittävän osan vapaa-ajastaan julkisessa ja puolijulkisessa tilassa. Kriittiset asenteet nuorisotyötä kohtaan olivat hieman yleisempiä tässä ryhmässä kuin muiden haastateltujen nuorten joukossa. Kritiikin kärki kuitenkin vaihteli. Osa nuorista arvosteli nimenomaan nuorisotiloja ja puhui raidenuorisotyöstä huomattavasti positiivisemmin kuin talutyöstä, toisille taas kriittinen asenne ulottuu niin jalkautuvaan nuorisotyöhön kuin nuorisotiloihinkin. Tässä ryhmässä oli muita ryhmiä enemmän nuoria, joiden ajanvietto nuorisotiloilla oli heidän oman arvionsa mukaan vähäistä.

Nuorilla, jotka hengailivat paljon, oli haastatteluissa enemmän kriittistä sanottavaa järjestyksenvalvojista kuin niillä nuorilla, joiden vapaa-aika keskittyi muualle kuin julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin (ks. myös Saarikkomäki & Honkatukia 2017). Tämä onkin loogista: lienee selvää, että kielteisiä kokemuksia löytyy enemmän heiltä, joilla on kaikenlaisia kokemuksia kohtaamisista järjestyksenvalvojien kanssa enemmän kuin toisilla nuorilla. Suhtautuminen kontrolliin on usein negatiivisempi kuin niillä nuorilla, jotka hengailivat vain joskus tai eivät ollenkaan. Nuoret olivat hyvin tietoisia paheksunnasta, jota he kokevat aikuisten kohdistavan hengailuunsa (Kiilakoski 2016, 16–25; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 89–91). Tässä ryhmässä ovat aineiston ainoat ryhmähaastattelut, joihin osallistui poikia ja tyttöjä. Tyttöjä ja poikia oli ryhmässä melko tasaisesti. Yksikään ryhmän haastatteluista ei ollut yksilöhaastattelu.

Nuoret, jotka totesivat viettävänsä aikaa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa joskus, olivat melko usein perillä Nuorisotyö raiteilla -hankkeesta: noin puolet tämän ryhmän haastatelluista nuorista tiesi hankkeesta valmiiksi, puolelle työmuotoa kuvailtiin haastattelutilanteessa. Monet suhtautuivat hankkeen tekemään nuorisotyöhön lähtökohtaisesti varovaisen positiivisesti. Nuorten haastatteluissa ei esiintynyt samantapaista kritiikkiä nuorisotiloja kohtaan kuin paljon hengaillevien nuorten ryhmässä. Osa nuorista totesi liikkuneensa aikaisemmin enemmän eri kohtaamispaikoissa, toiset taas mainitsivat hengaillevansa ainoastaan asuinalueensa lähellä sijaitsevassa kauppakeskuksessa ja ylittävänsä kuntarajat ainoastaan vanhempien seurassa. Tässä ryhmässä enemmistö oli tyttöjä.

Kolmas ryhmä koostui nuorista, jotka eivät juuri viettäneet aikaa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa eivätkä liikkuneet omalta asuinalueeltaan ilman erityistä syytä. Joitakin poikkeuksia julkisissa tiloissa ajanviettoon saattoi silti olla, kuten esimerkiksi omalla asuinalueella sijaitseva puisto.



Nuoret kertoivat viettävänsä aikaa esimerkiksi nuorisotilalla. Nuorten suhtautuminen hengailuun vaihteli. Muutamat nuoret ilmaisivat selkeää paheksuntaa nuorten kauppakeskuksissa hengailemista kohtaan ja näkivät sen ongelmaksi, toiset suhtautuivat hengailuun melko välinpitämättömästi tai neutraalisti. Osa haastateltavista totesi aiemmin hengailleensa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa itsekin, mutta sen jääneen pois. Kielteisesti hengailuun suhtautuva haastateltava piti hengailun vähentymistä vanhenemiseen ja ”hölmöilyn” poisjäämiseen liittyvänä asiana. Ryhmän enemmistö oli poikia. Lähes kaikki haastattelut olivat yksilöhaastatteluja.

Lisäksi aineistossa oli haastatteluja, jotka eivät saumattomasti sopineet näihin löyhästi määriteltyihin ryhmiin. Joukkoon kuuluvilla nuorilla ei ollut erityisesti yhdistäviä tekijöitä keskenään – lukuun ottamatta sitä, että syystä tai toisesta heidän määrittelemisensä joko paljon hengaillevien ja liikkuvien tai joskus hengaillevien ja ei-hengaillevien nuorten ryhmiin oli hankalaa. Tämä määrittelemättömyys saattoi perustua siihen, että haastateltavien kuvailemat tilanteet ja tilat erosivat muista haastateltavista huomattavasti esimerkiksi heidän ikänsä tai asuinpaikkansa vuoksi.

3.2 KEHÄRADAN KOHTAAMISPAIKKOJA

Haastatellut nuoret mainitsivat erilaisia kohtaamispaikkoja: nuorisotiloja, kauppakeskuksia, puistoja, koulunpihoja, jalkapallokenttiä, skeittihalleja ja asemia. Selvästi eniten mainintoja keräsivät nuorisotilat ja kauppakeskukset. Vaikka Helsinki-Vantaan noususta nuorten hengailupaikkana on uutisoitu viime vuosina paljon, nuorten haastatteluissa se ei noussut esiin. Kun mainitsin lentokentän yhtenä esimerkkinä julkisista ja puolijulkisista tiloista, toiset nuorista sanoivat käyvänsä siellä silloin tällöin tai käyneensä siellä aikaisemmin enemmän. Oma-aloitteisesti kukaan nuori ei nostanut lentokenttää esiin itselleen tärkeänä kohtaamispaikkana.

Kauppakeskusten lisäksi jonkin verran mainintoja saivat puistot. Puistot saatettiin esittää vaihtoehtona kauppakeskuksille. Nuoret mainitsivat puistojen hyväksi puoleksi oman rauhan, koska siellä on vähemmän ihmisiä. Lisäksi puistot tarjoavat mahdollisuuksia erilaiseen toimintaan kuin kauppakeskukset. Harva nuori mainitsi leikkimisen olevan osa vapaa-aikaansa, mutta yksi haastateltava teki niin juuri puistoon houkuttelevia syitä kuvaillessaan.

Enemmän ite tykkään puistoista. Koska siellä ei kuitenkaan oo niin paljoo porukkaa. Saa vähän *sellast rauhaakin.* (Nuori)

Tutkija: Mikä siel [puistossa] on sellasta et mikä sinne vetää, mikä siel houkuttelee? Haastateltava: No siis se on semmonen niinku, mä en tiedä mikä sen nimi on, mut se on joku hämppiskeinu tai joku, niin me ollaan aina siin keinumas ja otetaan kovat vauhit ja sit me yleensä ollaan sellast *kiipparihippaa* ja sit me ollaan *kirkonrottaa* siellä, ja siellä on ain kiva olla. (Nuori)

Kun viimeisimmän lainauksen kuvausta puistoon houkuttelevista tekijöistä verrataan niihin nuoriin, joiden vapaa-ajan keskeinen näyttämö on kauppakeskus, tiloista ja niihin liittyvistä toiveista syntyvä kuva on hyvin erilainen. Ikä ei ainakaan yksistään selitä eroa: vaikka paljon hengaillevien nuorten ryhmästä enemmistö oli 15–16-vuotiaita, myös nuoremmat saattoivat hengailua kauppakeskuksissa.

Muutammat nuoret suhtautuivat kauppakeskuksissa olemiseen kielteisesti.

Ei, emmä hirveesti ees hengaa missään, mä en ees tykkää hengailua missään kauppakeskuksissa. Se on vaan siinä *jos sul ei oo rahaa ni ei sinne voi mennä vaan hengaille, et siel on niinku vartijat jotka heittää sut pois. Se on ostoskauppa.* Mä en ees hirveesti käy missään lentoasemalla, öö miks mä kävisin siellä yksin? *Koska siellä ei tuu ketään vierait mulle.* Toiseks mä en käy esim.. no tos [kauppakeskuksen nimi], ni kyllä me käydään siellä, *silleen niinku ostamas vaatteit tai jos me käydään kavereiden kaaku me tullaan fudiksest ja me tullaan hakee berliininmunkki tai jotain tällasta. Mut silleen niinku ei me hengailua siellä.* Tiedän kyllä pari kaveria, jotka tiäksä niinku on siellä niinku joka ikinen päivä. Ne ei tuu tänne nuorisotalolle, mut ne käy siellä ostoskaupassa. Kyllä niillekin pitäis sanoo että se on vähän outo paikka. (Nuori)

Puheenvuorossa näkyy kiinnostavalla tavalla ajatus tiukoista tiloista. Kauppakeskuksessa käyminen liittyy nimenomaan ostosten tekemiseen, ja siellä ilman syytä oleskeleminen saattaa aiheuttaa ristiriitoja: vartija voi pyrkiä poistamaan tiloissa oleskelevat nuoret, jos heillä ei ole rahaa käytettävissään eli he eivät kykene käyttämään tilaa sen määrittelyn käyttötarkoituksen mukaisesti. Kauppakeskus on siis tiukka tila, jossa syyttä oleskeleminen on hengailua, käyttötarkoituksen venyttämistä (ks. Pyyry 2015; Franck & Stevens 2007). Nuorelle itselleen kauppakeskus onkin ”*outo paikka*” viettää vapaa-aikaa. Kokemukseen tilasta vaikuttavat



nuoren omat kokemukset: haastattelun aikana hän totesi liikkuneensa aikaisemmin pääkaupunkiseudulla enemmän, mutta näki sen vähentyneen kasvamisen myötä. Oman hengailun ja liikkumisen vähentymisen haastateltava arveli selittyvän sillä, että ”*ikä on vähän semmonen, ku kaikki muut tekee jotain outoi, tai silleen niinku erikoistyhmiä asioita, ni ei jaksa enää nii, tiiäks, tehä sellasii ja sit viisastuu, ku täyttää enemmän* [vuosia] *ni ei jaksa enää*”. Mielikuva hengailusta liittyi ongelmiin selkeämmin kuin muissa nuorten kanssa tehdyissä haastatteluissa. Nuori totesikin viihtyvänsä parhaiten kotona, harrastusten parissa tai nuorisotilalla.

Nuorille, joille kauppakeskus on tärkeä vapaa-ajan tila, hengailu on hyvin erilaista. Ajatus tiukasta tilasta välähteli toisinaan näissäkin puheenvuoroissa. Nuoret kertoivat kielteisiä kokemuksia vartijoista useammin kuin muut haastatellut nuoret, minkä voisi ajatella liittyvän nuorten ja vartijoiden välisiin mahdollisiin näkemyseroihin tilojen käyttämisestä ja käyttötarkoituksen venyttämisestä (2007). Toisaalta nuorten hengailuun usein liittyy ostosten tekeminen ja pikaruokaravintolassa syöminen eli tilan hyödyntäminen tavalla, joka vastaa omistajien intressejä. Rahan puute nousi haastatteluissa paikoitellen esiin toimintaa rajoittavana tekijänä, mutta sen luomia rajoituksia myös venytetään ja kierretään (Pyyry 2014, 3–9; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 53; Pyyry 2015, 9–12, Matthews ym. 2000).

Tutkija: Onks siel [kauppakeskuksessa] jotain erityisesti et [miksi siellä vietetään vapaa-aikaa]?

Haastateltava 1: Ruokaa.

Tutkija: Ruokaa?

Haastateltava 1: Beekoo [Burger King].

Tutkija: Niin käyttötekste niinku siel jossain paikas syömässä?

Haastateltava 1: *Ja sit me istutaan siellä.*

Haastateltava 2: *Jos meil on rahaa.*

Haastateltava 1: *Jos meil on rahaa ni sit me mennään syömään. Jos ei oo rahaa ni sit me vaan istutaan siellä ja pummitaan muitten ruuat.*

(Nuoret)

Vaikka ensisijaisesti haastateltavat haluavat viettää aikaa nuorten suosimassa pikaruokaravintolassa ja rahan puute vaikeuttaa tätä, se ei muodosta ylitsepääsemätöntä estettä ajanvietolle. Toinen tällainen tilan käyttötarkoituksesta käyty neuvottelu on keskustelu, jota käydään vartijoiden ja kyseisten nuorten välillä. Näissä sovitellaan yhteen sitä, miten nuoret

haluavat tilaa käyttää ja millaiset ehdot sen käytölle asetetaan tilaa hallinnoivien tahojen puolelta. Nuorille ehdot tulevat näkyviksi juuri vartijoiden välityksellä. Tila saattaa neuvotteluiden seurauksena muuttua väljemmäksi. Tässä tapauksessa nuorten ja vartijoiden väliset kiistat tilan käyttämisestä oli onnistuttu sopimaan, tai kuten edellä siteeratut haastateltavat asian ilmaisivat, ”*ne vartijat otti vähän iisiä ja me otettiin iisiä ni sit kaikki on niinku, me ollaan nyt samal aaltopituudella*”.

On kuitenkin syytä huomata, että monet nuorista toivovat käyttävänsä kauppakeskuksia juuri sillä tavalla kuin niiden omistavat tahot toivovatkin; nuoret kuluttavat, tekevät pieniä ostoksia ja käyvät syömässä. Usein hengailu, istuskeleminen ja ostosten tekeminen lomittuvat. Ajanviettoa kauppakeskuksissa kuvattiin seuraavalla tavalla:

Et sovitaan, et nähään vaik kauppakeskukse ja siit lähetään jonneki ja mietitään minne. Sillee. Sit *joskus me vaan jäädään sinne ni istutaan, käydään kaupas ja istutaan taas.* (Nuori)

Ylivoimaisesti tärkein viihtymiseen vaikuttava tekijä on kavereiden läsnäolo. Tämä pätee niin kauppakeskuksissa kuin nuorisotiloilla viihtyviin nuoriin. Kavereiden lisäksi hyvissä kohtaamispaikoissa voidaan vanhojen tuttujen ja kavereiden tapaamisen lisäksi tutustua uusiin ihmisiin. Uusien ihmisten tapaaminen ei kuitenkaan ole kaikille yhtä lailla tärkeää, toisin kuin kaverit. Voisikin väittää, että nuorten keskuudessa vallitsee ainakin yhdestä asiasta yksimielisyys: hyvä kohtaamispaikka on se, missä omat kaverit sattuvat viettämään aikaa.

Haastateltavien oli selvästi hankalampaa vastata siihen, miksi toisista paikoista oli muodostunut kohtaamiseen sopivia ja toisista ei, eli miten jokin tila oli noussut suosioon omien kavereiden keskuudessa. Joitakin tilojen vetovoiman taustalla vaikuttavia tekijöitä on kuitenkin mahdollista erottaa. Kauppakeskuksissa käytiin useimmiten ”*ihan huvikseen vaan*”. Hyvän kohtaamispaikan tunnusmerkkejä useimmille nuorille on, että tila on lämmin sisätila, jossa voi oleskella säätilasta riippumatta ja jossa on mahdollista istua (Matthews ym. 2000, 286–288). Myös kaupan läheisyys on toisille nuorille tärkeää. Lisäksi muutamat haastatelluista nuorista ottivat esiin valvonnan ja kontrollin, joka koetaan – vartijoihin kohdistetusta arvostelusta huolimatta – vähäisemmäksi kuin muissa tiloissa, joissa nuorten on mahdollista viettää aikaa.



(...) Siel [kauppakeskuksessa] *se ei oo niin valvottua*. Et siellä saa tehdä vähän vapaammin. (Nuori)

Haastateltava 2: Ja sit se et siel voi olla ihan avoimesti.

Tutkija: Mitä, mitä sä meinaat sil et avoimesti? H2: Niinku et siel ei niinku tarvii mieltii sitä et tarviiks olla ihan hissukseen, siellä voi nuoret puhua ja tehdä omia juttujaan mitä haluaa, ja niinku silleen. (...) Niin et siellä voi, tota, olla ihan niinku silleen *nuoret saa tehdä siellä mitä haluaa kukaan ei aiheuta mitään isompaa hämminkii*. (Nuori)

Siel kukaan ihminen ei tuu kysyy miten sun päivä menee. Siis jos mul on huono päivä ni en mä jaksa tulla [nuorisotilalle] kuuntelee ku joku kysyy et miten sun päivä menee, mimimimimi. Siit tulee vaan päänsärky. Siel kukaan ei oo, plus *kukaan ei vahi siel*, nää vahtii tääl koko ajan. (Nuori)

Näyttää siis siltä, että nuoret kokevat kauppakeskukset melko väljiksi tiloiksi (Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 94–95). Huolimatta siitä, että tilan käyttötarkoituksesta käydään vartijoiden kanssa kiistoja ja neuvotteluita, kauppakeskus on nuorille tila, jossa saa vapaasti tehdä, mitä haluaa – ainakin tiettyyn pisteeseen asti. Vaikka kauppakeskus tilana ei suinkaan ole valvontaa vailla, siellä hengailleville nuorille tilaan liittyy kokemus aikuisten katseiden ulottumattomissa olemisesta (ks. myös Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 51–58; Tani & Pyyry 2017; Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Matthews ym. 2000).

Tämä vaikuttaa väistämättä siihen, millaisessa asemassa on julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa toimiva raidenuorisotyö ja millaisten haasteiden ja toiveiden eteen se joutuu. Kun nuoret toivovat muodostavansa omia tiloja, joissa ovat näkyvillä ja läsnä toisilleen eivätkä aikuisille, on paikallaan pohtia, millaisilla edellytyksillä ja varauksilla toimii näihin tiloihin jalkautuva raidenuorisotyö ja millaiseksi nuorten suhde siihen muodostuu. Joillekin nuorille taas aikuisten katseen puuttuminen ei tarkoita vapautta, vaan saattaa tehdä kaupunkitilasta jopa turvattoman (ks. esim. Matthews ym. 2000, 291–293). Palaan tähän tarkastelllessani lähemmin nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kokemuksia kohtaamisista sekä nuorten turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia.

Toisten nuorten kauppakeskuksessa viihtymiselle esitettiin myös käytännön syitä, kuten nuorille suunnattujen paikkojen vähäisyys.

Haastateltava 2: Olihan se et mietittiin sitä miks nuoret pyörii Prismassa et ku siit tehtiin niin iso hälykin, et jengi on Prismassa ja rikkoo tavaraa siellä. Et kaikkii syyllistettiin siit asiast, et kaikki tekis sitä, ja [--] ku ite on pyöriny [paikkakunnan nimi] sen verran paljon nyt yhes vaihees ni tiedän tasan tarkkaan ketkä [--] ne on ne nuoret, jotka on siel ja rikkoo siel paikkoja ja tälleen.

Haastateltava 1: *Sen takii ne pyörii siellä koska ei niillä ollu hirveesti muuta mestaa.*

Haastateltava 2: Nii. Oli tietenki nuorisotilat mut siel on taas silleen että ku yks menee johonki ni sit menee kaikki ja tällee näin, ja sit *nuorisotilat ei oo ihan sellasii missä nää jotkut nuoret tykkäis olla.*

Tutkija: Okei. Onks siihen jotain, tai osaattekte arvioida mitä syitä et miksei tykkää olla? Haastateltava 2: Öö, no mä epäilen et siin on sitä että ne ei tykkää siitä, osuhteista siellä tai sitten ne ei vaan tykkää niist ihmisist mitä siel on.

Haastateltava 1: *Mä veikkaan et suurin syy on se kontrolli mikä tulee niitä kohtaan siellä nuorisotilalla.*

Haastateltava 3: *Sit mä veikkaan kans ku on toi et energiajuomii ei saa juoda, ja sit kuitenkin et on sääntöi, mä en tiää, itte en ajattele samalla tavalla mut kaikki on aina et no mut ku nutalla on niin tylsää ja sit taas ku ite on ollu vaikuttamas niis asiois niin sit huomaa miten saa niinku aikaan kaikkee toimintaa mikä on kivaa.*

(Nuoret)

Haastateltava 1: No emmä tiää esim [...] alueelle *vois tulla kyl joku paikka mis me nyt voidaan olla ilman et siit tulee hirvee härdelli ja joka paikas lukee et nuoriso ei osaa käyttäytyy ku siel on ollut jotain muit ketkä ei oo osannu käyttäytyy ja tälleen.*

H2: Ja muutenki meil on tosi vähän paikkoja mis olla.

Haastateltava 2: Toinen tyyliin et nuorisotila tai joku tällänenkaan ei oo joka päivä auki.

Haastateltava 1: Nii ja mikä ois kans pidempään auki tai ku ei mekään kumminkaan puol yheksält mennä kotiin syyslomalla.

Tutkija: Joo.

Haastateltava 2: Tai silleen. Plus et tääl ku me ollaan, meil on maanantai, tiistai, perjantai, sit loput on junnuille, se tuntuu siltä et tosi paljon mut sit toisaalt ku mitä me tehään ne loput päivät talvisin? Ku kaikil ei oo harrastuksi ja tälleen.

Tutkija: Joo. Minkä tyyppinen tila se ois sitte?

Haastateltava 1: Joku mis sais olla niinku vapaasti ja silleen.

Haastateltava 3: Mut sit taas kyl sen ymmärtää et sellasii ei tehä, koska on sellasii jotka ei pysty käyttäytyy (taustalla myöntelyä)

Haastateltava 4: Pysty käyttäytyy sisäl ja tälleen.

(Nuoret)



Ensimmäisessä lainatussa haastattelussa nuoret esittivät omana arvionaan, että joillekin nuorille kauppakeskusten nuorisotilaa vähäisempi kontrolli saattoi toimia houkuttelevana tekijänä. Haastattelussa nousi myös esiin, että aktiivisesti nuorisotilan toimintaan vaikuttaneen nuoren kokemus on hyvin erilainen kuin sellaisella nuorella, joka kokee nuorisotilojen toiminnan etäiseksi.

Seuraavassa lainauksessa haastateltavat eivät pidä nuorisotilaa erityisen rajoittavana tilana, mutta kaipaavat lisäksi toisenlaisia tiloja aukioloaikojen takia. Nuorilta löytyi kuitenkin ymmärrystä sille, että olisi hankalaa tehdä nuorille tiloja, joissa ”*sais olla niinku vapaasti ja silleen*”, koska kaikki nuoret eivät osaisi käyttää tiloja tarkoituksenmukaisesti. Tilojen puute näyttäytyi kuitenkin näille nuorille erityisen akuuttina ongelmana. Tilanteen epäoikeudenmukaisuutta nuorten silmissä korostaa, että aikuisille suunnattuja baareja alueelta löytyy, mutta nuorille ei ole nuorisotilan lisäksi suunnattu mitään muuta toimintaa.

Muutenki tyhmää et aina ku näkee et [asuinalueen nimi] on sikan kaikkii baarei ja tällasta mut sit nuorille tyyliin ei oo mitään. Toski vietiin se, tohon tehtiin vaan parkkipaikka, ois nyt luullu et siihen ois tullut jotain niinku, vaik joku pieni joku kauppakeskus tai joku tämmönen mis me voidaan hengaa tai tälleen, koska *tuntuu et meil ei oo mitään*. (Nuori)

Alueiden erilaisuus vaikuttaa myös siihen, millä tavoin raidenuorisotyö näyttäytyy nuorille. Jos hengailuun soveltuvia ympäristöjä on omalla asuinalueella vähän tai ei juuri ollenkaan, myös raidenuorisotyö työmuotona voi tuntua etäiseltä.

3.3 SATTUMANVARAINEN HENGAILU

Kehäradan varrelle sijoituvia kohtaamispaikkoja ovat haastateltujen nuorten mukaan puistot, asemat, kauppakeskukset ja nuorisotilat, joista erityisen tärkeitä ovat kaksi jälkimmäistä. Tähän tulokseen voi vaikuttaa haastattelujen toteuttamistapa: valtaosa haastatteluista kerättiin nuorisotiloilla.

Kohtaamispaikaksi soveltuakseen tilan tulee täyttää tietyt edellytykset. Sen täytyy olla lämmin sisätila, joka mahdollistaa istumisen, ja sen täytyy

olla muiden nuorten suosiossa. Kauppakeskuksissa viihtymisen yhtenä syynä pidetään vapautta ja kokemusta vähäisemmästä valvonnasta muihin nuorten arkiympäristöihin nähden. Hengailu on usein päämäärätöntä toimintaa, jossa sattumalla on suuri merkitys (mm. Pyyry 2015, 7–8).

Edellä mainittujen ennakkoehtojen täyttyessä kohtaamispaikka voi-kin olla lähes mikä tahansa tila, joka on tarpeeksi väljä mahdollistaakseen monenlaista toimintaa. Väljä tila ei ole aina kaikille sama tila: nuorelle, joka aktiivisesti osallistuu nuorisotilan toiminnan suunnittelemiseen, nuorisotalo saattaa näyttytyä paljon ja monenlaisia käytötarkoituksia mahdollistavana, kun taas toisille ”avointa olemista” edustaa kauppakeskus. Kauppakeskus voi olla nuorten näkökannalta tiukka tai väljä tila. Jos kauppakeskuksessa sallitaan muutakin toimintaa kuin kuluttaminen tai sen käyttämisestä voidaan käydä neuvotte-luita, tila väljenee (Pyyry 2015, 67–69; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 93–96). Kehäradan varrelle sijoitettavia kohtaamispaikkoja määrittääkin ennen kaikkea se, missä nuoret katsovat toisten nuorten viihtyvän.



4 Nuorisotyötä raiteilla – mitä se on?

4.1 RAIDENUORISOTYÖN ARKI

Raidenuorisotyölle tärkeitä näyttämöitä ovat kauppakeskukset, asemat, puistot, koulujen pihat, nuorille suunnatut tapahtumat ja Helsinki-Vantaan lentokenttä. Lisäksi nuorisotyöntekijät ovat aktiivisesti yhteydessä alueen nuorisotiloihin ja vierailevat usein tiloilla. Työvuoroja suunnitellaan myös yhteistyötahoilta tai muilta nuorisotyöntekijöiltä saatujen tietojen perusteella: eri tahot esittävät raidenuorisotyöntekijöille toiveita sen mukaan, missä katsovat jalkautuvan työn olevan tarpeen. Työvuoron alussa raidenuorisotyöntekijät soittavat Liikenneviraston keskusvalvomoon ja vaihtavat tietoa siitä, mitä kehäradan alueella tapahtuu, ja onko jotakin sellaista, mitä nuorisotyöntekijöiden on hyvä ottaa huomioon illan liikkeitä suunnitellessaan.

Tyypillisesti raidenuorisotyöntekijöiden työvuoro kestää noin viisi tuntia, mutta tämä vaihtelee paljon tilanteen mukaan. Tilanteen vaatiessa työvuoro voi jatkua pitkälle yöhön, vaikka arkisin se päättyy kahdeksan ja yhdeksän maissa. Raidenuorisotyölle leimallista onkin halu säilyttää mahdollisuus nopeaan reagoimiseen ja kyetä muuttamaan suunnitelmia tarvittaessa lyhyellä varoitusajalla. Työvuoro voidaan aloittaa joko Nuorisotyö raiteilla -hankkeen toimistolta tai nuorisotyöntekijät voivat sopia aloittamisen kaupungille illan suunnitelmien ja aikataulujen mukaan.

Vantaan kaupungin sivuilla luonnehditaan, että raidenuorisotyöntekijät *”seuraavat ja kartoittavat nuorten liikkeitä, keräävät tietoa nuorten liikkumisen myötä syntyvistä ilmiöistä, ennalta ehkäisevät konfliktien syntyä yhteistyössä muiden rataympäristössä toimivien tahojen kanssa, edistävät turvallisen matkustamisen edellytyksiä sekä lisäävät nuorten ja muiden kansamatkustajien keskinäistä ymmärtämistä”*. Tilannekohtaisen reagoimisen lisäksi tärkeä osa raidenuorisotyötä onkin yhteistyö niin nuorisotyön omissa verkostoissa kuin myös ei-nuorisotyöllisten toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneina on esimerkiksi Liikennevirasto, Poliisi, VR Group, Finavia, HSL ja turvallisuusalan yrityksiä. Osa toimijoista tekee

hankkeen kanssa tiiviimpää yhteistyötä, kun taas toisten kanssa suora kontakti on harvinaisempi.

Vuoden 2017 elokuun lopusta joulukuun alkuun pitämäni kenttäpäiväkirjan merkinnät kuvaavat monenlaisia kohtaamisia raidenuorisotyön arjessa. Näissä tilanteissa korostuvat raidenuorisotyöntekijöille jo tutuksi käyneiden nuorten kanssa käydyt keskustelut ja kohtaamiset.

[Vantaalaisessa kauppakeskuksessa] nuori ihmettelee, aikoiko N vain moikata ja kävellä ohi pysähtymättä juttelemaan ollenkaan. Nuori haluaa esitellä työstävänsä N:lle. (...) Tämän jälkeen lähdetään [toiseen kehäradan varrella sijaitsevaan ostoskeskukseen], jossa on paljon nuoria ostarilla. Yksi nuorista on kruunu päässä. Kyseessä on kuulemma nuoren synttärin. N sanoo parille nuorelle, että heitä on vaihteeksi kiva tavata nuorten ollessa selvin päin. Nuoria naurattaa. (Kenttäpäiväkirja)

Mennään aluksi [vantaalaiseen kauppakeskukseen]. Siellä tulee vastaan paljon nuoria, jotka ovat J:lle ja A:lle tuttuja. Jutellaan J:n kanssa siitä, miten sattumanvaraisesti nuorten hengauspaikat määräytyvät. J ja A jäävät juttelemaan parin nuoren kanssa. Nuoret istuvat Arnoldsin pöydässä mitään ostamatta ja A ja J ihmettelevät, ettei heitä ole häädetty. Paikalle tullut kolmas nuori yrittää sujauttaa tupakka-askin laukkuun huomaamatta, mutta ei onnistu. J kommentoi vilahtanutta tupakka-askia. Heitetään läppää: A sanoo käyvänsä sanomassa Arnoldsin myyjälle, että nuoret istuvat pöydässä mitään ostamatta, ja että hän itse haluaa juuri siihen pöytään. Nuoria naurattaa. Toinen nuorista esittelee isänpäivälahjaksi ostamiaan karkkeja. (Kenttäpäiväkirja)

Vielä ihan vuoron loppuksi pyörähdetään ostarilla. Siellä hengailivat samat nuoret kuin vuoron alussa. Sama, tuttu ajan tappamisen tunnelma, sekoitus tylsyyttä ja jännityksen hakemista. Nuoret syövät Paula-vanukasta, nauravat, härnäävät toisiaan. Selittämättömiä naurunpuuskia, hysteerisyyden rajalla. (...) E ja K kertovat, että uusi Lidl on auennut samana päivänä. Nuoret päättävät lähteä sinne. (Kenttäpäiväkirja)

Välillä nuoria ei näy missään, ja paikkaa vaihdetaan tiuhaan. Toisessa työvuorossa taas ei välttämättä aloituspaikasta liikuta juuri lainkaan, jos nuoria on paikalla paljon. Hiljaisessakin paikassa saatetaan pysähtyä havainnoimaan. Tällaisia huomioiden tekemiseen soveltuvia paikkoja ovat esimerkiksi Asematunneli tai vantaalaisella asemalla sijaitseva kulmakahvila, josta on hyvä näkymä koko asematasanteelle.



Kenttäpäiväkirjassa kuvaamani arki näyttäytyy moninaisena: työvuoroissa vaihdetaan kuulumisia tuttujen nuorten kanssa, puhutaan Liikenneviraston keskusvalvomon kanssa, vitsaillaan nuorten kanssa, käydään läheisten koulujen diskoissa ja laneissa, tarkkaillaan tilanteita etäämpää Asematunnelissa ja asemilla, keskustellaan työmuodon tavoitteista ja osallistutaan ostareilla 16-vuotissyntymäpäivien viettoon.

4.2 RAIDENUORISOTYÖN TAVOITTEET

Raidenuorisotyö ennaltaehkäisevänä toimintana

Tutkimushankkeen edetessä kävi nopeasti ilmi, että ennaltaehkäisy on yksi keskeinen teema, joka nousi toistuvasti esiin raidenuorisotyössä ja puhututti niin haastatteluissa kuin epämuodollisissa keskusteluissa kentällä. Myös hankkeen esittelyvideossa poliisin edustaja toteaa jalkautuvan nuorisotyön pyrkivän siihen, ettei ”tulipaloja edes tulisi”. Mutta mitä ennaltaehkäisyllä tässä yhteydessä tarkoitetaan? Millaisia ovat ennaltaehkäisevät tavoitteet raidenuorisotyön arjen takana?

Huomioni kiinnitti se, että ennaltaehkäisevän toiminnan alle kirjattiin usein varsin monenlaisia, erilaisia asioita. Kun nuorisotyöntekijät kertoivat haastatteluissa, mitä he katsoivat raidenuorisotyön ennaltaehkäisevän, mainittiin seuraavia asioita:

- Väkivalta: ”*ehkä just suurempi konfliktitilanteita*”, ”*väkivaltaisuuksia*” (2)
- Päihteet, lintsaminen ja karkailu: ”*jos siel on kyse jostain päihteistä tai huonoista kotioiloista tai muista harrastuksista tai koulusta lintsamisesta niin tai näistä karkureista tai muista niin semmosta*”, ”*päihteidenvälitykseen liittyviä juttuja*” (2)
- Huono käytös: ”*ihan kaikki typeryyt mitä ne [nuoret] ostoskärryillä pitkin käytäviä*”, ”*perus hölmöilyä*” (2)
- Ilkivalta: ”*ilkivalta*”, ”*tihutöitä*” (2)
- Syrjäytyminen: ”*syrjäytymisen ehkäisyyn esimerkiks*” (1)
- Luvaton raiteilla liikkuminen ja fyysinen turvallisuus: ”*raiteilla liikkuminen ja muu*”, ”*junan raiteilla hyppiminen*”, ”*ylimääräst härväämistä siel raiteiden läheisyys*”, ”*raiteilla pomppimista tai hajottamista*”,

"fyysiseen turvallisuuteen liittyviä juttuja" (5)

- Vastikkeellinen seksi: *"erityisesti nuorten vastikkeelliseen seksiin liittyvät asiat ja semmonen" (1)*

Lista ei kuvaa asioita, joita raidenuorisotyön arjessa kohdataan päivittäin, mutta antaa käsityksen siitä, miten moninaisina tavoitteet nuorisotyöntekijöille näkyvät. Lisäksi kannattaa pitää mielessä erään nuorisotyöntekijän näkemys, jonka mukaan *"ei me voida tavallaan kirjata tai tehdä näkyväksi sitä et mitä me mahdollisesti tässä ennaltaehkäistiin, kun me hajaannutettiin nää, nuorisoporukka tai toi epämiellyttävä aikuinen lähti siitä"*.

Ennaltaehkäistävien asioiden lisäksi ennaltaehkäisyn keinot näyttäytyivät moninaisina. Yhteydenpito Liikenneviraston keskusvalvomoon, reagointi nuorten ajanviettoon vaarallisina pidetyissä paikoissa, raideturvallisuuteen liittyvä kampanjointi ja toisaalta pelkkä läsnäolo saatettiin kaikki nimetä ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi.

Tulipaloista puhuminen ohjaa herkästi ajattelemaan mahdollisia riskejä ja ongelmia. Voidaan todeta, että ennaltaehkäisevään toimintaan on sisäänrakennettu ajatus riskeistä: jotta voidaan mielekkäästi pyrkiä ehkäisemään jotakin ennalta, tulisi olla jonkinlainen käsitys siitä, *mitä* ja *miten* pyritään ennaltaehkäisemään. Onkin hyvä muistaa, että nuorisotyön perustana eivät ole nuorten ongelmat, ja nuorisotyön pyrkimyksiin on perinteisesti kuulunut toimia nuoriin liitetyn huolipuheen vastapainona (Siurala ym. 2016, 184; Autio 2015, 112; Nieminen 2007, 39).

Väitän kuitenkin, että määrittelemättä jättäminen olisi karhunpalvelus niin nuorisotyölle kuin ennaltaehkäiseville tavoitteillekin. Määrittelemättömänä ennaltaehkäisevä toiminta jää roikkumaan ilmaan abstraktina käsitteenä, jonka sisällön jokainen voi käsittää haluamallaan tavalla. Tällöin on hyvin hankalaa saada selkoa siitä, mitä ennaltaehkäisevässä toiminnassa itse asiassa oikein tehdään ja millaisia vaikutuksia sillä olisi tarkoitus olla. Toisille ennaltaehkäisevä toiminta voi olla hyvin lähellä puuttumisen kulttuuria (Harrikari 2008, 123), toisille se tarkoittaa hyvinvoinnin edistämistä (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 9–27).

Moninaisuuden keskeltä on mahdollista erottaa tavoitteita, jotka haastatellut nuorisotyöntekijät jakoivat. Nuorisotyöntekijät olivat haastattelussa yksimielisiä siitä, että heidän tehtävänsä oli toimia turvallisen aikuisena nuorille. *Turvallinen aikuinen* esiintyi haastattelussa niin tiuhasti, ettei liene kaukaa haettavaa pitää sitä yhtenä raidenuorisotyön-



tekijöiden itseymmärryksen kulmakivistä. Sitä voidaankin pitää yhtenä avaimena, joka avaa mahdollisuuden tulkita työmuodon tavoitteita – ja myös ennaltaehkäisevää toimintaa.

Ja sit yhdessä pystytään, pystytään olemaan siellä, siellä missä tätä työtä tehdään, julkisilla paikoilla, *nuoria varten turvallisena aikuisena*. Että jos se tavoite on niinku, tavoitteisiin kuuluu olla perillä siitä mitä tapahtuu, missä nuoret liikkuu, mitä nuoret tekee, ja *tuoda myös sitä turvaa ja ennaltaehkäistä erilaisia ilmiöitä, haitallisia ilmiöitä*. (Nuorisotyöntekijä)

Tavoitteet on kohdata nuoria ja saada kans niille tietoon se että *siellä on turvallisia aikuisia liikkuu*, myös siellä et meihin saa olla yhteyksissä, ja on ollut myös tilanteita et nuoret on ollu et ihanaa et te tulitte, et vitsi et nyt just teitä tarvitaan tässä tai vaikka mä oon aika monesti (...) ollaan vaan välikätenä jossain, mut se välikäsikin voi tosi mones kohtaa olla niinku hyvin pelastava ja niinku hyvä homma ratkoo niitten pulmia ja ongelmia ja sit myös sitä niitten niinku ratakäyttäytymistä. Et ku on ollu paljon noita ketkä hyppii ratojen yli tai heittelee lumipalloilla junii tai muita ni vähän niistäkin riskeistä käydä keskustelemassa niitten kanssa, että et sekin on tärkeä. (Nuorisotyöntekijä)

Pelkistetyimmillään turvallisen aikuisen käsite tarkoittaa nuorisotyöntekijöille tutun aikuisen läsnäoloa. Eräs haastateltu nuorisotyöntekijä kuvasi kokemustaan, että ”*tulee sellanen tunne et sit meistä haetaan turvaa (...) en tiiä miltä heistä tietenkään tuntuu, mut joskus tulee sellainen vaikutelma et aa hei et nyt näistä nuorista olikin kiva törmätä tuttuihin aikuisiin*”. Toisinaan nuoret kaipaavat nuorisotyöntekijän apua keskinäiseen välien selvittelyyn.

Kyl mun mielestä päällimmäisenä on jäänyt kyl nyt tänä syksynä oli just semmonen välien selvittely tossa läheisellä asemalla ku mentiin toisen tuntsarin kanssa, joka oli ekaa vuoroa ja sit oltiin et jaaha et sitte siel oli just ne nuoret ketkä oli et *ihanaa et te tulitte, et nyt jeesatkaa meitä tässä ja sit jeesattiin* ja sit se ihana jälkipuinti mikä oli siinä et niinku niiden nuorten kanssa, mikä viel kesti, mul tais olla jotain, olik mul tääl jotain taloiltokin, tai jotenki et oli paljon siinä raiteilla sit se että nekin sano et ihanaa et te tulitte. Ja sit oli ihanaa, et ne oli ollu kotiin yhteyksissä ja kertonut kotona, ku me sanottiin et kannattaa puhuu näist kotonakin ja se oli jotenki, jäi kyl hyvä filis siitä. (Nuorisotyöntekijä)

Turvallisuuden voi ymmärtää kahdelta eri näkökannalta. Toisaalta turvallisuudella voidaan viitata siihen, että nuorisotyöntekijöiden läsnäolo tai toiminta ehkäisee nuorten aiheuttamia riskejä ja toisaalta sillä voidaan tarkoittaa, että nuoret itse ovat julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa muiden tahojen uhkaamia. Kummatkin näkökulmat olivat esillä nuorisotyöntekijöiden puheissa, kuten edellisistä lainauksistakin voidaan havaita. Nuorten itse aiheuttamina riskeinä mainitaan raideturvallisuuteen liittyvät asiat, kuten junaratojen luvaton ylittäminen. Sen sijaan nuorisotyöntekijöiden kuvaukset turvaa hakevista tai apua pyytävistä nuorista kertovat nuorista itsestään riskien kohteena. Lähestymistavoille yhteistä on riskien kartoittaminen (Malone 2002, 162; Kiilakoski ym. 2011, 63).

Tästä näkökulmasta tarkasteltuna raidenuorisotyö paikantuu melko lähelle julkisissa tiloissa toimivan etsivän nuorisotyön muotoa (*detached youth work*), jossa työntekijät hakeutuvat tuen tarpeessa olevien, syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien luo (Juvonen 2015, 19–21). Näin asiaa kuvaili myös yksi raidenuorisotyöntekijöistä ja totesi, että ”*jos joku niinku asteikko nuorisotilan ja etsivän työn väliltä niin se menis ehkä vähän sinne etsivän työn puolelle*”. Tästä näkökulmasta ennaltaehkäisevä toiminta viittaa orastavien ongelmien havaitsemiseen ja pyrkimykseen estää niiden kärjistyminen sekä työskentelyyn tilanteissa, jotka ovat jo kärjistyneet akuutiksi kriisiksi.

Toisaalta tämä ei ole kaikkien raidenuorisotyöntekijöiden jakama käsitys turvallisen aikuisen roolista, työmuodosta ja sen kohderyhmästä. Kuten edellä raidenuorisotyön arjen kuvailussa ilmenee, raidenuorisotyöntekijät eivät keskity kohtaamaan nuoria ihmisiä ainoastaan tilanteissa, joissa heidän tulkittaisiin olevan avun tai erityisen tuen tarpeessa. Päinvastoin – raidenuorisotyössä kohdataan monenlaisia nuoria monenlaisissa tilanteissa. Vaikuttaa siltä, että raidenuorisotyö kaihtaa dikotomista jakoa kaikille suunnattuun nuorisotyöhön ja haavoittuvaisille ryhmille kohdennettuun nuorisotyöhön (ks. Aseman Lapset ry 2017, 145–147; Puuronen 2015, 126).

Osa haastatelluista nuorisotyöntekijöistä koki, että toisinaan heidän oma organisaationsa painottaa ongelmia ja niihin puuttumista työmuodossa liiallisuuteenkin asti. Heidän tulkintansa oli, että paineet nousevat tarpeesta tehdä työmuodon vaikutuksia näkyväksi. Nuorisotyöntekijät puolestaan kallistuivat haastatteluissa sille kannalle, että nuoren kasvun tukemisen seurauksia on mahdotonta tietää.



Haastateltava 1: Mut just siel vielä tästä että paineista, et ehkä sitten halutaan ainut miten voidaan tehdä näkyväks et montako lastensuojeluilmoitusta tai yhteyttä kotiin tai jotain, ku mun mielestä *lastensuojeluilmoitus ei oo mikään mittari työn laadusta tai merkittävyydestä tai mistään*. Päinvastoin. Jos voidaan ennaltaehkäistä, niin –
Haastateltava 2: Mun mielestä päinvastoin, että *mitä vähemmän lastensuojeluilmoituksia me ollaan tehty, ni sitä parempaa työtä me ollaan kadulla tehty ja pystytty ennaltaehkäisemään*.

Haastateltava 1: Justiin näin. Just tätä haluais ehkä tässä enemmän, tässä kuitenkin ku sitä puuttumista... Et tehkää niit ilmoituksia ja puuttumista ja jotenki sitä, ku se puuttuminen on monesti tota mitä ei pysty niinku näkyväks tehdä tai todentaa välttämättä. Niinku nuorisotyössä monesti, että emme tiedä, että *kun kuljimme nuoren kanssa vähän matkaa rinnalla et miten se nuori, toivomme, että elämä kantaa siitä, mutta emme pysty näyttämään sitä ehkä tkinä*.

(Nuorisotyöntekijät)

Ennaltaehkäiseminen tarkoittaakin tällä kertaa jotakin aivan muuta kuin riskien kartoittamista: se on nuorisotyöntekijöiden läsnäoloa ja kanssakulkijuutta. Kokemus puuttumisen korostamisesta ei ole täysin tavaton; nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset ovat ennenkin tuoneet esille näkemyksiä, joiden mukaan he tulevat parhaiten kuulluiksi kertoessaan jotakin kielteistä yksittäisistä nuorista (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 13).

On esitetty, että riskeihin keskittyminen voi kiinnittää huomion kohtuuttomasti juuri puutteisiin ja ongelmiin ja sivuuttaa vahvuudet, voimavarat ja onnistumiset (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 14; Harrikari 2008). Harrikarin mukaan nuoriin keskittynyt huoli on lisääntynyt 1990-luvun puolivälistä lähtien ja saanut tarkastelemaan nuoria ”riskilinssin” läpi (Harrikari 2008, 115–133). Myönteisestä tunnistamisesta puhutaankin silloin, kun pyritään välttämään erottelua pärjääviin ja tuettaviin nuoriin. Lähtökohtana on, että mahdollisesti leimaavaksi koetun avun sijaan tarjotaan ”*kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuksia tulla tunnistetuksi tavoilla, jotka kunnioittavat sekä heidän yksilöllisiä erilaisuuksiaan että yhteisöllisiä siteitään*” (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 15). Keskiössä on hyvinvoinnin ja vahvuuksien tukeminen. Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta puuttumisen ja vaikutusten näkyväksi tekemisen suhde tunnistetaan ja siihen suhtaudutaan kriittisesti (ks. esim. Anttila 2015, 68–69). Myönteisessä tunnistamisessa ”riskiryhmien” tunnistamisen sijaan katsotaan, että yhteisöllisyydellä on suuri merkitys

ennaltaehkäisevänä toimintana. Aktiivisen toimijuuden kehittymisen ja yhteisöllisen kiinnittymisen katsotaan olevan myös ennaltaehkäisevää toimintaa (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 22).

Raidenuorisotyön tavoite on kiinnittää huomio nuoren vahvuuksiin. Raidenuorisotyöntekijät kertoivat sekä kentällä että haastatteluissa pyrkivänsä kohtaamaan nuoret positiivisia asioita korostamalla. Kehumista ja hyvän palautteen antamista pidetään tärkeinä erityisesti siksi, ”*koska sellaiset [nuoret], mitkä heiluu tuol, monesti saattaa olla et ne saa joka paikast vaan sitä negaa*”. Nuorten todettiin välillä jopa reagoineen yllättyneesti positiiviseen palautteeseen. Nuorta saatetaan kehua karkkipaperien laittamisesta roskakoriin, kohteliaisuudesta tai vaikka taidoista, kun nuoret soittavat vantaalaisen juna-aseman pianolla. Nuorten toiminnan kehittämisen lisäksi positiivinen lähestyminen voi tarkoittaa luottamuksen osoitusta ja nuorten omien toiveiden kunnioittamista – esimerkiksi silloin, kun nuoret suorasti tai epäsuorasti osoittavat aikuisen läsnäolon olevan epätoivottua. Tällaisia tapauksia kuvataan myös kenttäpäiväkirjassa.

Matkalla puistoon törmäämme nuoriin, jotka hengailevat porukassa ostarin edustalla. J kysyy, mitä kuuluu ja millaiset ovat illan suunnitelmat. ”Oottekste vahtimassa meitä?” yksi nuorista kysyy. J: ”Ei. (hetken hiljaisuus) *Ei teitä tarvii vahtii*”. *Porukka jää hengailemaan. Me jatkamme matkaa.* (Kenttäpäiväkirja)

Myönteisen tunnistamisen periaatteiden mukaisesti työmuodon tavoitteisiin kuuluu pyrkimys vahvistaa nuorten myönteistä käsitystä itsestään (Korkiamäki 2015, 131–133; Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 24–25). Pekka Mäkelä ja Eeva Järveläinen ovat Nuorisotyö raiteilla -hankkeesta kirjoittaessaan korostaneet, että myönteisen tunnistamisen näkökulmasta nuorten merkitysmaailmojen ja yhteisöjen tunnistamisen avulla voidaan työmuodossa tukea nuorten arkista toimijuutta ja sitä kautta myös heidän itsetuntonsa kehittymistä (Mäkelä & Järveläinen 2017, 54).

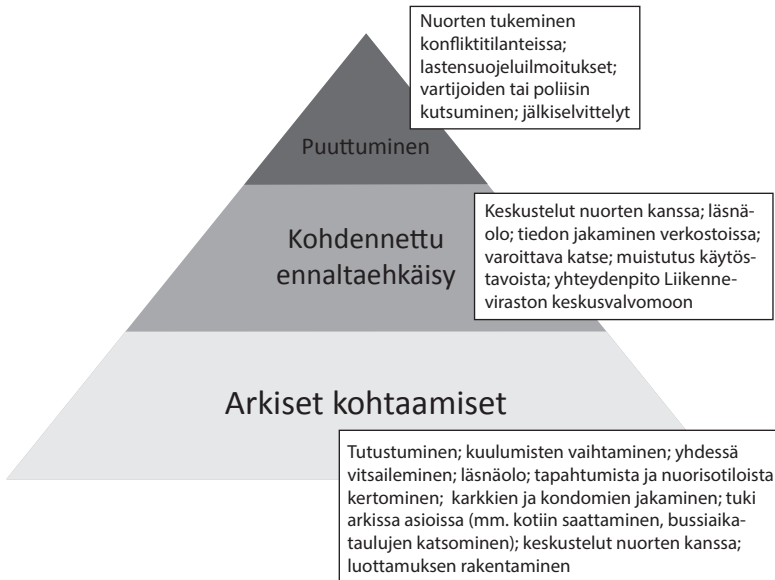
Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta tutustuminen, tunnistaminen ja positiivinen palaute määrittävät ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi yhtä lailla kuin orastavien ongelmien havaitseminen ja puuttuminen. Esitänkin, että raidenuorisotyön ennaltaehkäisevät vaikutukset on mahdollista ymmärtää kolmena eri ulottuvuutena: raidenuorisotyö sisältää arkisia kohtaamisia, pyrkimyksiä tukea kaikkia nuoria ja rakentaa luotta-



musta, kohdennettua ennaltaehkäisyä ja reagoimista orastaviin ongelmiin sekä myös toimintaa tilanteissa, jotka uhkaavat nuoren hyvinvointia ja vaativat vastuullisen aikuisen puuttumista (ks. Nieminen 2007, 36).

Arkiset kohtaamiset sisältävät tutustumista ja tunnistamista ja mahdollistavat myönteisen tunnistamisen näkökulmasta hyvinvoinnin edistämisen ja ennaltaehkäisevän toiminnan. *Kohdennettu ennaltaehkäisy* reagoi jo havaittavissa oleviin ongelmiin. *Puuttumaan* joudutaan tilanteissa, joissa konfliktiksi kärjistyminen ei ole enää vältettävissä. Usein näissä tilanteissa tarvitaan muitakin toimijoita kuin nuorisotyöntekijöitä, kuten poliisia, järjestyksenvalvojia ja sosiaalityöntekijöitä. Kohdennetun ennaltaehkäisyn ei tule hämärtää sitä, että ennaltaehkäiseviä vaikutuksia voi olla näistä jokaisella – myös kärjistyneellä konfliktilla on sivusta seuraajansa, ja toimintatavat voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi tila koetaan, ja arkiset kohtaamiset rakentavat luottamuksellisia suhteita ja hyvinvointia.

Oheisessa kuvassa (Kuvio 1) kuvaan raidenuorisotyötä kolmen eri ulottuvuuden muodossa (*arkiset kohtaamiset, kohdennettu ennaltaehkäisy, puuttuminen*) kautta.



Kuvio 1: Kohtaamisia raidenuorisotyössä

Arkiset kohtaamiset

Kohtaamisten kutsumisen ”arkiseksi” ei ole tarkoitus vähätellä kohtaamisten merkittävyttä, vaan pikemminkin päinvastoin. Monet myönteisen tunnistamisen lähestymistavoista ovat useimmille nuorisotyöntekijöille arvokkaita lähtökohtia nuorten kohtaamiseen. Nuoren myönteinen tunnistaminen on hankalaa, jos nuorisotyöntekijällä ei ole mahdollisuutta tutustua nuoreen ja ymmärtää nuoren omaa kokemusmaailmaa ja näkökantoja (Stenvall & Korkiamäki & Kallio 2015, 39–60). Tällöin nuori tulee helposti tunnistetuksi ”väärin” (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 19–21). Myös nuoren ja nuorisotyöntekijän välistä luottamusta rakennetaan juuri näissä arkisissa tilanteissa. Tavallisen ja arkisen korostamisella onkin täysin päinvastainen merkitys kuin edellä kuvattujen kohtaamisten vähätteleminen. Niihin ei kenties liity suurta dramatiikkaa, mutta ne muodostavat työn perustan ja ansaitsevat tulla sellaisina näkyviksi ja arvostetuiksi. Juha Niemisen kuvaamien perusfunktioiden näkökulmasta arkiset kohtaamiset voivat sisältää niin personalisaation, socialisaation kuin kompensaaion tukemista; kohtaamisissa rakennettu luottamus ja suhteet voivat auttaa nuorta tulemaan omaksi itsekseen sekä lähiyhteisön jäseneksi ja toisaalta kompensoida puutteita sellaisissa tilanteissa, joissa nuoren olosuhteisiin liittyy erityistä haavoittuvaisuutta (Nieminen 2007, 23–25). Yhteiskunnan nuorille osoitamiin resursseihin ja niiden suuntaamiseen kohtaamiset eivät suoranaisesti liity. Ennaltaehkäisyn tasona kyse olisi *universaalista preventiosta*, sosiaalisesta vahvistamisesta ja ennaltaehkäisystä (Puuronen 2015, 127–129).

Jos lähtökohtana ennaltaehkäisevälle toiminnalle pidetään hyvinvoinnin edistämistä ennen kuin ”*sattuu mitään isompaa*”, arkiset kohtaamiset ovat ennaltaehkäisyä puhtaimmillaan. Tällöinkin taustalla ovat jonkinlaiset ajatukset siitä, *mitä* pyritään ennaltaehkäisemään. Kuitenkin yhtä lailla voisimme kutsua arkisia kohtaamisia vain hyvinvoinnin edistämiseksi, kasvatukselliseksi prosessiksi tai kansakulkijuudeksi.

Raidenuorisotyöntekijöillä oli paikoitellen toisistaan eroavia näkemyksiä työn kohderyhmästä. Toiset olivat valmiimpia nimeämään erityisiä riskiryhmiä, jotka he pyrkivät työssään erityisesti tavoittamaan, kun taas toisille työn kohdistaminen vain valikoiduille nuorille ei näyttänyt raidenuorisotyön kannalta mielekkäänä toimintatapana. Eräs haastateltu nuorisotyöntekijä ihmetteli, onko työmuotoa mielekästä



keskittää ”*hoosee-keisseihin*” eli jo kärjistyneisiin ongelmatilanteisiin. Nuorisotyöntekijä korosti, että nuorisotyön tulisi kohdistua yhtä lailla kaikkiin nuoriin eikä ainoastaan keskittyä hoitamaan erilaisia ongelmia ja riskejä. Nuorisotyöntekijän mukaan on syytä pitää mielessä, että myös aivan tavalliset nuoret olivat oikeutettuja saamaan tukea kasvuunsa, ”*epähän ainakaan ala mennä huonosti*”. Tällä tavoin nuorisotyöntekijä ilmaisi asemoivansa itsensä vahvasti myönteisen tunnistamisen periaatteiden kannalle ja haluavansa keskittyä nuorten yhtäläiseen tukemiseen riskiryhmiksi katsottujen tahojen sijasta.

Toiselle nuorisotyöntekijälle taas työmuodon tavoite on ”*kohdata niitä nuorii jotka ei käy tiloilla tai minkään muun palvelun äärellä, syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä*”. Tässä korostuu raidenuorisotyön likeinen suhde julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa toimivaan etsivään työhön, jossa väistämättä tehdään tulkintoja nuoren mahdollisesta avun tarpeesta ja riskien kartoittamisesta (Juvonen 2015, 19–21).

Ero painopisteessä ei ole aivan merkityksetön, sillä erityisesti haavoittuvaisille ryhmille kohdennettuna tukena kohtaamisiin ja kontaktin ottamiseen liittyy toisenlaisia kysymyksiä kuin kaikille nuorille suunnatussa nuorisotyössä. Kuten Tarja Juvonen on todennut, kontaktin ottaminen ja avun tarpeen tulkitseminen voidaan kokea jopa nöyryyttäväksi tai leimaavaksi (Juvonen 2015, 20). Erityinen tuki tekee nuoren tietoiseksi ”*omasta ongelma(llisuude)staan*”, sillä tietoisuus voi paitsi auttaa nuorta ymmärtämään omia vaikeuksiaan, myös vahvistaa kielteistä käsitystä itsestä (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 14–15). Haavoittuvaisille ryhmille kohdennetun nuorisotyöhön kohtaamisiin liittyy siis aivan erityislaatuisia kysymyksiä (Puuronen 2015, 120–125; Juvonen 2015, 18–23).

Kohderyhmän painotuserot tulevat näkyviksi, kun raidenuorisotyötä tarkastellaan kolmen ulottuvuuden kautta. Arkisiin kohtaamisiin ja myönteiseen tunnistamiseen ei kuulu erityisten riskiryhmien erittelemineen vaan yhtäläinen kaikkien nuorten kasvun tukeminen. Kenttäpäiväkirjani havainnot tukevat jälkimmäistä näkemystä siinä mielessä, että havainnoimissani kohtaamisissa korostui pitkäjännitteisen, keskinäisen luottamuksen rakentaminen enemmän kuin mahdollisten konfliktitilanteiden tai muiden ongelmien parissa työskenteleminen. Silloinkin, kun konflikteja tai orastavia ongelmia ilmeni, arkisten kohtaamisten tuttuutta ja luottamusta pidettiin tärkeinä.

Kohdennettu ennaltaehkäisy

Kohdennettu ennaltaehkäisy on toimintaa tilanteissa, joissa jotakin asiaa pidetään mahdollisesti ongelmana tai sen katsotaan voivan kehittyä sellaiseksi. Tätä olisi mahdollista kutsua myös varhaiseksi puuttumiseksi siinä mielessä, että jonkinlaisia ongelman merkkejä on havaittavissa. Puuttumisella on kuitenkin melko negatiivinen kaiku. Sitä on kuvailtu muun muassa ”*puuttumiskulttuurina*” ja ”*hallinnan regiiminä, jossa hyvinvointipolitiikan perustana ollut universaali utopia sai väistyä*” (Harrikari 2008, 123). Varhaisen puuttumisen käsite ohjaa ajatukset nopeasti ongelmien ja riskien kartoittamiseen. Eittämättä myös kohdennetussa ennaltaehkäisyssä on joskus kysymys niistä. Kohdennettu ennaltaehkäisy kattaa kuitenkin hyvin eritasoisia toimenpiteitä, joista kaikki eivät välttämättä ole edes sanallisesti ilmaistuja – läsnäolo ja nuorten kanssa käydyt keskustelut edustavat hyvin kasvatuksellisen auktoriteetin käyttöä, kun taas suora varoitus tai yhteistyökumppaneilta saadun tiedon perusteella levottomaksi katsottuun paikkaan jalkautuminen ovat hyvin eritasoisia, kohdennettuja toimenpiteitä. Kohdennettu ennaltaehkäisy onkin juonnettu *selektiivisestä preventiosta*, jolla pyritään ehkäisemään negatiivinen kehitys (Puuronen 2015, 127–129).

Kohdennettu ennaltaehkäisy on tehtävä, jonka raidenuorisotyöntekijät kokevat omakseen ja jota siltä odottavat niin nuoret kuin yhteistyökumppanit. Haastatteluissa nuorisotyöntekijät puhuivat usein ennaltaehkäisystä sekä hyvinvointia edistävinä kohtaamisina ja läsnäolona että viitattessaan tilanteisiin, joissa jonkinlaisen riskin koetaan olevan olemassa, ja sen kärjistyminen pyritään estämään. Taustalla on toive siitä, että vaikeuksien varhainen havaitseminen estää niiden kasautumisen ja kärjistymisen. Toisaalta lähestymistapaa voidaan kritisoida nuorten tarkastelemisesta kohtuuttomasti ”riskilinnin” läpi (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 13–14; St Croix 2016; Harrikari 2008).

On perusteltua pohtia, millä tavoin kohdennetut toimenpiteet sopivat yhteen myönteisen tunnistamisen lähestymistavan kanssa. Nuorisotyön perinteinen rooli nuoriin kohdistuvan huolipuheen vastapainona joutuu tasapainottelemaan tilanteessa, jossa nimetään orastavia ongelmia (Autio 2015, 112–117). Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta voidaan todeta, että tällöin toiminta sisältää jo jonkinlaisia ”riskiryhmäksi” nimeämisen elementtejä, eikä kyse ole ainoastaan aktiivisen toimijuuden kehittymisestä ja yhteisöllisen kiinnittymisen ennaltaehkäisevistä elementeistä, jotka



edistävät kohderyhmiä erittelemättä kaikkien nuorten hyvinvointia (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 19–35). Perusfunctioista korostuu eniten sosialisaatio, yhteisön jäsenenä toimiminen sen edellyttämällä tavalla (Nieminen 2007, 23–24).

Nuorisotyöntekijät puhuivat usein orastavista ongelmista ja ennaltaehkäisevästä toiminnasta rinnakkain. Mielekästä onkin erottaa raidenuorisotyön eri osa-alueiden ennaltaehkäisevät ulottuvuudet tällöin nimenomaan *kohdennetusta ennaltaehkäisystä*, jonka tavoitteena on estää tilanteen kärjistyminen. Eräs haastateltu nuorisotyöntekijä kuvaili omaa läsnäoloaan ja nuorten reaktioita, että ”*ne näkee et me vähän niinku ollaan siinä läsnä niin eivät, ei ne sit aloita sitä kinaamista sen enempiä tai, tai sanotaan vaik ihan kaikki typeryys mitä ne ostoskärryillä pitkin käytäviä tai mitä vaan ni se et me ees nähään et ne tekee, ne näkee meijät ni ne lopettaa, että, et niinku siihen ei tarvii välttämättä ees sanoo mitään*”. Tällöin kyse on ainoastaan nuorisotyöntekijöiden läsnäolosta tai katseesta, ei sanallisesta kehotuksesta. Tilannetta voikin kuvata kohtaamiseksi, jossa nuorisotyöntekijä käyttää kasvatuksellista auktoriteettiaan. Kohdennettuna ennaltaehkäisyä sitä voidaan pitää siltä kannalta, että kyseessä on tilanne, jonka katsotaan olevan kehittymässä epäsuotuisaan suuntaan ja jossa toiminnan tavoitteena on katkaista kehitys (Puuronen 2015, 129; Nieminen 2007).

Kun palautetaan mieleen kohderyhmän painottamiseen liittyvät erot, kohdennettu ennaltaehkäisy ulottuvuutena määrittäyty työsken-telyksi ennen kaikkea niiden nuorten parissa, jotka ”*ei käy tiloilla tai minkään muun palvelun äärellä, syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä*”. Jakamalla raidenuorisotyö kolmeen eri ulottuvuuteen saadaan selkeä kuva erilaisista lähestymistavoista ja niiden soveltamisesta.

On kuitenkin hyvä kysymys, millaista kohdennettu ennaltaehkäisy olisi, jos pohjalla ei olisi arkisia kohtaamisia. Olisiko sellaisessa tilanteessa nuorisotyöntekijällä käytettävissään kasvatuksellista auktoriteettia? Nuorisotyöntekijät arvelivat näin – he olisivat tilanteessa joka tapauksessa läsnä aikuisina, joilla voisi olla nuoriin vaikutus. Nuoret eivät nähneet asiaa haastattelussa aivan näin yksiselitteisesti, vaan auktoriteetin rakentumisessa korostettiin tuttuuden merkitystä.

Haastatellut nuoret nostivat esiin, että nuorisotyöntekijän auktoriteetti nuoriin on usein parempi kuin esimerkiksi järjestyksenvalvojan. He pitävät syynä tähän nimenomaan nuorisotyöntekijän tuttuutta verrattuna järjestyksenvalvojan kasvottomuuteen.

Kyllähän joo siel välil tuli jotkut stevet jotain huutaa, mut ei ne nyt hirveesti voinu sulle mitään tehdä. Se tuntuu sit enemmänki *et nuoriso-ohjaajil on paljon enemmän auktoriteettiä niinku siihen mitä se nuori duunaa.* (...) Ku sä käyt nuorisotalolla niin siin alkaa tulee se semmonen et sä alat luomaan sellasta yhteyttä sen työntekijän kanssa. Et sille ihmiselle alkaa tulee oikeesti silleen kasvot ja persoonallisuus ja kaikkee tommosta. Ku sit jos sä näät vaan äijän univormussa niin se on sulle äijä univormussa. Et ei siihen tuu niinku mitään sen syvällisempää, syvällisempää niinku ajatusta sen ihmisen taakse. (Nuori)

Siis kyl mä toivon et varsinkin niinku just lomaviikoilla, koulujen päättäjaisviikonloppuina, juhlapyhinä, tällasina millon nuoril on se paha mahdollisuus että saatetaan mennä jonneki tonne puistoon tai muualle ottaa vähän sitä kuppia, et ne ois siel läsnä, koska nuoret harvemmin menee poliisille juttelemaan ku sit et ne tulis nuoriso-ohjaajalle tai Saappaalle tai mikä se nyt ikinä onkaan. Ookoo, on Helsingis pari sellast poliisii, joille mä ehkä voisin mennä juttelee, mutta niinku *emmä lähtis jos siel on se mellakkakypärään sonnustautunut poliisi ja sit on se mustatakkinen oranssilla logolla heiluva M siellä puistonreunalla, ni kyl mä mielummin menisin M:lle juttelee ku sit sille.* (Nuori)

Vaikka ensimmäinen haastateltava keskittyi nuorisotalolla työskentelevään nuorisotyöntekijään, hänen huomionsa tarjoavat persoonan ja tuttuuden merkityksestä arvokkaita havaintoja, joita voidaan soveltaa myös raidenuorisotyön tarkastelemiseen. Toinen haastateltava korosti tuttujen nuorisotyöntekijöiden merkitystä viittaamalla heihin etunimillä. Onko siis niin, että kohdennettu ennaltaehkäisy ilman tuttuutta tai luottamusta syö nuoren ja nuorisotyöntekijän vuorovaikutuksesta juuri sen, mitä nuoret pitävät tärkeänä?

Kohdennettu ennaltaehkäisy ei ole ainoastaan nuorten kohtaamisiin liittyvä ulottuvuus raidenuorisotyössä, vaan nuorisotyöntekijät nostivat esiin raidenuorisotyön merkityksen eräänlaisena havainnoitsijana, jolle jalkautuminen kerrytti tietoa ilmiöistä ja trendeistä nuorten maailmassa. Raidenuorisotyössä toimintakenttänä ovat nuorten omiksi kokemat kohtaamispaikat, mikä vie nuorisotyöntekijän hyvin toisenlaiseen ympäristöön kuin nuorisotalolla työskenneltäessä. Kuten yksi nuorisotyöntekijä kuvasi, raidenuorisotyöntekijä toimii "*heidän [nuorten] reviiireillään.*" Tämä kartuttaa nuorisotyöntekijöiden tietoa nuorten maailmasta sekä asettaa nuorisotyöntekijän nuorten ja aikuisväestön väliin tulkiksi.



(...) Me päästään aika nopeesti sitten kärryille siitä et mitä kaupungissa tapahtuu ja voidaan sit reagoida erilaisiin ilmiöihin (...). Sit taas talotyössä ei niinku nuorisotyöntekijänä talotyössä ei samalla tavalla oo kuitenkaan kartalla et *mitä kaikkee tapahtuu nuorisotyön kentällä tai nuorten maailmassa*. Vaikka toki kaikki ilmiöt sinnekin tulee, mutta vähän eri tavalla. (Nuorisotyöntekijä)

No kyl mun mielest niinkun, no se, se jos niinku aattelee se mihin sitä lähetettiin silloin rakentaa, ni oli se tavallaan se uhkakuva et nuoret valtaa junaliikenteen ja lentokentän ja semmonen niinku se massa, niin sehän oli se tavoite niinku silloin et ollaan siel niinku tavallaan *aikuisväestön ja nuorten välissä viemässä sitä niinku yhteist mukavampaa matkustamista ja siis semmost sujuvaa yhteistyötä* niinku, tai sujuvaa kanssaolemista, niin se on ehkä se, mihin se on silloin lähteny. Mut kyllähän se niinku varmaan niinku painottuu aika pitkään kuitenkin siihen niinku yksittäisten nuorten ja myös sit niinku nuoret ryhmänä, *niihin ilmiöitten tavallaan huomioimiseen ja sit niitten tavallaan meidän kokemien ilmiöitten ni tavallaan raportointiin eteenpäin muille viranomaisille, poliiseille, järjestyksenvalvontaan, muille työntekijöille, ja niinku, ja sen kautta sit tietty miettimään myös sitä et, et pitääks niinku jotain työkuvisa, tai tavallaan niinku työtehtävissä muuttaa*. (Nuorisotyöntekijä)

Meijänki oma osa sitä työtä on sit olla ne silmät tuolla omalla tavallaan ja me ollaan monesti ensi käden havainnoitsijoita noissa, *tehään sitä kartoitusta ilmiöistä ja muita mitä tuolla, mitä ne nuoret, miten nuorten trendit missäkin sukupolvessa niinku vaihtelee, miten ne liikkuu, mitä ne aina keksii* ja muuta että siinä tota, omalla tavallaan *nuorisotyö tarvii sitä niinku kokonaiskuuvan selvittämiseks, sitä ettei aina laahattais perässä* et ollaan siel niinku, ja myös muualla vapaa-ajan parissa, vahvasti liikkuu laajalla alueella. (Nuorisotyöntekijä)

Tällaiset puheenvuorot osoittavat, että raidenuorisotyön merkitys ei nuorisotyöntekijöiden silmissä liity välittömästi vain kohtaamisiin nuorten kanssa. Kuten turvallisen aikuisen roolia ja ennaltaehkäisevää toimintaa korostettaessa, nuorisotyöntekijän läsnäolo koetaan tärkeäksi: nuorten suosimissa kohtaamispaikoissa kuva nuorten todellisuudesta tulee eheämmäksi, ja kokonaisuymmärrys siitä paranee. Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta voitaisiin ajatella, että arkiympäristönä kaupunkitila tarjoaa myös luontevan paikan aktiiviseen ja tietoiseen myönteiseen tunnistamiseen.

Toisaalta julkiset ja puolijulkiset tilat voivat tarjota myös nuorille mahdollisuuden harjoittaa toimijuutta ”aikuisvapaassa” tilassa – tällöin

aikuisille jää nuorten toimijuuden tukemisen tai puuttumisen sijaan mahdollisuus myös konkreettisesti väistyä tilanteissa, joissa myönteisesti tunnistetaan nuorten keskinäiset vertaissuhteet ja niiden merkitys (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 21; Korkiamäki 2015, 142–144). Väistymistä voi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi nuorisotyöntekijän valmius astua sivuun, kun tilanteessa ei kaivata hänen läsnäoloaan – kuten eräs nuorisotyöntekijä teki poistuessaan paikalta nuorten kysyessä, tuliko nuorisotyöntekijä ”vahtimaan” heitä.

Valittiin tilanteissa joko lähestyä nuoria tai väistyä, raidenuorisotyöntekijöiden läsnäolo julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa kartuttaa tietoa, joka ei välttämättä muuten tavoitaisi heitä. Kohdennettuun ennaltaehkäisyyn yhdistettynä tähän liittyy myös valintoja siitä, millä tavoin tietoa käytetään ja hyödynnetään ja kenelle sitä ollaan valmiita antamaan. Tiedon jakamista verkostoissa voi myös rajoittaa vaitiolovelvollisuus, kuten jotkut nuorisotyöntekijät nostivat esille. Lisäksi tiedon jakamiseen ja luottamuksellisuuteen liittyy ratkottavia eettisiä kysymyksiä, kuten nuorisotyöntekijöiden ja nuorten välisen luottamuksen ja yhteistyöverkostossa tiedon jakamisen välinen suhde.

On tärkeää huomata, että karttuva tieto on nuorisotyöntekijöiden näkökulmasta tärkeää paitsi heidän oman toimenkuvansa, myös muun nuorisotyön kehittämisen takia. Läsnäolo nuorten maailmassa voi auttaa nuorisotyötä vastaamaan paremmin nuorten omiin toiveisiin ja tarpeisiin. Myös muutamat haastatellut nuoret nostivat esiin tämän ajatuksen. Kuten eräs nuori raidenuorisotyöstä totesi, ”*on se sinänsä niinku ihan kiva ajatus et noi pystyy kattoo esimerkiks et miten nuoret toimii niinku vapaa-ajallansa, tai niinku nuorisotilasta ulkopuolella, ja siinä sitte miten ne nauttii siellä, ja sit ne tavallaan niinku kehittää myös sitä nuorisotyötä*”. Raidenuorisotyö voi siis rakentaa tällaisia yhteyksiä, jotka hyödyttävät myös muita nuorisotyön kentällä toimivia tahoja ja nuoria itseään.

Kohdennettu ennaltaehkäisy on raidenuorisotyön olennainen ulottuvuus. On tärkeää erottaa, että suoraan konfliktitilanteeseen puuttumisen ja arkisen kohtaamisen väliin mahtuu paljon tilaa. Kuitenkin työn perustana ovat tällöinkin nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välinen luottamus, jonka rakentuminen edellyttää tutustumista, tunnistamista ja arvostamista – asioita, jotka usein ovat keskeisellä sijalla arkisissa kohtaamisissa. Hivenen provosoivasti voitaisiin asia ilmaista niin, että orastaviin ongelmiin keskittyminen ilman arkisia kohtaamisia ja luot-



tamusta jättäisi nuorisotyöntekijät tehtäviin, jotka kuuluvat enemmän järjestöksenvalvonnan kuin nuorisotyön piiriin.

Puuttuminen

Kolmas ulottuvuus kuviossa on *puuttuminen*. Liikennevalojen väreissä puuttuminen tarkoittaa joutumista punaiselle alueelle. Koska raidenuorisotyön tavoite on estää konfliktien tai muiden ongelmien kärjistyminen, tavoitteena voidaan pitää, että raidenuorisotyö toimii tällä alueella mahdollisimman vähän. Kuten aikaisemmin siteeratut nuorisotyöntekijät huomauttivat, *”lastensuojeluilmoitus ei oo mikään mittari työn laadusta tai merkittävydestä tai mistään (...) mitä vähemmän lastensuojeluilmoituksia me ollaan tehty, ni sitä parempaa työtä me ollaan kadulla tehty”*. Nuorisotyöntekijät asettuivat tässä kohden selkeästi sille kannalle, että suora puuttuminen sinänsä ei ole eikä sitä tule ymmärtää raidenuorisotyön ytimeksi. Joissakin tapauksissa – kuten lastensuojeluilmoituksen tekemisessä – puuttuminen voidaan ymmärtää myös indikoiduksi preventioksi, jonka on tarkoitus auttaa ihmisiä erilaisissa ongelmissa ja tuen tarpeissa (Puuronen 2015, 127–129). Puuttuminen on vain pieni osa raidenuorisotyön arjessa koetuista tilanteista. Yhteiskunnallisesti puuttumiseen tähtäävillä toimenpiteillä on keskeinen asema, kun tarkastellaan aikuisten nuoriin kohdistuvaa huolta ja sen lisääntymistä yhteiskunnassa 1990-luvulta lähtien (Harrikari 2008, 123–133).

Edellä sanotun tarkoituksena ei ole vähätellä ongelmia tai niihin puuttumisen merkitystä. On tärkeää pitää mielessä, että joillakin haastatteluilla nuorilla oli kokemuksia tilanteista, joissa heitä oli uhkailtu väkivallalla ja he olivat hakeneet turvaa nuorisotyöntekijöistä. Suoralle puuttumiselle saattaa olla siis toisinaan huutava tarve. Jalkautuvaan nuorisotyöhön kriittisestikin suhtautuneet nuoret saattoivat nostaa esille konfliktitilanteita, joissa nuorisotyöntekijät olivat kyenneet tukemaan ja auttamaan aikuisen uhkailemaksi joutunutta nuorta. Myös nuorisotyöntekijät kuvailivat tilanteita, joissa nuoret saattoivat kääntyä heidän puoleensa hakeakseen tukea. Väitän, että arkisissa kohtaamisissa rakennetulla luottamuksella on merkityksensä siinä, että nuoret kokevat nuorisotyöntekijät aikuisiksi, joiden puoleen on turvallista kääntyä.

Puuttuminen voi tarkoittaa puuttumista myös tilanteisiin, joissa nuorten oma toiminta koetaan riskiksi.

Me nuorisotyönä tehdään positiivista yhteistyötä sen valvomon kanssa, eli Pasilassa, sieltä tulee Liikenneviraston keskustavalvomo, jolla on kamerat rata-alueella melko pitkälti, niin laajalla alueella, lähestulkoon ympäri kehärataa, päärataa, rantarataa niin tota, täällä pääkaupunkiseudulla, sinne pystyy, aina ennen kuin aloitetaan vuoro niin soitetaan, ollaan yhteydessä sinne ja kysytään mikä meininki täällä on, *ne ilmoittaa meille et onko jossain ollu jotain erityisempää, tai jos me saadaan jostain viestiä jostain mikä kerää paljon niin porukkaa johonkin, niin viestitään heitä, et pystyy reagoimaan niinku aikaisemmin.* Ne on sanonu sieltä valvomosta et heille yleensä jos tulee joku isompi ni tulee ihan niinku yllättäen, monesti yllättää housut kintussa koska se vast näkyy heille kun se on kameroissa, et sen takii heille on elintärkeää et pystyy reagoimaan edeltä johonkin jos saa tietoo aikaisemmin. *Muutamii tällasii niinku joukkotappelun poikasii on ollu, mist on tullu tietoo ja on pystynyt viestimään sinne niin sitten siel on ollu jiiiveet, tai isompii tapahtumii mis on purkautumises on ollu, ollu tota vähän sellast raiteilla pomppimista ja muuta, et ne on purkautunu ne tapahtumat suoraan johonkin aseman viereen ni sinne ollaan ilmoitettu, ni siel on ollu järjestyksenvalvojat valmiina niin auttamassa siinä.* Et meil ei oo sitä niinku, mitään oikeuksii pitää sitä järjestystä yllä ni *me pystytään hoitaa se oma työmme ja sitten järjestyksenvalvojat taas sit rauhoittaa sitä tilannetta siinä.* (Nuorisotyöntekijä)

Tässä on yksi esimerkki siitä, mitä puuttuminen voi raidenuorisotyön kontekstissa tarkoittaa. Tavoitteena esimerkissä on raidenuorisotyöntekijöiden, Liikenneviraston ja vartijoiden yhteistyöllä estää joukkotappelu tai luvaton raiteilla liikkuminen. Osaan raidenuorisotyön lähestymistavoista myönteisen tunnistamisen periaatteet soveltuvat paremmin kuin toisiin; nuorten kanssa käydyt keskustelut ja nuorten tukeminen konfliktitilanteissa voivat hyvin noudattaa nuorten omien näkökulmien tunnistamista ja tunnustamista sekä voimavarojen korostamista, mutta samojen periaatteiden toteuttaminen on hankalampaa ottaa huomioon edellä kuvatussa esimerkissä, jossa keskeisessä roolissa ovat estettävät riskit. Jos myönteisen tunnistamisen periaate halutaan säilyttää raidenuorisotyön ytimessä, voidaan kriittisesti pohtia, kuinka välttyään tarkastelemasta nuoria yksinomaan ongelmien tai riskien kautta, niiden aiheuttajina tai kohteina.

Suorien konfliktitilanteiden vähättelemisen sijaan tarkoituksena on kiinnittää huomio siihen, että rakennettu luottamus perustuu aivan tavallisiin hetkiin: tutustumiseen, yhdessä vitsailuun, positiiviseen palautteeseen. Nuorisotyöntekijän ydinosaamista ei edusta vartijoiden tai poliisin paikalle kutsuminen, vaikka se ongelmatilanteessa on hyvinkin tarpeellista. Kyse on myös mittakaavan muistamisesta. Enemmistö työ-



vuoroista kuluu kohtaamisissa nuorten kanssa varsin tavallisissa tilanteissa eikä ”*hoosee-keissien*” hoitamisessa.

4.3 KOHTAAMISIA RAIDENUORISOTYÖSSÄ

Nuorten kokemuksia kohtaamisista

Yksi keskeisistä teemoista, jota pohdittiin niin nuorisotyöntekijöiden ja nuorten haastatteluissa kuin tutkijan havaintoihin pohjautuvassa kenttäpäiväkirjassa, oli nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välisten kohtaamisten luonne. Mikä kaikki lasketaan kohtaamiseksi?

Nuorisotyöntekijöiden määritelmän mukaan hymy ja nyökkäyskin voivat olla kohtaamisia, jos ne ovat merkityksellisiä. Merkityksellisyyden määrittelee viime kädessä nuorisotyöntekijä. Tämä asettaa tietysti kohtaamisten raportoinnin kannalta haasteen, sillä periaatteessa nuorelle merkityksellistä voi olla myös nuorisotyöntekijän läsnäolon havaitseminen, vaikka varsinaista kontaktia ei syntyisi.

Hyvän kohtaamisen avaintekijöinä nuorisotyöntekijät pitivät haastatteluissa sitä, että nuoret kokevat kohtaamisen mielekkäänä.

Hyvä kohtaaminen on mun mielest semmonen et, et nuoret kokee sen tavallaan semmosena niinkun et siit on jotain hyötyä tai siin on jotain järkee siin kohtaamisessa. Et mä en ite, ite tota noin ni sillon, sillon jos nuoret on, koska nuoril pitää olla se oma rauha olla siel viettämäs vapaa-aikaa. Ni semmonen niinku et se on tavallaan, miten, se on vähän vaikee selittää, mut se et se kohtaaminen on niinku luonteva. Et nuoret tunnistaa tai ihmettelee et ketä te ootte, mut siit tulee kuitenkin sellanen luonteva siit kohtaamisest. Pystytään ehkä kertoo et hei me ollaan nuorisotyöntekijöitä, voidaan ehkä kertoo tapahtumist, voidaan mahdollisesti jakaa kortsuja tai ylipäätänsä niinku jotain tämmöst niinku infoo. Se on mun mielest niinku hyvä kohtaaminen. Ku ei sit taas niihin, ei jokaista nuorta tarvii taas kohdata tuolla. (Nuorisotyöntekijä)

No siis aina sellaset, jotenki niinku sellaset kohtaamiset nuorten kanssa, missä on syntynyt jonkinlainen niinku keskusteluyhteys, semmonen niinku aito kohtaaminen, että ei oo, et jotenki, erityisesti yleensä ne menee näin päin et sillon nuoret lähestyy niinku meitä. Ja sit jotenkin se että, ahaa niitä ei ensinnäkään ärsytä se et me ollaan siellä missä ne pyörii vaan et ne haluaa jutella ja just myös se et meille kerrotaan tosi paljon, nuoret kertoo meille tosi paljon asioita. (Nuorisotyöntekijä)

Mielekkyyks nousee erilaisista asioista: se voi olla kuulumisten vaihtamista, tiedon tai neuvojen jakamista, kondomien tarjoamista nuorille, kuuntelijana olemista tai turvallisen aikuisen läsnäoloa. Yksi nuorisotyöntekijöistä mainitsi, että tällaiset ”*aidot kohtaamiset*” syntyvät usein nuoren aloitteesta.

Haastatellut nuorisotyöntekijät kokevat, että nuorten suhtautuminen tai kohtaamiset ovat muuttuneet vuosien varrella suopeammiksi, kun nuoret ovat oppineet tunnistamaan nuorisotyöntekijät ja ”*nuorilta tuli sit omalla tavalla työlupa heidän alueelleen ympäri kehärataa*”. Nuorten suostumus tarkoittaa nuorisotyöntekijöille erilaisia hyväksymisen ilmaisuja: yhden seurueen kuvattiin esimerkiksi useimmiten kaikonneen nuorisotyöntekijöiden lähestyessä heitä, kun seurue vietti aikaa omalla alueellaan, mutta yllättäneen nuorisotyöntekijät toisella alueella tulemalla oma-aloitteisesti juttelemaan.

Kun Nuorisotyö raiteilla -hanke oli vielä aluillaan, eivätkä nuoret tienneet työmuotoa, nuoret suhtautuivat toisinaan nuorisotyöntekijöihin epäluuloisesti, luulivat nuorisotyöntekijöitä sosiaalityöntekijöiksi tai järjestyksenvalvojiksi ja juoksivat jopa karkuun. Myös yksi nuorista kertoi toisten nuorten erehtyvän joskus tällä tavoin nuorisotyöntekijöiden roolista.

Raidenuorisotyöntekijöitä tavanneet nuoret kertoivat kohtaamisistaan nuorisotyöntekijöiden kanssa. Myös heidän kokemuksissaan oli tulkin-tani mukaan havaittavissa piirteitä kolmesta eri ulottuvuudesta: arkisista kohtaamisista, kohdennetusta ennaltaehkäisystä ja puuttumisesta.

Nuoret kertoivat haastatteluissa arvostavansa usein melko arkisia asioita: esimerkiksi sitä, että nuorisotyöntekijä oli tullut samaa matkaa kotiin tai auttanut julkisen liikenteen aikataulujen katsomisessa. Yhden haastateltavan mukaan on ”*kiva nähdä niitä muuallakin kuin nuorisotalolla*”, koska se tarjoaa tilaisuuden oppia tuntemaan nuorisotyöntekijöitä nuorisotilan ulkopuolella.

On kiva nähdä niitä ja moikkaa ja on kiva nähdä ku on jotain tuttui, nähdä ne jossain. (...) Kyllä mä oon, kerran junassa ni ne moikkas mua, ja mä jäin sinne juttelee niitten kaa ja sitten mä, ku ne tulee tännepäin, mä asun täällä, ni *sit me tultiin samaa matkaa, ni sit se oli kivaa.* (Nuori)

Niit on aina ilo tavata. *Kerranki mä pyysin apua tuol bussiaikataulun kattomises ja ne katto mun puolest bussiaikataulun et millon se lähtee.* Sit ne [--] katto junan ja bussiaikataulun mulle, ku mun puhelimes oli loppunu akku. (Nuori)

Arkisten kohtaamisten lisäksi nuoret kertoivat myös toisenlaisista tilanteista ja kontakteista nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välillä. Päivittäisten kohtaamisten lisäksi nuorisotyöntekijöiden tukea ja apua kaivataan tilanteissa, joissa väkivallan tai konfliktin uhka on olemassa. Muutamat nuoret kertoivat omakohtaisista kokemuksistaan tai todistamistaan tilanteista, joissa nuorisotyöntekijät olivat kyenneet auttamaan. Toiset puhuivat yleisemmällä tasolla nuorisotyöntekijöiden mahdollisuudesta ennaltaehkäistä tai puuttua mahdollisiin ongelmiin.

Kyl se [raidenuorisotyö] on ihan hyvä koska niinku muittenki nuorten kannalta – niinku, sillee, tai jos ne tekee jotain pahuuksia ni sit jos te ootte siel ni sit ne näätte sen. *Te voitte niinku ehkäistä sen.* (Nuori)

Haastateltava 1: No emmä tiää, kyl se [raidenuorisotyö] on sillee ihan hyvä. Tai sillee.

Tutkija: Entäs sä?

Haastateltava 2: Sama.

Tutkija: Mikä siin erityisesti on hyvää?

Haastateltava 1: Emmä nyt osaa sanoa. *Ehkä se on enemmän silleen siin jos ne on jossain paikan pääl ni se välttää just tommosia tilanteita, tappeluita tai tommosii.* (Nuori)

Haastateltava 2: No emmä tiää, mun mielest ne tietsä, ne *tavallaan pitää järjestystä* ja tällee, et jos sä esim, jos me hölmöillään jossain assal tai jotain, venataan, tai no tää on esimerkki, venattiin junaa ja tällee, sit me hölmöiltiin tällee, ni sano tälleen se joku työntekijä sano et kannattaa rauhottuu ennen ku tääl tulee, tällee, tietsä ne on silleen niinku, niinku –

Haastateltava 1: *Aina tukena* ja tälleen ja sanoo mitä kannattaa tehdä ja mitä ei. Tälleen *vähän niinku valvoo sitä ympäristöö* tälleen.

Haastateltava 2: Ja tulee joskus ihan *jutteleekin* ja tällee näin. Pitää hauskaa ja kivaa.

Tutkija: Joo.

H2: Ja *niinku silleen et meilläki ois kivaa.* Eikä vaan tylsää.

(Nuori)

Haastattelut havainnollistavat, että nuorisotyöntekijät nähdään varsin monenlaisissa rooleissa: he valvovat ympäristöä, pitävät yllä järjestystä, juttelevat, tarjoavat tukea ja pyrkivät siihen, että nuorilla olisi mukavaa.

Muutamassa haastattelussa viitattiin tapauksiin, joissa nuori oli joutunut aikuisen väkivallalla uhkailemaksi ja hakenut turvaa nuorisotyönteki-

jöiltä. Tilanteet nostettiin esiin tapauksina, joissa nuorisotyöntekijöiden läsnäolo oli merkittävää ja he olivat onnistuneet auttamaan tilanteessa ja rauhoitteluun uhkailun kohteeksi joutunutta nuorta. Kuvailuissa tilanteissa kyse onkin kohdennetun ennaltaehkäisyyn sijasta suorasta puuttumisesta käynnissä olevaan konfliktiin.

On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyöntekijöiden tehtäväksi katsottiin konfliktitilanteessa yksimielisesti nuoren rauhoittaminen ja tukena oleminen. Konfliktin purkaminen vaatii usein nuorisotyöntekijöiden ohella osaamista muiltakin ammattikunnilta, kuten vartijoilta tai poliisilta. Tämä ei kuitenkaan poista tarvetta tukea nuorta uhkaavassa tilanteessa tai sen jälkeen.

Kohtaamiset kaupunkitilassa

Arkiset kohtaamiset, kohdennettu ennaltaehkäisy sekä suora puuttuminen voivat joko tiukentaa ja väljentää tilaa (Franck & Stevens 2007). Jos aikuiset kokevat nuorten aiheuttamat äänet tai tavat olla julkisessa tai puolijulkisessa tilassa häiritseviksi ja nuorisotyöntekijät pyrkivät ehkäisemään konfliktia pyytämällä nuoria olemaan hiljempaa, tämä voidaan nuorten taholta tulkita tilaa tiukentavaksi toiminnaksi. Äänekkään ajanvieton häiritseväksi kokevalle nuorelle tällainen kehoitus taas saattaa muuttaa tilaa väljemmäksi ja rennommaksi. Nuorisotyöntekijät itse kuvailivat seuraavalla tavalla nuorten aiheuttamia ääniä ja hiljaisuuden normia haastatteluissa:

Haastateltava 1: (...) Että ne [nuoret] ei oo vielä oppinut tähän suomalaiseen muottiin että *bussissa, junassa, metrossa, siellä ei puhuta sanaakaan, siel pitää olla hiljaa ja kunnioittaa muita matkustajia, älä, et ei saa puhuu puhelimeen ja että että, tai kaupakeskuksessa että että pitää puhuu pienellä äänellä kaverin kaa et ei saa nauraa esimerkiksi kovaäänisesti ettei herätä huomiota itseensä*. Ni ne on kauheen semmosii suomalaisii tapoja mitä sitten niinkun nuoret ei oo vielä omaksunut et ne on vähän semmosia luonnonlapsia edelleen, että niist vaan, ne vaan nauraa kovaan ääneen, ne juttelee keskenään kovaan ääneen, varsinkin (...) *maahanmuuttotoustaistset nuoret ni ni saattaa olla et lähtee kova ääni ja sit ei ymmärrä kieltä ni se vasta häiritseekin sitten niinku kantaväestöö*. (...) No mä nään sen niin et nuoret ei tee mitään pahaa, *ne ei periaattees häiritse ketään*, riippuen paikasta missä ne sitä metelii pitää, mut toisaalta sitten heidän pitäis myös ymmärtää se,



että kanssamatkustajat tai muut asiakkaat ei välttämättä tykkää siitä metelistä tai siitä mitä siitä tulee.

Haastateltava 2: Et joku semmonen taso kuitenkin löytää siihen että vähän et mitä sieltä suusta päästää ja sitte joku semmonen kohtuus, niinku et saa pitää ääntä ja näkyä, pitää nauraa ja muuta, mutta joku... sitä on vaikee ehkä sanoo ees, määritellä et mikä se sit ois, mut jotenki kunnioittais –

Haastateltava 1: Ei kiroilla –

Haastateltava 2: Nii, *kunnioittais kuitenkin muita ihmisiä sillä omalla puheella, olemisella, millä vaan perseilyllä siinä. Että oiski astetta hillitymmin.*

Haastateltava 1: Joo, että ei niinkun just, silleen että voi jättää kiro sanat vähän pienemmälle ja kattoo vähän sitä tilannetta että voiko tässä nyt huutaa ja hyppiä, vai pitääkö tässä kohtaa olla niinku millä tavalla. Mut sit *toisaalta mä toivon myös aikuisilta sitä ymmärrystä.* (...) Että ajattelevat sitä, että onko se nyt niin paha että he [nuoret] huutavat tuossa oviaukon reunalla, mistä, tai, tai, jossain loungessa tai muualla kauppakeskuksen hengailu, istumapaikalla, ja oon ite havainnoinut että *sama määrä vanhoja rouvia aiheuttaa ihan yhtä lailla meteliä, naurun remakkaa ja muuta, mutta siihen ei koskaan kukaan valita tai puutu. Et se on vaan jotenkin erilainen muoto ku nuoret on kyseessä, ni sit ajatellaan että he käyttäytyy huonosti.* (Nuorisotyöntekijät)

Nuorisotyöntekijän nostama esimerkki julkisten ja puolijulkisten tilojen hiljaisuudesta kuvaa hyvin, millaisia asioita tiukkoihin ja väliin tiloihin kaupungissa liittyy. Nuorten hiljaisuuden normiin sopeutumaton oleskelu koetaan häiritseväksi ja tulkitaan meteliksi kaupungissa, jonka ”*akustinen etiketti on aikuisten määrittelemä*” (Liikanen & Rannikko 2016, 37–45). Erityisesti etniseltä taustaltaan kantaväestöstä eroavien nuorten käyttämä kieli julkisessa ja puolijulkisessa tilassa häiritsee nuorisotyöntekijän mukaan muita helposti. Tästä näkökulmasta kaupunkitila näyttäytyy paikoitellen tiukkana ja joustamattomana, sillä erilaisuuden sietäminen esimerkiksi puhujien äidinkielen suhteen on rajallista (ks. Malone 2002, 157–158). Julkinen ja puolijulkinen tila on yksille selvästi tiukempi kuin toisille, jos oman äidinkielen käyttämiseen suhtaudutaan kanssamatkustajien toimesta eri tavoin.

Nuorisotyöntekijän suhtautuminen tilanteeseen on kaksijakoinen. ”*Että oiski astetta hillitymmin*” voi tulkita niin, että nuorten toivotaan mukautuvan tilanteeseen, jossa heiltä odotetaan aikuisten asettamien sääntöjen ja normien kunnioittamista. Toisaalta nuorisotyöntekijä toi esille toivovansa aikuisilta ymmärrystä nuorten ajanvietolle ja ilmaisi turhautu-

misensa siihen, että nuorten aiheuttamia ääniä siedetään lähtökohtaisesti huonommin kuin aikuisten. Tavoitteena on välttää konflikti nuorten ja aikuisten välillä, mutta aina ei ole selvää, kenen mukautumista tilanteissa odotetaan ja kenen ehdoilla mukautuminen tapahtuu. Esimerkiksi vieraiden kielten käyttämisen leimaaminen häiritseväksi tekee julkisesta ja puolijulkisesta tilasta sietämättömän tiukan heille, jotka puhuvat äidinkielenään jotakin muuta kuin Suomen virallisia kieliä. Se lähettää myös melko karun viestin siitä, kenen ehdoilla kaupunkitilassa toimitaan.

Nuorisotyöntekijöiden läsnäolo voi toisille nuorille olla tilaa väljentävä ja toisille tiukentava asia, koska nuorilla on erilaiset tarpeet ja toiveet julkisesta tilasta (Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 85–96; Kiilakoski 2016, 16–25). Ei myöskään ole aina selvää, minkälaisena nuorisotyöntekijän toiminta nuorten silmissä näyttäytyy. Näin ollen myös *arkiset kohtaamiset, kohdennettu ennaltaehkäisy* ja *puuttuminen* saavat tilanteesta ja katsojasta riippuen erilaisia merkityksiä.

Nuorten ehdoilla?

Tärkeänä teemana nuorisotyöntekijät nostivat esiin sen, millaisia ehtoja julkisessa ja puolijulkisessa tilassa työskenteleminen asettaa. ”*Yleensä-hän he valitsevat tuleeko ne meidän luo niinku nuorisotilaan tai muuhun toimintaan, mutta nyt periaattees me valitaan heidät*”, totesi yksi haastateltavista. Tämä lähtökohta vaikuttaa työmuotoon. Nuoren valmiutta tulla kohdatuksi pohditaan paljon, ja kuten yksi haastateltava totesi, vaatii tilannetajun käyttämistä huomata, milloin nuorisotyöntekijä ei ole tervetullut. Haastattelussa painotettiin, että ”*nuoril pitää olla se oma rauha olla siel viettämäs vapaa-aikaa*” ja heidän haluaan pysytellä aikuisista erossa halutaan kunnioittaa.

No kyl mun mielest just se, se et niinku et et ku *me mennään kadulla niin sit me ollaan niiden nuorten paikoilla*. Se on se, se on se kuitenkin et kyl siin pitää ihan eri taval haistaa sitä tilannetta et miten sä meet siihen, ja meensä ollenkaan. Koska ei, niinku mä sanoin aikasemmin, ni *ei tarvii käydä kohtaamas joka nuorta*. Et se riittää ku me kävellään siellä ja katotaan vähän sitä et mikä se meininki on. Et *osast huokuu selkeesti se et siihen ei kaivata kyl todellakaan aikuista*, vaikkei siel ois niinku mitään ihmeempää menossa, mut se niinku se, sit taas jos mennään nuorisotalolle niin perusoletus on se et jos sä tuut nuorena sinne sisälle sit



joku aikuinen sua morjestaa ja saattaa vähän ruveta kyselee et miten on menny koulussa tai ylipäätänsä niinku, et siin tulee niinku ihan eri lailla se asetelma. Et se on ehkä se niinku se suurin ero. Et kyl siin selkeesti niinku parempaa sellast tilannetajuu tarvii kadulla. (Nuorisotyöntekijä)

Julkisilla paikoilla ku tehään nuorisotyötä ni se on just silleen niinku *nuorten ehdoilla*. (Nuorisotyöntekijä)

Nuorten ehdoilla olemisen koetaan olevan keskeinen osa työtä. Tämä heijastuu siihen, millaisilla ehdoilla kohtaamiset tapahtuvat. Raidenuorisotyön keskeiseksi piirteeksi nostettiin pyrkimys väistyä sellaisissa tilanteissa, joissa aikuisen läsnäolo ei ole toivottua (Korkiamäki 2015, 142–144).

Tavoite on siinä mielessä hyvin perusteltu, että osa nuorista hakee esimerkiksi kauppakeskuksissa oleskelusta juuri sellaista tilaa, jossa nuoret voivat viettää aikaa keskenään ilman aikuisen läsnäoloa ja valvontaa (ks. edellinen luku; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 88; Kuusisto-Arponen & Tani 2009, 52). Raidenuorisotyö joutuu tällaisissa tiloissa toimiessaan tasapainottelemaan täyttääkseen tavoitteet nuorten vapaaehtoisen osallistumisen suhteen (Nieminen 2007, 34–35). Onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, kuinka nuorisotyöntekijöiden tavoite välittyy nuorille.

Haastateltava 2: No ku, *jos sä haluat niinku et ne tulee puhuu sulle ni sä voit tulla erikseen tänne, eikä silleen et ne tulee sulle jossain ku sä oot sun vapaa-ajal tuol ulkon ni sit ne tulee sinne* et hehehe. Sillee.

Tutkija: Mites te muut, ootekste samaa mieltä?

Haastateltava 1: Siis senkus pomppii siin, mut *niitten ei tarvii tulla puhuu mulle*. Vaik mua ei kiinnostaa. Tai siis silleen et, kyl mä ymmärrän et niinku teijän mielest se on niinku hyvä koska te ootte aikuisia, mut niinku silleen et se ei oo niinku mejän mielest se ei oo silleen et jee, se tuli puhuu meille, koska se on vähän silleen et öö miks sä tulit puhuu meille. (Nuori)

Vaikka enemmistö nuorista suhtautuu jalkautuvaan nuorisotyöhön positiivisesti tai neutraalisti, kriittiset asenteet eivät ole poikkeuksellisia. Jyrkimmästä päästä olevaa näkökantaa edustaa edellä siteerattu näkemys, jonka mukaan nuoret kyllä hakeutuvat nuorisotilalle, jos tahtovat tavata nuorisotyöntekijän.

Vapaa-ajalla viitataan puheenvuorossa erilliseen, nuorisotilan ulkopuolella tapahtuvaan hengailuun. Tämän näkemyksen allekirjoittivat paitsi edellä siteeratut haastateltavat, myös monet muut haastatellut

nuoret. Tämä on siinä mielessä kiinnostava havainto siitä näkökulmasta, että perinteisesti nuorisotyön on katsottu olevan nuorten vapaa-aikaan kuuluvaa toimintaa. On esitetty, että nuorisotyön yhteistyö koulun kanssa olisi vaikuttanut tähän lähtökohtaan (Kiilakoski ym. 2011, 66–67).

Kriittisissä puheenvuoroissa toistuvat samat teemat eli nuorten oman tilan kaipuu ja halu olla vain toisten nuorten kanssa ilman aikuisten läsnäoloa (ks. esim. Salasuo 2008). Haastattelut eivät yksiselitteisesti jakaudu kriittisiin ja myönteisiin: samat nuoret saattoivat arvioida raidenuorisotyötä useammalta kannalta. Osa nuorista perusti kriittisen arvion omiin kokemuksiinsa. Toiset nuoret perustivat kritiikkinsä siihen, millaisen kuvan he saivat raidenuorisotyöstä tutkijan kuvauksen perusteella ja millaisia ajatuksia se heissä herätti. Selkeää yhteyttä kriittisten arvioiden ja hankkeen tuntemisen tai tuntemattomuuden välillä ei ollut. Haastateltavat saattoivat ryhmähaastattelussa myös olla keskenään eri mieltä, kuten kävi seuraavassa tapauksessa, jossa nuoret eivät tieneet Nuorisotyö raiteilla -hanketta valmiiksi.

Tutkija: Mitä mieltä te ootte siitä [raidenuorisotyöstä]?

Haastateltava 1: No on se mun mielest aika hyvä idea ku nuoret nykyään liikkuu aika paljon.

Tutkija: Tuleeks teil muilla mieleen mitään?

Haastateltava 2: Ei.

Haastateltava 3: Eipä oikeen.

Haastateltava 4: *Mua vähän ahdistaa silleen. Jos miettii et aina ku sä meet jonneki asemalle tai kauppaan ostaa jotain ni siel on semmonen nuorisotyöntekijä heti silleen et mä tunnen sut.*

Haastateltava 2: Tuttuja.

Haastateltava 1: Mut eihän se välttämättä tuu moikkaa sua.

Haastateltava 4: Ei niin. Mut sit jos sä moikkaat niit. (naurua)

Tutkija: Tunnistattekste muut tätä, et niinku sitä, että vois tulla myös sellanen ahdistava olo?

Haastateltava 2: Se vähän riippuu varmaan niinku.

Haastateltava 1: *No emmä, ei mun mielest ainakaan.*

(Nuoret)

Myös raidenuorisotyöhön lähtökohtaisesti positiivisesti suhtautuvat nuoret nostivat haastatelussa esiin tilanteita, joissa joku toinen nuori tai he itse nuorempana olisivat saattaneet suhtautua vihamielisesti jalkautu-



vaan nuorisotyöntekijään. Riskinä pidettiin sitä, että työntekijä lähestyisi nuorta väärällä hetkellä kiusoittelevaan sävyyn tai huomauttaisi nuoren käytöstavoista julkisissa tiloissa tavalla, joka saisi nuoren vastahankaiseksi. Yksi nuorista totesi, että kaupungilla ollessaan haluaa mieluummin olla ikäistensä kanssa keskenään kuin tavata nuorisotyöntekijöitä – yksinkertaisesti siitä syystä, että nuorisotyöntekijä on aikuinen ja aikuisen seurassa keskusteluista tulee erilaisia.

Negatiivisena asiana nuorisotyöntekijän läsnäolo julkisilla paikoilla koetaan esimerkiksi silloin, jos nuorisotyöntekijät jäävät paikalle pitkäksi aikaa tai heidän katsotaan ”seuraavan” nuoria.

Tutkija: No mitä mieltä te ootte siitä [Nuorisotyö raiteilla -hankkeesta]?

Haastateltava 1: Ihan oookoo.

Haastateltava 2: No tosi hyvä juttu, et *ne käy kattoo vähän meininkii*.

Haastateltava 1: Mut se on silleen *vähän ärsyttävää jos me ollaan niinku porukan kanssa ja sit ne tulee keskeyttää jonku asian*. Ku me puhutaan jostain ni tulee vaan siihen väliin (nauraa) sössöttämään. Se on välillä ärsyttävää. Mut *ihan hyvä*.

Haastateltava 2: Kyselee menoo.

Tutkija: Onks jotain missä se raja menee, missä vaiheessa siit tulee teidän mielest ärsyttävää?

Haastateltava 1: No jos ne on siin kauan.

Haastateltava 3: Jos ne jää pitkäks aikaa.

(Nuoret)

Oman tilan kaipuu, keskeyttäminen ja seurustelu toisten nuorten kanssa ilman aikuisen läsnäoloa liittyvät siihen, kuinka nuorisotyöntekijöiden tavoite kunnioittaa nuorten omaa tilaa välittyy nuorille. Kaikissa tapauksissa näin ei ilmeisesti ollut käynyt.

Ristiriita herättää kysymyksen siitä, onko käytännön työn ja periaatteen välillä jännitteitä. Voiko nuorisotyöntekijä kaikissa tilanteissa noudattaa periaatetta, että työmuodossa toimitaan nuorten ehdoilla? Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tilanteita, joissa aikuisen läsnäolo ei nuorten näkökulmasta ole tervetullutta, mutta nuorten pyyntöä tai vihjettä poistua paikalta estävät muut, yhtä lailla keskeisiksi asetetut tavoitteet. Levottoman oloisten nuorten seuraaminen etäämpää ei välttämättä kunnioita heidän toivettaan pysytellä kaukana aikuisten valvovista katseista, mutta voi olla perusteltua, jos käytös aiheuttaa vahinkoa heille itselleen tai ympäristölle (Nieminen 2007). Myös sellaisessa tilanteessa, jossa koetetaan

selvittää erittäin päihtyneen nuoren mahdollisuuksia päästä kotiin tilastaan huolimatta, nuorisotyöntekijä ei välttämättä nuoren hyvinvoinnin takia voi noudattaa seurueen toisten nuorten ärtynyttä pyyntöä poistua paikalta. Tällaiset käytännössä ilmenevät ristiriidat saattavat olla yksi syy, miksi raidenuorisotyö kirvoitti paljon hengailevilta nuorilta toisinaan kriittisiäkin kommentteja.

Nuoret itse ilmaisivat hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, kuinka nuorisotyöntekijöiden tulisi suhtautua nuorten haluun pysytellä kaukana aikuisista. Eräs haastateltava esitti, että nuorisotyöntekijöiden tulisi ottaa aikaisempaa aktiivisempi lähestymistapa silloin, kun nuoret eivät sitä halua. Toinen nuori asettui täysin vastakkaiselle kannalle: nuori, joka suhtautui hyvin kriittisesti jalkautuvan nuorisotyön mahdollisuuksiin, toivoi kohtaamisten nuorisotilan ulkopuolella edellyttävän juuri nuoren itsensä tekemää aloitetta.

Haastateltava 1: Älkää tulko puhuu.

Haastateltava 2: Silleen et te voitte hengaa siin, mut älkää tulko niinku puhuu.

Haastateltava 1: *Ellei erikseen tulis ite puhuu.*

(Nuoret)

Aktiivisemmin joo, et ei niinku silleen jos näkee jonku nuoren tyyppin tai nuoria tyttöjä, tyttöjä, jotka on esim [kauppakeskuksen nimi], ni sellasii tyyppi. Ei lähtis pois päin vaan menis juttelee. Mut ei se varmaan onnistuis, koska ne varmaan ois vaan sillee et miksä puhut mulle, tunneks mä sut. Kyllä mä tiän et ne sanoo tollai. Mutta sillee et ei me vaan tässä, tultiin tänne ja haluttiin tiäksä teiän kaa jutella, saataisko. Kyllä ne sanoo joo. Kyllä noi suomalaiset kyl aina sanoo joo, ei ne sano ikinä ei, niin juttelee teiän kaa jos ne halua. Jos ne sais vaan aikaan jotain mahollisuutta jutella. (Nuori)

Haastateltujen näkemysero on merkittävä ja yksi osoitus siitä, ettei yhden nuoren näkökannalta toimiva lähestymistapa toimi välttämättä kaikille. Jälkimmäinen haastateltava kallistui sille näkökannalle, että työmuotoon kielteisestikin suhtautuvat nuoret ymmärtäisivät nuorisotyöntekijöiden työtä paremmin hieman vartuttuaan. ”*Joltain nuorelta voi tuntuu siltä et ahdistavaa olla silleen et aikuinen on sun vieressä, mut mun mielestä se ois hyvä*”, hän totesi. Haastateltava katsoi, että myös vastahakoiset nuoret saattavat olla avun ja tuen tarpeessa ja arvostaa niiden tarjoamista jälkikäteen. Tämä on täysin päinvastainen näkemys kuin ne puheenvuorot,



joissa korostettiin nuorten halua olla keskenään ja sen kunnioittamista. Toive aktiivisemmasta lähestymisestä voi olla mahdollon, jos se soti vapaaehtoisen osallistumisen ajatusta vastaan (Nieminen 2007, 34–35).

Jotkut nuorisotyöntekijät pohtivat haastatteluissa itsekriittisesti, toteutuuko nuorten toiveiden lukeminen käytännössä.

No kyl se sillon mun mielest et sillon jos on, eri ihmisten kans ku on tehty tai sit se et myös se että, sillon ku siit tulee väkinäinen siit kohtaamisesta. Ku sä näät et nuori ei haluu, tai *nuori ei kaipaa sitä kohtaamista, mut silti siihen tavallaan mennään*. Joko niinku ihan niitä näitä juttui, et niinku *mikä meininki tai jos siel on esimerkiks nuorilla joku tilanne päällä*. Tavallaan semmonen niinku mihin ne ei haluu aikuista. Ja jos siihen mennään niinku väkisin ja sit jos se keskeytyy se juttu tavallaan, jos sitä ei saada vietyy sit loppuun asti välttämättä aina niit kohtaamisi. Et tavallaan mennään, *tunkeudutaan sinne niinkun jobonkin tilanteeseen, mihin ei välttämättä ois tarvinnu mennä*. (Nuorisotyöntekijä)

Itsekriittinen pohdinta korostaa sitä, miten olennaisena asiana nuorten suostumusta pidetään. Myös toinen haastateltava katsoi, että mieleenpainuvimmissa kohtaamisissa nuoret itse usein saattoivat olla aloitteellisia ja tilanteista syntyä tunnelma, että nuorisotyöntekijän läsnäolo oli nuorten kannalta toivottua.

Tavoite on siis ensisijaisen tärkeä, mutta toisaalta se voi olla paikoitellen ristiriidassa muiden työlle asetettujen tavoitteiden tai käytännön arjessa vastaantulevien tilanteiden kanssa. Vaikka nuorten esittämä kritiikki on vähäistä, käytännössä ilmenevät ristiriidat asettavat haasteita nuorisotyöntekijöille. Kumpi on tärkeämpi, nuorten vapaaehtoisuus vai nuorisotyöntekijän läsnäolo tilanteissa, joissa toiminnan tai olosuhteiden katsotaan aiheuttavan vahinkoa nuorille itselleen tai ympäristölle? Tällaisella kysymyksenasettelulla päädytään pohtimaan kahta asiaa: toisaalta vapaaehtoisuutta, joka on katsottu nuorisotyön eetoksen yhdeksi määrittäväksi piirteeksi ja myös nuorisotyön ehdottomaksi vaatimukseksi, toisaalta auktoriteetin tehtävää estää nuorelle itselleen vahinkoa aiheuttava käyttäytyminen (Nieminen 2007, 34–37).

4.4 RAIDENUORISOTYÖ SILTOJEN RAKENTAJANA

Ohjatut nuoret

Ohjaaminen on nuorisotyössä keskeinen teema, mikä on havaittavissa toimialan ammattinimikkeitäkin tarkasteltaessa (esim. nuoriso-ohjaaja, nuorisonohjaaja; ks. Purjo 2015). Personalisaatiofunktion tavoitteena on ”ohjata nuoren ihmisen personalisaatiota eli kehittymistä omaksi itsekseen: itsenäiseksi sekä omat tarpeensa ja pyrkimyksensä tunteväksi yksilöksi” (Nieminen 2014, 24). Personalisaatiofunktion toteuttaminen edellyttääkin, että nuorisotyössä ollaan tietoisia omasta erityislaatuisuudesta nuoren persoonallisuuden kehityksen ohjaamisessa (mt., 24). Toisaalta ohjaamisella viitataan kasvatuksellisten tavoitteiden lisäksi toisenlaisiin tehtäviin. Esimerkiksi nuorisolaissa monialaisen yhteistyön yhdeksi tavoitteeksi määritellään ”edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä tiedonvaihdon sujuvuutta” (Nuorisolaki 2016). Ohjaaminen tarkoittaa tässä yhteydessä nuorisotyöhön liittyvää toista tehtävää, nimittäin nuoren ohjaamista paitsi kasvatuksellisesti, myös konkreettisesti hänelle suunnattujen palveluiden pariin.

Myös raidenuorisotyössä ohjataan, niin kasvatuksellisesti kuin konkreettisesti. Usein nämä limittyvät toisiinsa. Jokaisen vuoron päätteeksi nuorisotyöntekijät kirjoittavat työvuorosta raportin, johon kirjoittavat lyhyen kuvauksen työvuoron kulusta ja tapahtumista, merkitsevät paikat ja kohtaamisten lukumäärän, sekä sen, kuinka moni nuori on ohjattu erilaisiin toimintoihin. Erilaiset toiminnot on raporteissa eritelty seuraaviin: nuorisotilat, tapahtumat, Ohjaamo tai etsivä työ, koti, muu ja käytöstavat. Nämä eritellään myös vuosiraporteissa. Edellisessä vuosiraportissa (2016–2017) listaan sisältyi seurakunnan palvelut. Käytöstavat raportteihin on lisätty vasta tämän vuosiraportin ilmestyttyä. Vuosiraportin mukaan erilaisiin toimintoihin oli ohjattu 593 nuorta. Hankkeen ensimmäisenä toimintavuotena vastaava luku oli 450. Ohjattujen nuorten lukumäärä on siis kasvanut. Ylivoimaisesti eniten nuoria ohjataan nuorisolle suunnattuihin tapahtumiin. Tämä onkin ymmärrettävää, sillä erilaisiin nuorille suunnattuihin tapahtumiin ja esimerkiksi nuorisotiloille ohjaaminen ovat luonteva osa edellä kuvattuja arkisia kohtaamisia.

Tavoitetta ohjata nuoria erilaisen toiminnan tai palveluiden piiriin voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Ensiksi, se edustaa yhtä



lähestymistapaa ennaltaehkäisevään toimintaan universaalien prevention, sosiaalisen vahvistamisen ja yhteisöön kiinnittymisen näkökulmasta (Puuronen 2015, 129; Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 9–22). Nuorelle tarjotaan erilaisia vaihtoehtoja, jotta hänellä olisi enemmän tietoa käytettävissään valintoja tehdessään. Haastateltu nuorisotyöntekijä katsoi asiaa seuraavalla tavalla:

Myös sitten ennaltaestävyys tulee siinä paljon positiivisen kohtaamisen kautta et pyritään kohtaamaan niitä jotka viettää aikaa tuolla ja pyritään ohjaamaan, tai tarjoo vaihtoehtoja ja pyrkii saamaan nuorii kiinnostumaan es käymään jossain. Jos ei oo oma juttu se nuorisotila tai joku tapahtuma tai muu, niin se on fine, mut et me ollaan myös tarjoomas mahdollisuuksii. Ja sit jos tulee jotain selvempää tuen tarvetta ni pyritään siinä ohjaamaan eri palveluiden pariin tarvittaessa. Et niis se tulee se omanlaisensa ennaltaehkäisevä vaikutus siihen. (Nuorisotyöntekijä)

Vapaaehtoinen osallistuminen sekä nuoren omien tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, jotka ovat tärkeitä nuorisotyön eetoksessa (Nieminen 2007, 34–35), näkyvät myös tässä kohden: nuorisotyöntekijän on yhtä lailla hyväksyttävä, että nuori ei välttämättä ole halukas tulemaan ohjatuksi toisaalle, eivätkä nuorisotilat tai tapahtumat ole välttämättä kaikille nuorille ”oma juttu”. Näitä mahdollisuuksia on kuitenkin oikeudenmukaista tarjota nuorelle, ja mahdollisuuksista kertomisen voidaan katsoa edistävän hänen hyvinvointiaan. Tätä voidaan perustella myös siitä lähtökohdasta käsin, että kaikilla nuorilla on yhtäläinen oikeus heille suunnattuihin palveluihin.

Vaikeassa elämäntilanteessa olevan nuoren kohdalla nuorisotyöntekijät voivat ohjata hänet tarvittaessa myös muihin palveluihin tai toimintoihin, joiden katsotaan tukevan hänen hyvinvointiaan. Nuorta voidaan ohjata tarvittaessa tekemään esimerkiksi rikosilmoitus. Aina raporteissa ei eritellä, mihin nuoria on ohjattu.

Myös tavoitellun kohderyhmän nimeämisellä on jälleen merkitystä. Jos raidenuorisotyön ensisijaiseksi tavoitteeksi nimetään kohdata niitä nuoria, ”jotka ei käy tiloilla tai minkään muun palvelun äärellä”, on selvää, että tämä vaikuttaa siihen, millaista tietoa jaetaan ja millainen luonne ohjaamisella on. Nuori, joka ei ole palveluiden ulottuvilla eikä välttämättä käy koulussa, voi kaivata jalkautuvalta nuorisotyöltä toisenlaista ohjaamista kuin sellainen nuori, joka jo valmiiksi tietää nuorille suunnatuista palvelu-

luista, nuorisotiloista ja tapahtumista. Jos palautetaan mieleen edellisessä luvussa kohtaamisia havainnollistava kuvio, tällainen ohjaaminen asettuisi *kohdennetun ennaltaehkäisyn* tai jopa *puuttumisen* alueelle.

Vuoden 2015 European Youth Work Convention -konferenssin nimeämistä nuorisotyön ominaisuuksista siltojen rakentaminen on yksi tapa tarkastella raidenuorisotyön ohjaamia nuoria. Kiinnittymisen tukeminen korostuu erityisesti tilanteissa, joissa nuori on jäämässä tavalla tai toisella ulkopuoliseksi. Kiinnittymisen ja toimijuuden tukeminen voidaan nähdä myös syrjäytymisen ehkäisemisenä hyvinvoinnin edistämisen keinoin (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 22). Nuorten ohjaaminen toimintaan ja palveluihin voidaankin ymmärtää tästä näkökulmasta eräänlaiseksi siltojen rakentamiseksi.

Mitä tapahtuu sitten tilanteessa, jossa nuori ei halua tulla ohjatuksi muualle? Ei oikeastaan mitään. Tämä on tavallaan paradoksi, joka liittyy vaikutusten näkyväksi tekemiseen (Anttila 2015, 68–69; Salasuo 2011, 19–21). Samalla kun raporteissa kuvattujen ohjattujen nuorten määrä edustaa juuri sellaisia lukuja, jotka tekevät työn merkittävyyttä ulkopuolisille näkyväksi, nuorisotyöntekijät kuvasivat haastatteluissa nuorten ehdoilla etenemistä ja sitä, että nuorilta on hyväksyttävää myös olla haluamatta nuorisotiloille tai tapahtumiin. Ne haastatellut nuoret, jotka kertoivat hengailevansa ja liikkuvansa paljon, ovatkin nuorisotiloja kohtaan useammin kriittisiä kuin muut nuoret. Tämä onkin loogista. Vaikka useimmat viettävät aikaa sekä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa että nuorisotiloilla, paljon hengailevien suhde nuorisotiloihin on yleensä etäisempi; viettäväthän he vapaa-aikaansa usein muissa paikoissa.

Ohjaaminen – mistä ja minne?

Ajatus, jonka mukaan toimintaan tai palveluihin ohjaaminen tekisi nuorisotyötä näkyväksi, ei ollut yhteistyökumppaneille vieras. ”*Jos yksikin täältä noukittu nuori on NTR kontaktoinu ja päässy ohjaamaan jonneki niin tähän tavallaan vastais tohon sun kysymykseen*”, arveli yksi yhteistyökumppani, kun kyselin hänen edustamansa organisaation näkemyksiä raidenuorisotyön vaikutuksista. Datan puutteen takia haastateltava ei halunnut lähteä spekuloidaan omilla vaikutelmillaan, mutta näki selvästi työn vaikutuksen liittyvän ohjattuihin nuoriin.



On helppoa havaita, että ohjaaminen voi tarkoittaa eri näkökulmista eri asioita. Ohjaaminen voidaan ymmärtää edellä mainittujen kasvatuksellisen ohjaamisen ja palveluihin ohjaamisen ohella niin, että nuori ohjataan ”*pois niinku sieltä, ohjattuu johonkin*”. Sanaa ”sieltä” ei ollut määritelty tässä yhteydessä tarkemmin, mutta ilmeisesti sanalla viitattiin asemanseutuihin, kauppakeskuksiin tai muihin vastaaviin tiloihin. Tällöin ohjaamisesta tuleekin pyrkimys puuttua hengailuun itsessään ja ohjata nuoret julkisista ja puolijulkisista tiloista muualle viettämään vapaa-aikaansa. Tästä näkökulmasta hengailu tulkitaan ongelmaksi, johon pitäisi puuttua (Kiilakoski 2016). Myös nuorisotyöntekijät puhuivat siitä, että kauppakeskusten näkökulmasta nuorten hengailua ei yleensä nähdä toivottavana asiana: ”*Siis kaikki kauppakeskuksethan ois super innoissaan, jos näin olisi, että nuoret ei tuu kun on jalkautuvaa työtä*”. Tämä ei kuitenkaan ole jalkautuvan nuorisotyön tavoite.

Jos miettii vaikka keskellä talvee et onhan se nyt parempi että nuoret hengaillee siellä sisätiloissa jossain kauppakeskuksessa tai asemilla, mut sitte se... toki siihen saattaa liittyä erilaisia haitallisia ilmiöitä, niinku päihteidenkäyttöä tai muuta tai se et nuoret tai joskus oikeestaan ihan lapsetkin... mulla niinku mitään erityistä silleen, se vaan kuuluu asiaan. Nuorten kuuluu hengaillla ja sellainen noi paikat ehkä missä me tehhään, siellä vietetään aikaa tai nähään kavereita ja ehkä se on jotenkin niinku se yhteisöllisyys mikä siellä nuorten keskuudessa on. (Nuorisotyöntekijä)

Hengailuun ja vapaa-ajanviettoon liittyy monenlaisia asioita: yhteisöllisyyttä, kavereiden tapaamista, uusiin ihmisiin tutustumista ja mahdollisesti myös erilaisia ongelmia, kuten päihteidenkäyttöä tai sotkemista. Kyseessä ei siis ole mustavalkoinen asia. Noora Pyyry onkin tutkinut hengailua tärkeänä ja merkityksellisenä osallistumisena urbaaniin elämään. Tavoitteiden ja suunnitelmallisuuden täyttäessä yhä useamman nuoren vapaa-ajan, hengailun suunnittelemattomuus ja arvaamattomat kohtaamiset sekä kaupunkitilan luova käyttö voivat näyttäytyä myös merkityksellisinä ja tärkeinä (Pyyry 2015). Nuorten asemaa kaupunkitilassa on luonnehdittu myös tyypilliseksi marginaalisen ryhmän asemaksi, jossa nuorten olemista kontrolloidaan eri tavoin kuin aikuisten (mm. Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Matthews ym. 2000; Malone 2002). Nuorille itselleen julkiset ja puolijulkiset tilat, mukaan luettuna kaupalliset tilat, ovat usein tärkeitä paikkoja (Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Pyyry 2015).

On hankala nähdä kestäviä perusteluja, miksi nuorten yhdessäolo ja hengailu tulisi sulkea pois julkisista ja puolijulkisista tiloista ja pois muiden kaupunkilaisten luota (mm. Kiilakoski 2016). Kuten haastateltu nuorisotyöntekijä edellisessä sitaatissa toteaa, nuorten siirtyminen kauppa-keskuksista ja asemilta ulos talvella on riski. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että raidenuorisotyöntekijät näkisivät nuorten hengailun yksinomaan positiivisena asiana. Nuorisotyöntekijät nostivat esiin haastattelussa myös hengailuun liittyviä kielteisiä ilmiöitä. Kohdennetun ennaltaehkäisyn ja puuttumisen tavoitteet ohjaavat väistämättä nuorisotyöntekijöitä nimeämään asioita, jotka hengailussa koetaan ongelmallisiksi.

Nuorten hengailu voi näyttäytyä kasvaneina riskeinä joissakin tilanteissa. Esimerkiksi lukion alkamiseen liittyvä juhliminen, nasujaiset, sisälsi erilaisia vaiheita. Lukiodien vanhemmat oppilaat sotkivat ensiluokkalaisia ruoalla, kuten piimällä, kananmunilla, jauhoilla ja ketsupilla. Tämän jälkeen lukion ensiluokkalaiset usein uivat läheisessä joessa. Illan päätteeksi monet nuorista jäivät tai palasivat puistoon vaatteet vaihdettuaan. Illan aikana esiintyi runsasta alkoholinkäyttöä, tappeluita ja nuorten välisiä kiistoja. Alueella ei välttämättä ollut valaistusta, mikä teki oman seurueen etsimisestä nuorille hankalampaa ja tilanteiden hahmottamisesta vaikeampaa. Valaistuksen puutteella voi olla seurauksia myös koettuun turvallisuuteen. Alueella oli paljon nuoria, ja tunnelma loppuillasta saattoi olla melko kaoottinen. Ruoan heittelemisen jälkeen alue jäi usein sotkuiseksi.

Tämä ei tietenkään ole erityisen kuvaava esimerkki hengailusta, vaan kyseessä on poikkeuslaatuinen tilanne ja tiettyjä konventioita noudatteleva juhlimiskulttuuri. Nasujaisia järjestetään monissa lukioissa lukuvuoden alkaessa, ja ne ovat yksi tapa liittää tulijat koulun jäseniksi eräänlaisella kastamisriitillä. Nuorten omasta kokemusmaailmasta tarkasteltuna juhla saattaa olla hyvinkin merkityksellinen, mutta se on myös esimerkki tilanteesta, jossa nuorisotyöntekijä joutuu tasapainottelemaan erilaisten tavoitteiden ja toimintatapojen välillä.

Nuorten oikeus hengailulla ja hengailun merkitys ovat tunnistettuja ja tunnustettuja, mutta niiden kunnioittaminen voi olla tilanteessa hankalaa. Kaoottinen tilanne, konfliktit ja pimeä puistoalue asettavat nuorisotyöntekijän haastavaan tilanteeseen, jos pyritään täyttämään eksplisiittisesti ilmaistu tavoite *"nuoret saa olla siellä [julkisissa tiloissa hengailmassa], me vain varmistetaan, että kaikki on oookoo"*. Onko nuorisotyöntekijä asemassa, jossa voisi varmistaa sen? Ei liene ihme, että käytännössä tilan



asettamattomat puitteet voivat houkuttaa toivomaan nuorten ohjaamista ”muualle”, kuten kotiin.

Toinen esimerkki tilanteesta, jossa nuoren toisaalle ohjaaminen saa hyvin toisenlaisia sävyjä kuin arkisissa kohtaamisissa, on tilanne, jossa nuori on kipeästi avun tarpeessa.

Etä yks tota, yks nuori oli esimerkiks hatkoilla kotoota ollu monta päivää ja sitte me niinku vahingossa törmättiin häneen ja sitte se että keskusteltiin sen kaa ja ei haluu mennä kotiin ja näin, mut et *se päättyi sit kuitenkin siihen että sen ei tarvinnu nukkua enää seuraavia öitä rappukäytävässä ja missä se oli muualla nukkunu, että, että saatiin niinku semmonen asia hoidettuu* ja sit mä jotenki koen että jos ei olis jalkautuvaa työtä tai raidetyötä niin sitä nuorta ei oltais niinku kyllä sieltä löydetty. Et vanhemmathan sitä etti kyllä, mutta että niinku, ja poliisi, mut vaikee semmosta tuntematonta ihmistä niinku poliisinkaan löytämällä, siis etsimällä etsiä valokuvan perusteella tai muuten. Et sitten *ku me tunnetaan se nuori*, niin kylhän se niinku auttaa kyl mun mielestä paljon siihen. (Nuorisotyöntekijä)

Tällaisessa tilanteessa on todella tärkeää, että nuorisotyöntekijät pystyvät rakentamaan siltoja mahdollisesti toiseen palveluun nuoren ollessa kestäättömässä tilanteessa. Onkin syytä erottaa toisistaan ohjaaminen *pois* ja ohjaaminen *johonkin*. Vaikka kyseessä voisi molemmissa vaihtoehdoissa olla sama palvelu, johon nuoren toivotaan hakeutuvan, tavoitteet ponnistavat hyvin erilaisista lähtökohdista. Raidenuorisotyön tavoite on ohjata nuoria erilaiseen toimintaan ja palvelujen piiriin, kun se on tarpeellista tai nuoren kannalta mielekästä – oli kyse sitten konkreettisesta palveluihin ohjaamisesta tai metaforisemmasta personalisaatiofunktion toteuttamisesta.

Raidenuorisotyöntekijöiden tavoite on antaa nuorille tietoa, jotta he löytävät paremmin heille suunnatut tapahtumat, tilat ja palvelut. Tavoite ohjaamisesta ei kuitenkaan taivu yritykseksi karkottaa nuoret pois julkisesta ja puolijulkisesta tilasta. Voidaan pitää mielessä edellä mainitut kaksi nuorisotyöllistä tavoitetta: siltojen rakentamisen ohella nuorisotyö tukee nuorten mahdollisuuksia omaan tilaan. Jos ja kun nuoret kokevat myös julkisia ja puolijulkisia tiloja omikseen (Pyyry 2015, 67–69), heitä ei ole syytä ohjata niistä muualle. Ohjaamisen esittäminen tällaiseksi vääristää ne todelliset tavoitteet, joita ohjaamisen ajatuksen takana on.

Itsessään luvut ohjatuista nuorista kertovat siis lopulta varsin vähän. Ne eivät kuitenkaan ole yhdentekeviä, sillä lukujen takana piilee myös

tärkeitä asioita. Kuinka moni nuori on kaivannut tukea ja saanut sitä? Kuinka moni nuori on keskustelun seurauksena päättänyt ”hatkailunsa” ja lähtenyt joko kotiin tai hänelle suunnattujen palveluiden piiriin? Kuinka moni nuori sai tiedon nuorisotilasta tai kiinnostavasta tapahtumasta?

Luvut eivät yksiselitteisesti kerro sitä, millaisia prosesseja niiden taakse kätkeytyy, mutta kertovat siitä, miten raidenuorisotyö nuoria tavoittaa. Raidenuorisotyön tavoite ei ole, että kohdattujen ja ohjattujen nuorten lukumäärä olisi mahdollisimman lähellä toisiaan. Onnistuneessa kohtaamisessa nuoret kohdataan tavalla, joka on nuoren kannalta mielekäs, ja jonka jälkeen nuori kokee tulleen tunnistetuksi oikein.



5 Turvallisuus ja turvattomuus kehäradan kohtaamispaikoissa

5.1 Turvallisuus ja turvattomuus nuorten kokemana

Raidenuorisotyöllä kolme ulottuvuutta – *arkiset kohtaamiset, kohdennettu ennaltaehkäisy* ja *puuttuminen* – voivat kaikki sisältää ennaltaehkäisevän toiminnan ulottuvuuksia. Hyvinvoinnin edistämisen ja läsnäolon lisäksi ”*ennen ku sattuu mitään isompaa*”, yhteistyökumppanit, nuorisotyöntekijät ja toisinaan myös nuoret toivovat raidenuorisotyön ehkäisevän orastavien ongelmien, kuten joukkotappelun uhkan, kärjistymistä konfliktiksi. Joillakin nuorista oli omakohtaisia kokemuksia tilanteista, joissa aikuinen oli uhkaillut heitä väkivallalla ja he olivat turvautuneet nuorisotyöntekijöihin.

Nuoret nimesivät haastatteluissa tiettyjä paikkoja, joissa kokevat olonsa turvattomaksi. Ylivoimaisesti eniten mainintoja sai Helsingin keskusta. Yksi haastateltavista korosti, että tuntee olonsa uhatuksi erityisesti yöaikaan rautatieasemalla ja sen lähiympäristössä. Haastateltava nosti esiin sukupuolen merkityksen: ”*oot aamuneljältä jossain steissillä ja sit sä oot tyyliin ainoo nainen siellä ja muut on miehiä, ni ei se mikään maailman siistein tunne oo todellakaan*”. Aamuyön korostumiseen tässä haastattelussa vaikuttanee myös haastateltavan ikä ja työ, jonka takia kokemuksia aamuyön tunteina liikkumisesta oli kertynyt enemmän kuin muilla haastateltavilla. Toisin kuin enemmistö tutkimukseen haastatelluista nuorista, haastateltava oli tässä tapauksessa jo täysi-ikäinen.

Nuorten kokemus turvallisuudesta vaihtelee vuorokaudenajan mukaan. On kyse sattumasta tai ei, kaikki kellonaikaa korostaneet haastateltavat ovat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta tyttöjä. Vaatisi laajempaa tutkimusaineistoa vastata kattavasti kysymykseen, onko sukupuolella ratkaisevasti merkitystä asiassa. Tämän perusteella vaikuttaa kuitenkin olevan niin, että kaupunkitilan turvallisuus ja turvattomuus näyttäytyvät ihmisille eri tavoin sukupuolesta riippuen (esim. Koskela 1999, 111–113; Aaltonen 2006, 218–234). Tyttöjen näkyvään kaupunkitilan käyttöön saatetaan myös suhtautua eri tavoin kuin poikien, ja se voi herättää

moraalista paheksuntaa sekä pyrkimyksiä suojella heitä (Kiilakoski & Kivijärvi, 90–91; Aaltonen 2006, 218–234).

Helsingin keskustan ohella haastateltavat eivät juuri nimenneet pelottavia paikkoja. Omalla asuinalueella liikkumista pelkäävät vain harvat nuoret (ks. myös Aaltonen 2006, 223). Porukassa liikkuminen lisää turvallisuutta ja saa uskaltautumaan niihinkin tiloihin, joita haastateltavat yksin liikkueensa välttelevät. Asuinalueiden turvallisuutta nuorten silmissä lisää, että toisin kuin ydinkeskustan alueella, monet naapurustossa liikkuvat ihmiset ovat haastateltaville tuttuja. Yksi haastateltava nosti esiin erään helsinkiläisen lähion maineen pelottavana paikkana ja piti sitä perusteettomana.

H: Siis *mielummin mä oon jossain vaik jossain* [asuinalueen nimi] *yhentoist aikaan illalla yksin ku keskustassa*. Vaik porukka on aina silleen et [paikan nimi] on hirveen pelottava paikka. No ei se oo, koska siel on kuitenkin silleen, deekut ja nistit mitä siel on ni ne on niin vanhan liiton tyyppejä ettei ne enää pääse eteenpäin (nauraa), et ei ne sulle mitään tee, ku sit taas keskustas pyörii nää nuoremmat, nuoremmat tyytit jotka nyt on niin pihalla että ei tiä mitä ne vois tehdä. (Nuori)

No, mulla, eniten mul on tiiäksä silleen niinku hyvä olla kaikkialla ja esim tässä [paikan nimi] tääl on niin hyvät tilat ja kaikki tilanteet, mut esim jos mä oon jossain Helsingissä jossa on aika paljon ihmisiä ni siellä näkee aika outoja tyyppejä, tai tyhmiä tyyppejä, jotka tekee mitä haluaa, ni sellasii... *ku mä käyn Helsingissä ni se pelottaa. Sit ku mä oon täällä ni ei mua sit pelota mitenkään*. Liikun mis mä haluan ja oon ilonen ja kaikkee tällasta. Mut sit ku mä oon jossain Helsingis tai sellases isossa kaupungissa niin sit siel menee silleen et jotain voi tapahtuu. (...) Et ei tarvii olla aina ilonen, siel tapahtuu jotain. (Nuori)

Lisäksi Helsingissä pelottaa rasismi. Yhdessä haastattelussa haastateltava totesikin, ettei mielellään liiku Helsingissä lainkaan ilman vanhempiaan. Rasismia keskusta-alueella pidetään suurempana uhkana kuin esimerkiksi lähiöissä.

Tutkija: Miten tota, onks teil turvallinen olo ku te liikutte tuol kaupungilla?
Haastateltava 1: Jossaki paikoissa joo. Joskus kyllä *joissaki paikoissa tulee tälleen et pitääks täällä varoa ettei tulla kimppuun ja tälleen*.

Tutkija: Onks jotain tiettyi paikkoi tai tilanteita mitkä tuntuu sit uhkaavilta?
Haastateltava 1: Öö, *niin paljoo mä en uskalla olla tuolla Helsingissä ku siel on justiin niitä rasisteja pulppuaa*.



Haastateltava 2: Stadi.

Tutkija: Joo.

Haastateltava 1: Emmä oikeen muita paikkoi pelkää. *Sinne Stadiin* mä en muutenkaan mee ku omien vanhempien kaa.

(Nuori)

Myös muut haastateltavat nuoret nostivat esiin kokemuksiaan rasismista. Tällaisia kokemuksia olivat esimerkiksi kuiskiminen, nauraminen, uhkaavat katseet, väkivallan uhkan kokeminen ja nimittely. Koettu rasismi tai väkivallan uhka eivät kuitenkaan ole selkeästi yhteydessä siihen, miten turvalliseksi kaupunkitila koetaan. Joillekin varuillaan oleminen on arkipäiväistä, kun taas toiset väkivallan uhkaa ja rasismia kokeneet haastateltavat vastasivat myöntävästi kysymykseen, kokevatko he olonsa julkisilla paikoilla turvalliseksi. Nuoret totesivat vastaavansa rasismiin useimmiten pyrkimällä välinpitämättömyyteen: ”*mä oon yrittänyt olla silleen et ei välitä niistä kommentteista*” ja ”*niin sit mä sanoin tälleen, et mitä sä sanot että kulttuuri aiheuttaa jotakin et ihminen tekee paha, mä sanoin et ei se oo kulttuurist vaan aivoist*”.

Rasismia ei koeta yleensä toisten nuorten taholta (”*Ei ne yleensä nuoret, nuoret on sellasii, et ne ei yleensä ota sitä maata puheenaiheeks*”), vaan lähinnä tuntemattomien aikuisten toimesta. Yhdessä haastattelussa nuoret kertoivat kohdanneensa rasismia järjestyksenvalvojien keskuudessa. Haastateltavien kokemukset järjestyksenvalvoista eivät kuitenkaan olleet yksinomaan kielteisiä, vaan myös myönteisiä kohtaamisia vartijoiden kanssa kuvailtiin.

Kaikissa tilanteissa haastatellut nuoret kertoivat kokevansa uhkaavina useammin aikuiset kuin toiset nuoret. Erityisesti päihteiden vaikutuksen alaisena olevat aikuiset koetaan pelottavina tai ahdistavina. Jotkut haastateltavat kertoivat kokemuksistaan humalaisten aikuisten kanssa hyvin humoristiseen sävyyn, vaikka kyse oli nuoren kuvailun mukaan tilanteista, joissa aikuinen oli uhannut nuorta väkivallalla. Kokemukset nostetaan kuitenkin esille tutkijan kysyessä pelottavista tai ahdistavista tilanteista, joten niille nauraminen ei sinänsä sulje pois sitä mahdollisuutta, että kokemukset olivat jääneet haastateltavien mieleen pitkäksikin aikaa ja vaikuttivat siihen, miten tila koettiin. On myös hankala arvioida, kuinka vakavasti tulisi ottaa haastateltavien vastaus, kun he ilmoittivat naurah-
taen kokevansa pelottavia tai ahdistavia tilanteita ”*vähän liikaa*” ja ”*joka*

päivä". Toinen nuori vaikutti vitsailevan vastatessaan pelkäävänsä koiria junissa, mutta toinen haastateltava päätyi kertomaan tilanteesta, jossa joutui pakenemaan väkivaltaisia uhkauksia esittänyttä aikuista.

Arkisista kontakteista mainittiin myös, että julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa tytöille ”*tulee jotain ihan perus spurguja kehumään sun ulkonäköö*”. Haastateltava nuori ei korostanut tätä mitenkään erityisen pelottavana tai negatiivisena asiana vaan pikemminkin rutiininomaisesti jonakin sellaisena asiana, joka vain kuuluu kaupunkitilassa liikkumiseen (ks. Aaltonen 2006, 217–220).

Lisäksi ahdistaviksi kuvailtiin ”*aikuisii, jotka kattoo silleen*”. Nuoren turvattomuuden tunnetta lisäsi, että haastateltava oli joutunut aikuisen seuraamaksi, kun oli päättänyt lähteä toiseen kauppakeskukseen. Haastateltavan tapa kertoa kokemuksestaan jättikin vaikutelman, että kyseessä oli aikuisen nuoreen kohdistama ahdisteluyritys. Haastateltava olikin yksi niistä nuorista, jotka vastasivat, etteivät yleensä kokeneet oloaan turvalliseksi julkisilla paikoilla.

Tätä voidaan pitää yhtenä esimerkkinä siitä, millä tavalla sukupuoli ja häirintätilat muovaavat tyttöjen ja naisten kokemuksia julkisesta ja puolijulkisesta tilasta. Ahdistelun seurauksena häirityksi joutuneet voivat päätyä rajoittamaan omaa liikkumistaan, jolloin häirintää harjoittavien valta kaupunkitiloihin on merkittävästi suurempi (Koskela 1999, 113). Tämä ei ole ainoa epätasainen valtasuhde julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, vaan valta jakautuu epätasaisesti myös aikuisten ja nuorten kesken (Pyyry 2015, 67; Kiilakoski & Kivijärvi 2012; Malone 2002; Matthews ym. 2000). Valtasuhteen epätasaisuus voi näkyä aikuisten nuoriin kohdistamana kontrolloimisena ja normittamisena (Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 89–91).

Nuorten näkökulmasta uhkan julkisissa tiloissa muodostavat siis vieraat aikuiset, jotka saattavat olla päihteiden vaikutuksen alaisena, rasistisia, väkivaltaisia tai ahdistelijoita. Nuorten ja aikuisten välisen epätasaisen valtasuhteen näkökulmasta on huomionarvoista, että toisiin nuoriin liittyviä pelkoja ei haastatteluissa mainittu laisinkaan. Porukassa ja ystävien kanssa liikkuminen lisäsi nuorten turvallisuuden tunnetta. Tämä on huomionarvoista myös siinä mielessä, että muut ikäryhmät saattavat kokea ääntä pitävän porukan uhkaavaksi. Nuorille itselleen se voi kuitenkin olla päitsi hauskaa, myös turvallinen vaihtoehto (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 172; Aaltonen 2006, 232–233).



Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kehäradan kohtaamispaikat ovat nuorten näkökulmasta jatkuvia vaaran paikkoja. On syytä pitää mielessä, että enemmistö nuorista kertoi kokevansa olonsa turvalliseksi julkisilla paikoilla liikkuaan.

On esitetty, että nuorten tarkasteleminen suhteessa mahdollisiin riskeihin jakaa nuoret niihin, joiden katsotaan aiheuttavan riskejä ja niihin, joiden katsotaan olevan suojelun tarpeessa. Tämä määrittää myös sitä, millainen asema nuorilla on kaupunkitilassa; usein ratkaisuksi on esitetty nuorten ohjaamista ”muualle” (Malone 2002, 162; Kiilakoski & Kivijärvi, 90–91, Kiilakoski 2016, 16–17). Tämä harvoin kuitenkaan on nuorten itsensä näkökulmasta toivottu ratkaisu, se ohittaa nuorten hengailulle antamat merkitykset sekä nuorten oikeuden kaupunkitilaan (mm. Pyyry 2015). Joissakin tilanteissa vallan epätasainen jakautuminen julkisessa ja puolijulkisessa tilassa aiheutti tilanteita, joissa nuoret kertoivat hakeneensa turvaa nuorisotyöntekijöiltä tai läheiseltä nuorisotilalta vieraan aikuisen heitä uhatessa. Myös nuorisotyöntekijät mainitsivat aikuiset, jotka saattavat olla nuorille uhka tai tehdä heidän olonsa epämiellyttäväksi.

Haastateltava 1: Jos on joku vaikka humalainen aikuinen nuorten lähellä ja ne näkee et siin on joku muu aikuinen vähän niinku lähistöllä tarkkailemassa sitä, ni kyl ne aika usein siit sit poistuu tai ainaki menee vähän sivummalle ku se on heilleki varmaan erilainen tilanne et miks joku nyt mua katselee tuolta.

Haastateltava 2: Ja ehkä turvakin, et sit tulee ehkä kertoo et jos oli joku epämiellyttävä aikuinen siinä niin et jos –

Haastateltava 1: Joo, yleensä *me mennään sit heti kysyy nuorelta tai sit nuoret tulee ihan kertoo että mitä se epämiellyttävä aikuinen niinkun sanoi tai teki tai pyysi*, että tota, et semmoset ilmiöt mun mielestä.

(Nuorisotyöntekijät)

Tämä on tärkeä näkökulma turvallisuuteen ja turvattomuuteen, ja se vastaa sitä, millaista toimintaa nuoret nuorisotyöntekijöiltä toivoivat. Myös jalkautuvaan nuorisotyöhön kriittisesti suhtautuvat nuoret, jotka eivät välittäneet hakea kontaktia nuorisotyöntekijöiden kanssa, saattoivat antaa nuorisotyöntekijöiden toiminnasta tunnustusta tilanteista, joissa nuori oli joutunut aikuisen uhkailemaksi.

Toiseksi esiin nousevat viitteet tyttöjen ilmaisemista peloista ja etniseltä taustaltaan kantaväestöstä eroavien nuorten kokemukset rasismista. Nämä nousivat esiin nuorten kuvaillessa kokemuksiaan julkisen ja puolijulkisen

tilan turvallisuudesta ja turvattomuudesta, mutta eivät nuorisotyöntekijöiden haastatteluisa. Näyttäisi siltä, että nuoret ovat kaupunkitilassa muihin kaupunkilaisiin nähden eriarvoisessa asemassa paitsi ikänsä, myös etnisyytensä ja sukupuolensa perusteella (Malone 2002; St Croix 2016, 122–124). Nämä eriarvoistavat tekijät näkyvät myös niissä tiloissa, joissa raidenuorisotyö toimii. Karen Malonen mukaan voidaan kysyä, onko tehtäväksi ymmärrettävä nuorten ja aikuisten välisten konfliktien lievittäminen vai tulisiko nuorten asialla olevien tahojen kysyä, kenen ehdoilla kaupunkitilassa toimitaan ja keiden tarpeet ja toiveet tulevat siellä kuulluiksi (Malone 2002, 165–167).

5.2 TURVALLISUUS MONIAMMATILLISESSA YHTEISTYÖVERKOSTOSSA

Nuoren kanssakulkija vai inhimillisempi kontrollin ja valvonnan muoto?

Moniammatillinen yhteistyöverkosto on yksi raidenuorisotyön tärkeistä ominaispiirteistä. Yhteistyö on paikoitellen tiivistä: ratatyöryhmä tapaa keskenään säännöllisesti sekä välittää tietoa toisilleen radanvarren tapahtumista ja havaitsemistaan ilmiöistä. Turvallisuus korostuu erityisen vahvasti yhteistyökumppaneiden näkemyksiä tarkasteltaessa. Erityisen tärkeää on raidenuorisotyön ennaltaehkäisevä toiminta, jolla usein tarkoitetaan mahdollisuuksia estää orastavien ongelmien kehittyminen konfliktiksi. Kuten yksi haastateltavista ilmaisi, ”*jos sieltä se yksikin nuori saadaan pois majan takapenkiltä tän hankkeen avulla, niin sehän on jo tavallaan tuottanut lisäarvoa tää*”.

Jos palautamme jälleen mieleen *arkisten kohtaamisten, kohdennetun ennaltaehkäisyn ja puuttumisen* suhteita kuvaavan kuvion (s. 40), voidaan huomata, että kaikki kolme osa-aluetta ovat edustettuina yhteistyökumppaneiden näkemyksissä. Kohdennetun ennaltaehkäisyn ja puuttumisen merkitys korostuvat, mutta niiden vaikutusten nähdään perustuvan nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välisiin sosiaalisiin suhteisiin – eli arkisiin kohtaamisiin.

Yhteistyökumppanit näkivät vahvuutena, että nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä ei vallinnut vastakkainasettelua, toisin kuin esimerkiksi



vartijoiden kohdalla koettiin helposti käyvän. Tuttuus, luottamus ja lähestymistavan erot mainittiin usein tärkeiksi avaintekijöiksi. Suhteita nuorisotyöntekijöiden ja nuorten välillä kuvailtiin kaverillisiksi. Yksi haastateltavista yhteistyökumppaneista esitti näkemyksensä, että mitä nuorempia nuorisotyöntekijät olivat, sitä paremmin heidän sanansa otettaisiin vastaan nuorten keskuudessa.

Hivenen sanosin näin, että ongelmana on myös se että ku puhutaan, sehän pitäis tietyllä tavalla kohdistuu, okei, kuustoista, tämmösiin teineihin ja siitä alle, mut sit kuitenkin me ei voida sitä työssä käyttää niitä tismalleen saman ikäisiä, joiden pitäisi käydä sanomassa, et hei että toi on tyhmää tai joku tällanen näin. Vaan niiden näkökulmasta nää nytkin nuorisotyötä raiteilla tekevät on jo aikuisia, niinkun he ovatkin. Meidän näkökulmasta tietysti ovat nuoria, mutta tota niin, mutta se et sanosin näin että *siit on kyl hyötyy ettei sinne mee poliisi ja järjestyksenvalvoja et sillä tavalla sanomaan, vaan se tuodaan niinku sen oman ajattelun kautta esiin*. Sillon siitä voi olla hyötyä. Et sanktiot tietenkin, mä olen kyl sanktioiden kannallakin, koska ei voida ajatella että että mä aiheutan kymmentuhannen euron vahinkoja, ja sitte mä selviin siitä et okei, tää ei nyt maksanu mulle mitään. Niin mä olen sanktioiden kannalla, mutta sitten ennaltaehkäisevässä työssä sen pitäis olla niinkun tämmösen, juurikin *nuorisotyön kannalta, tai nuorten tekemänä se on parempi kuin meidän sanktiopuolen ihmisten*. (...) Et sillä tavalla mä nään sen, että nuorten tekemänä se tulee enemmän neuvottelu- ja opastuskannalta, ja sitte ku mennään poliisiin ja järjestyksenvalvojan ja meidän kannalta niin meil on yleensä hintalappu kädessä, että tän verran maksaa. (Yhteistyökumppani)

Tässä vastauksessa nuorisotyöntekijät ilmeisesti samaistetaan nuoriin paitsi ammatillisen osaamisensa, myös ikänsä puolesta. Tämä on hieman harhaanjohtava käsitys, jonka mukaan nuorisotyöntekijöinä työskentelisi ainoastaan nuoria aikuisia. Tämä ei tietystikään pidä paikkaansa. Puheenvuorosta onkin havaittavissa, että ammatillinen nuorisotyö ei vaikuta olevan yhteistyökumppaneille kaikissa tapauksissa tuttua, eivätkä haastateltavat välttämättä olleet perillä siitä, oliko raidenuorisotyössä kyse vapaaehtoistoiminnasta vai ammatillisesta nuorisotyöstä. Yhteistyökumppanit, joiden yhteys raidenuorisotyöhön ja muuhun nuorisotyön kenttään on tiivis, olivat paremmin perillä hankkeen luonteesta. He myös mainitsivat nuoren kokonaisvaltaisen tukemisen merkityksen.

Vaikka tiedot raidenuorisotyöstä ja nuorisotyöstä vaihtelevat, yhteistyökumppaneiden näkemykset siitä, mikä heidän näkökannaltaan

työmuodossa on olennaista, ovat pitkälti samankaltaisia. Arkisissa kohtaamisissa rakentuvan luottamuksen, tuttuuden ja lähestymistavan eron koetaan asettavan nuorisotyöntekijät merkittävästi erilaiseen asemaan kuin ”sanktiopuolen ihmiset”. Kuitenkin raidenuorisotyöltä yhteistyökumppanina toivotaan omalla osaamisellaan toimijaa, joka ”täydentää järjestyksenvalvontaa”. Nuorisotyö edustaa heille eräänlaista pehmeämpää kontrollin muotoa (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177–179).

Jos mä olisin nuori, neljä–viistoistavuotias, ni tää ois sellanen *inhimillisempi kontrollin ja valvonnan muoto* kuin poliisi tai järjestyksenvalvojat. (Yhteistyökumppani)

Ja tota, *heidän kauttaan me voidaan tietysti valistaa, saada tietoa sieltä päin ja antaa tietoa sinne päin*, elikkä just tämmösiä jopa dramaattisia juttuja, mitä tässä on ollu lähiliikennealueella. Ni ollaan saatu sitä tietoutta, just nää radalla hyppijät, selfien ottajat ja niin edelleen. *Niin tää valistuspuoli menee ikään kuin nuorten omalla kielellä sinne perille, eikä sillä meidän virastojargonilla.* (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyöntekijät itse korostivat haastatteluissa rooliaan eräänlaisena tulkkina aikuisten ja nuorten välissä ja sen avulla harjoitettua konfliktien liennyttämistä (vrt. Malone 2002, 167). Myös yhteistyökumppanit näkevät raidenuorisotyön tällaisessa roolissa, mutta painopiste asettuu hieman toisin. Kuten haastateltava yllä kuvailee, nuorisotyöntekijät puhuvat nuorille ”*nuorten omalla kielellä*”. Toisaalta viestien katsotaan kulkevan yhteistyökumppaneilta nuorille nuorisotyöntekijöiden välittämänä ja nuorisotyöntekijöiden välittävän tietoa nuorten toiminnasta. Nuorten asema jää passiiviseksi, ja epätasainen valtasuhde nuorten ja aikuisten välillä korostuu (Malone 2002, 157–168; Harrikari 2008; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 90–91; Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 14).

Arkisissa kohtaamisissa rakentuvat asiat nähdään kiinnostavalla tavalla syyksi siihen, miksi nuorisotyö on tahojen näkökannalta toivottu yhteistyökumppani. Vaikka yhteistyökumppanien oman alan näkökulmista nousevat tavoitteet korostavat kontrollin ja valvonnan merkitystä sekä kohdennettua ennaltaehkäisyä ja puuttumista tässä kontekstissa, lähestymistavan erilaisuuden takia nuorisotyöntekijän sanaa pidetään toisinaan painavampana kuin yhteistyökumppanien.



Nuoriso pitää tuntee, ethän sä voi ennaltaehkäistä jos sä et tiedä mitä sä ennaltaehkäiset siinä. Pitää tietää että miten nuoriso, miten nuoriso käyttäytyy, missä ne viettää aikaa, oppii tuntemaan ne, tietää mitä siel on taustalla, sitten voidaan lähtee puhuu ennaltaehkäisystä. Se on vaan yks osa-alue ennaltaehkäisyä sitä että jos me tavataan tuolla kolmen hengen teiniryhmä, joka on tänne tulossa ja sit me mennään puhuttelemaan niitä, ni sehän on vaan yks osa-alue tätä ennaltaehkäisyä. Sehän pitäis lähtee sieltä et *miksi ne tulee* tänne, mitä siellä taustalla on, ja siihenhän me emme voi vaikuttaa, se menee sit sen nuorisotyön puolelle ja sinne puolelle, et *miksi tämmöstä käyttäytymistä on, mitä siel on takana, kotiolut, kouluolut, sosiaalinen paine*, mitä kaikkee siellä on. Täähän se on sitä *nuorisotyön kivijalkajuttu*. Meillähän se ennaltaehkäisy vaan on siinä et me pyritään ennaltaehkäisemään omalla naaman näyttämällä sitten ennen kuin tulee ongelma, ennen kuin se nuoriso saa siitä sen merkinnän papereihinsa, ni tää on niinku tavallaan se meidän ennaltaehkäisy. *Nuorisotyön ennaltaehkäisy, sä osaat varmaan antaa meille kattavamman luennon tohon kysymykseen et mitä se tarkoittaa.* (Yhteistyökumppani)

Yhteistyökumppanit katsoivat, että nuorisotyöllä oli mahdollisuus pa- neutua eri tavalla ongelmien taustalla vaikuttaviin tekijöihin. Toiset myös totesivat, ettei heillä itsellään juuri ollut tietoa nuorten toiminnasta. Tämä selittää omalta osaltaan moniammatillisen yhteistyöverkoston merkitystä yhteistyökumppaneille. Kärki oli selvä: yhteistyökumppanit toivovat raidenuorisotyöltä ennen kaikkea sitä, että nuorisotyöntekijät kykenevät ehkäisemään mahdollisten ongelmien ja konfliktien kärjistymisen. Tämän katsotaan onnistuvan erityisesti siksi, että ”*kyllähän se niinku ihan erilainen varmaan se lähtemistapa on kun, kun siellä on takin selkämyksessä NTR eikä järjestyksenvalvoja tai poliisi*”. Yhteistyöverkostossa ei koettu erilaisten alojen päämäärien yhteensovittamista ongelmalliseksi tai haastavaksi. Nuorisotyöhön kuitenkin kuuluu perinteisesti nuoren kokonaisvaltainen tunnistaminen ja voimavarojen korostaminen (esim. Autio 2015, 112). Haastateltujen yhteistyökumppaneiden mielikuvat nuorista ja nuorten ajanvietosta olivat päinvastoin melko kielteisiä. Tämä näkyy muun muassa siinä, että nuorten hengailua ja ajanviettoa tarkasteltiin lähinnä ongelmien ja riskien näkökulmasta. Vaikka nuorten katsottiin pääsääntöisesti käyttäytyvän hyvin, hengailun katsottiin aiheuttavan erilaisia ongelmia.

Rikotaan meidän pyörätuoleja, kaljotellaan katseluterassilla, potkitaan kiviä, siis, tai siis hengaillaan tuolla alakerrassa ja potkitaan kiviä ja poltellaan karvapersenorttia ringissä, istutaan kahvilla, kävellään tuol yhdyskäytävää, hengaillaan... ku ne tulee nää isommat laumat, normi, pikkasen ilkivaltaa ehkä ja sit hengailuu. Oli tos yks tapaus muutama päivä sitten niin se oli viiden kuuden nuorison lauma, kaksi tyttöä, kolme poikaa, vai miten ne meni, kaupan edustalla ne oli ni nahistelemassa ja vedettiin pataan yhtä, tultiin, oli varmaan mustasukkaisuusdraama tai joku muu vastaava. Kaikkei, mitä nuoriso tekee. (Yhteistyökumppani)

Edeltävässä puheenvuorossa nuorista ja nuorten vapaa-ajanvietosta syntyvä kuva on karu, mutta toisaalta on syytä ottaa huomioon, että haastattelussa korostettiin nimenomaan sellaista hengailua, joka tuottaa ongelmia. Sellainen ajanvietto, joka ei aiheuta ongelmia, jäi sivumaininnoiksi, sillä siitä ei kerätty tietoa eikä haastateltava pitänyt sitä olennaisena asiana oman työnsä näkökulmasta. ”*Jos ne siellä vaan istuu ringissä ja juo kahviä ni sehän on niinku mikä muukin tahansa kulkija*”, huomautti haastateltava saman haastattelun aikana.

Toisin sanoen nuoria ei välttämättä tunnusteta ”nuoriksi”, ellei heidän ajanviettonsa herätä häiriötä. Kuten edellä olen todennut, nuoret usein nähdään joko riskien aiheuttajina tai suojelua tarvitsevina toimiessaan julkisessa ja puolijulkisessa tilassa (Malone 2002). Eettisesti arveluttavana voidaan pitää, jos nuori tulkitaan jonkinlaiseksi riskiksi julkisessa tai puolijulkisessa tilassa oleskelemisen perusteella. Nuoret ovat usein tietoisia, että heitä tarkkaillaan kaupunkitilassa eri tavoin kuin muita ikäryhmiä (Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 91; Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 172–181; St Croix 2016, 119–129; Matthews ym. 2000, 288–289). Nuorten kokemana epäluottamuksen tunne ei välttämättä ole perusteeton, jos jo heidän paikalla olemistaan pidetään epäilyksiä herättävänä (ks. St Croix 2016, 124).

Yhteistyökumppanit olivat myös hyvin tietoisia edustamiensa tahojen näkökulman ongelmakeskeisyydestä ja sen eroista nuorisotyöhön.

Ku me, me katotaan nyt, koska sä oot nyt kumminki, istut [...] turvaorganisaatioissa ja vartiointikumppanin kanssa, ni me lähestytään tätä nyt ehkä hieman ongelma-ajatusmaailmasta. Nyt joku *toinen toimija saattaa sit lähestyy sitä öö, syrjäytyminen ja kotiolojen ja näitten näkövinkkelistä*, niin nyt täs pitää vaan ymmärtää se et totta kai nämäkin on tärkeitä, mut me katotaan nyt, ku ollaan



kumminki näis tehtävissä ni me katotaan sielt näkövinkkelistä, *mitä ennen ku siit tulee ongelma, ennen ku siitä tulee meille tehtävä, niin joku hoitaisi sen ennen*. Ni tää on se meidän lähestymistapa, tää on mun lähestymistapa. Sitten joku toinen vapaaehtoisjärjestö tai joku toinen ni nehän katsoo sitä syrjäytymisen ja kotiolojen ja miksi alaikäinen on kahden aikaan täällä, niinku eri näkövinkkelistä kuin me. Ni tää pitää muistaa myös tässä nyt sit ku vastaillaan. (Yhteistyökumppani)

Meijän niinku turvallisuusalan näkökulma on ehkä niinku enemmän se ongelma-keskeinen, *me puututaan sit ku ne tekee jotain, tai käydään sopii ne pelisäännöt niinku etukäteen sinne, mennään uudestaan sit ku ne alkaa härväämään jotain*, mut sit ehkä se nuorisotyön rooli on just se toinen, ku se on niinku ennaltaehkäisevä, *ne menee kontaktoimaan vaikkei olis mitään issuee, tai ois ees tarpeen ennaltaehkäistä mitään ongelmaa siin saman tien*. Et sit ne saattaa mennä jutustele niinku muuten vaan, et ehkä se sen kautta korostuu. Ja erilainen lähestymistapa. (Yhteistyökumppani)

Jälkimmäinen puheenvuoro on erityisen mielenkiintoinen siinä mielessä, että sen ilmaisema näkökulma ennaltaehkäisevästä toiminnasta kiteyttää jotakin olennaista. Toiset yhteistyökumppaneista kuvailivat raidenuorisotyön ennaltaehkäisevän toiminnan tilanteissa, joissa orastavia ongelmia on jo olemassa. ”*Juurisyys*”, syrjäytyminen, kotiolut ja sosiaalinen paine ovat asioita, joiden nähtiin johtavan ongelmiin. Tässä tapauksessa nuorisotyön ennaltaehkäisevän toiminnan katsotaan alkavan kuitenkin jo aikaisemmin ja myös hyvinvoinnin edistäminen tunnistetaan osaksi sitä. Syrjäytymisnäkökulman sijasta haastattava korostaa, että nuorisotyöntekijät ”*menee kontaktoimaan vaikkei olis mitään issuee*” ja tulee samalla kiteyttäneeksi ajatuksen, että nuorisotyön perustana eivät ole nuorten ongelmat (Nieminen 2007, 39). Voidaankin esittää, että tässä on yksi kuvaus lähestymistapojen eroista ja samalla myös arkisten kohtaamisten merkittävydestä yhteistyökumppanin näkökulmasta tarkasteltuna.

Pääosin raidenuorisotyössä painotetut myönteisen tunnistamisen näkökulmat eivät olleet näissä haastatteluissa esillä. Nuorten määrittelyminen riskejä aiheuttavaksi ryhmäksi oli haastatteluissa varsin yleinen puhetapa. Raidenuorisotyön ennaltaehkäisevien vaikutusten toivotaan estävän konfliktien kärjistymisen ja pystyvän toimimaan tilanteissa, joissa mahdollisten ongelmien päätyminen poliisitutkintaa vaativiksi tapauksiksi on vielä pysäytettävissä. Yhteistyökumppanit kokevat, että nuorisotyöntekijöillä on mahdollisuus pureutua mahdollisten ongelmien taustalla vaikuttaviin syihin ja sen olevan luonteva osa heidän toimenkuvaansa,

toisin kuin kontrollialan ammattilaisten.

Elsa Saarikkomäki ja Päivi Honkatukia ovat todenneet, että kontrollia voidaan nuorisotyön perusfunktioista pitää osana sosialisatio- ja kompensatiofunktiona, mutta kontrollin perustelu löytyy nuorisotyössä hyvin toisenlaisesta suunnasta kuin vartijaprofessiassa; tarkoitus ei ole käyttää kontrollia hallinnan välineenä, vaan nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177). Kasvattavan ja pehmeän kontrollin yhdistäminen järjestyksenpitoon on toisinaan nähty myös vaaralliseksi, koska sen on katsottu ohjaavan tarkastelemaan nuoria mahdollisina rikoksentehtijöinä, kontrolloitavana kohteena ja riskiryhmänä. Tällaisen nuorisokuvan yleistyminen ei ole sovitettavissa nuorisotyön eetokseen, jossa nuorisotyöntekijät pyrkivät nuoren kokonaisvaltaiseen tunnistamiseen ja toimimaan nuoriin kohdistuvan huolipuheen vastapainona (Autio 2015, 112). Tästä syystä ja nuoriin liittyvien eriarvoistavien hallinnan mekanismien takia kontrolliammattilaisten ja nuorisotyön kumppanuuksiin on paikoitellen suhtauduttu kriittisesti (esim. St Croix 2016, 119–129).

Huomion kiinnittäminen kumppanuuksiin onkin perusteltua; vaikka erilaiset lähestymistavat ja näkökulmat tiedostettaisiin hyvin, nuorisotyön oman äänen kuuluminen päämääriä tarkasteltaessa on merkittävää. Ei ole yhdentekevää, millaisia puhetapoja nuorista ja nuorten oikeudesta kaupunkitilaan käytetään ja millaisia perusteluja nuorisotyön merkittävyydelle annetaan. Toivottavana voidaan pitää, että moniammatillisissa yhteistyöverkostoissa toimiminen syventää vallitsevaa nuorisokuvaa eikä kavenna sitä.

Kuten Elsa Saarikkomäki ja Päivi Honkatukia ovat todenneet, vartioiden ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyö voi parhaimmillaan olla hyödyllistä niin nuorten kuin molempien ammattikuntien kannalta. Saman toteamuksen voidaan katsoa ulottuvan turvallisuusalaan yleisemminkin, ei ainoastaan vartioiden. Saarikkomäki ja Honkatukia kehottavat pitämään mielessä kuitenkin kysymykset siitä, miten vältetään nuorisotyön asiantuntemuksen valjastaminen valvonnan tai rikosoikeudellisen kontrollin välineeksi sekä miten nuorisotyö pystyy rakentamaan luottamuksellisia suhteita nuoriin yhteistyössä kontrollialan ammattilaisten kanssa (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 181).

Kysymykset kumppanuuksista ja yhteistyösuhteiden ehdoista ovat relevantteja, kun tarkastellaan raidenuorisotyön rakentamia kumppanuuksia, moniammatillista yhteistyöverkostoa, ja sitä, millaisia odo-



tuksia ja toiveita raidenuorisotyölle asetetaan. Jos käsitys nuorisotyöstä *”inhimillisempänä kontrollin ja valvonnan muotona”* yleisty, se asettaa nuorisotyön asemaan, jossa se joutuu puntaroimaan omaa eetostaan ja itseymmärrystään. Voidaan myös pohtia, millaisia seurauksia käsityksellä on nuorten ja nuorisotyöntekijöiden väliseen dynamiikkaan ja luottamukseen. Ovatko nuoren kokonaisvaltainen tukeminen ja luottamukselliset suhteet sovitettavissa tehtäviin, joissa nuorisotyön toivotaan täydentävän omalla osaamisellaan järjestyksenvalvonnan tehtäviä?

Tiedonvaihto

Tiedonvaihto on yksi yhteistyön tärkeimmistä tavoitteista moniammatillisessa yhteistyöverkostossa. Tiedonvaihto onkin raidenuorisotyön arjessa päivittäistä ja hyvin konkreettista. Tietoa vaihdetaan tapaamisissa, palavereissa ja esimiestasolla, mutta myös kentällä työvuorojen aikana. Työvuoron aluksi nuorisotyöntekijät soittavat Liikenneviraston keskusvalvomoon ja saavat ajankohtaista tietoa siitä, onko kehäradan ympäristöissä jotain erityistä meneillään. Nuorisotyöntekijät myös kertovat valvomoon omista havainnoistaan (ks. s. 32, 49).

Yhteistyökumppanit pitävät tätä arvossa; toiset totesivatkin, ettei heillä itsellään juuri ole tietoa nuorista. *”Nuorten omalla kielellä”* vietyjen viestien katsotaan tavoittavan nuoret paremmin kuin *”virastojargonin”*. Lisäksi nuorisotyöntekijöiden tieto nuorten keskuudessa liikkuvista ilmiöistä on yhteistyökumppaneiden toimenkuvan kannalta arvokasta, ja sillä kuvattiin olevan merkityksiä toimintaympäristöön. Tiedonvaihdon tärkeyttä yhteistyökumppaneiden silmissä kuvaa, että monet toivoivat haastatteluissa Nuorisotyö raiteilla -hankkeen vuororaporttien saamista käyttöönsä tai muita vastaavia kirjallisia selontekoja pinnalla olevista tapahtumista ja ilmiöistä nuorten keskuudessa. Yhteistyökumppanit nostivat esiin, että järjestyksenvalvontaan ja poliisin tilastoihin painottuvan raportin avulla ei välttämättä ole mahdollista tunnistaa kaikkia sellaisia tapahtumia, jotka olisi tilannekuvaa rakentaessa syytä ottaa huomioon. Tilannekuvan perusteella on mahdollista kartoittaa toimintaympäristöön liittyviä tarpeita; *”mitä tuolla tapahtuu, ja sitten mitä pitäis tehdä, pitäiskö jotain valaistusta lisätä johonkin tai järjestyksenvalvontaa jonneki tai onks jotain semmosia asioita mitkä pitäis huomioida”*.

Tiedonvaihto koetaan tärkeänä osana ongelmien ennaltaehkäisemistä ja niihin puuttumisesta. Tieto auttaa ennakoimaan, millaisia ilmiöitä julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin liittyy, ja tiedon avulla yhteistyökumppanit pystyvät suunnittelemaan omaa toimintaansa ja vastaamaan paremmin olosuhteisiin.

Me tarvitaan sitä tietoa ja se tiedonvaihto on tärkeää et sit ku me huomataan et *nyt jotain poreilee jo ni pääsee sitte puuttumaan*, puuttumaan, ja sitte mun mielest noi aika hyvin noi NTR:läiset tuntee jo niinku näit nuoria eri radanvarsipaikoilta et ai toi on sieltä ja toi on tuolta ja minkä takia se on nyt täällä, ja mennääs juttelee sille ja sellasii. Et saadaan sitten niinku sitä tietoa, tai et ne pääsee, ne on niinku kartalla siit *nuorten liikkumisesta ja liikkeistä et mitä siellä tapahtuu*. Se on tärkeää. (Yhteistyökumppani)

No se tiedonvaihto ja sit just nää, meillähän on näitä valistuskampanjoita just näitä radan ylittäjiä ynnä muita, niin kyllähän toi nyt on pirun hyvä kanava. Tärkeä toimija. (Yhteistyökumppani)

Se on niinku *luotettava tabo, jolta me saadaan tietoa*. Et se ei oo semmosta, että musta tuntuu, et oisko se ollu noin, vaan ku me sieltä saadaan se tieto, ni me voidaan luottaa siihen tietoon. Ja sitten taas toisin päin, me annetaan tietoa heille. (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyöntekijöiden tieto ja nuorten tuntemus ovat sellaisia asioita, joita yhteistyökumppaneilla ei omasta takaa usein ole. Se nähdään luotettavaksi, ja sitä hyödynnetään oman toimintaympäristön kartoittamisessa.

Myös nuorisotyöntekijät itse korostavat yhteistyöverkostossa tapahtuvaa tiedonvaihtoa. Se katsotaan nuorisotyön piirissä poikkeuksellisen laajaksi ja toimivaksi, ja yksi haastatelluista nuorisotyöntekijöistä kiinnittikin huomionsa siihen, miten tärkeää esimerkiksi yhteistyö poliisin kanssa oli. Ihailua herättää myös hankkeen projektityöntekijöiden kyky pitää kokonaisuus hallinnassaan.

Ehkä niinku tähän verkostotyöhön liittyen vielä siitä, et must on jotenkin ihan ollu ällistyttävän ihailtavaa miten kartalla noi hanketyöntekijät on. Tai se et *miten laaja se niiden yhteistyöverkosto on*. Ja etenkin se et must tuntuu et ne tietää kaikesta, aina kaiken ensimmäisenä kaikista asioista mitä nuorten parissa tapahtuu tai mitä tapahtuu tai mitä, minkälaisia tapahtumia ja hankkeita ja missä tehään, missä



nuorisotyötahossa tehään mitäkin, ja jotenki se myös *se että on yhteistyöverkosto, jossa on mukana poliisi ja muut, ni se on ihan hullun jotenki tärkeitä*. Tai emmä tiä. Jotenkin vaan aina tosi, jatkuvasti yllätyn siitä et miten niinku, miten niinku kaks ihmistä voi olla niin jotenkin miljoona lankaa joka suuntaan ja sit jotenki sellanen kokonaisuus mikä pysyy kasassa. (Nuorisotyöntekijä)

Kokemuksia raideturvallisuudesta

Monet yhteistyökumppanit katsovat, että nuorisotyön painoarvo turvallisuuteen liittyvissä asioissa on lisääntynyt. Haastatteluissa esiin nousi ajatus, että nuorisotyö on jo nyt keskeisemmässä roolissa turvallisuuteen liittyen kuin haastateltavan edustamassa organisaatiossa moni ymmärtää.

Aika harva osastonjohtaja on ymmärtänyt sitä että *edelleenkin jos puhutaan turvallisuudesta niin se on sitä poliisi-vartija-akselia. Tavallaan tää on se kolmas, minkä painoarvo nousee koko ajan*. (...) Mutta tässä mä niinku näkisin sen että pitäis pystyä niinku sanomaan että hei, ei se järjestyksenalvoja oo se ainut tapa, koska meillä kaikki [haastateltavan edustamassa organisaatiossa] on sitä mieltä, että juuri sama jakaa sen ajatuksen siitä, että järjestyksenalvojat on hyviä, välillä tietenkä tylyjä ja töykeitä ja hyvin semmosia machoja, niin tämä että meillä oiskin siellä nuorisotyöntekijöitä, koska kuitenkin nää ongelmat mitä siellä tulee niin ne aika paljon on siellä ikäluokassa viistoista viiva kolmekymmentä, että niinkun. (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyön painoarvon ja turvallisuuden lisääntymisen katsottiin liittyvän nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välisiin suhteisiin ja vuorovai-
kutukseen. Läsnaoloa kaivataan ennakoivasti tilanteissa, joissa on vielä mahdollista välttää ongelmien kärjistyminen (*kohdennettu ennaltaehkäisy*) sekä silloin, kun kyseessä on jo kärjistynyt tilanne (*puuttuminen*). Nuorisotyöntekijöitä kiiteltiin toiminnasta muun muassa tilanteessa, jossa nuorten suunnittelema joukkotappelusta saatiin vihiä.

Tutkija: (...) jos mietitään mikä [haastateltavan edustama organisaatio] näkökul-
masta on keskeistä Nuorisotyö raiteilla -hankkeessa, niin miten te muotoilisitte sen? H: No tietysti et siel ollaan. Nuoriso liikkuu, niin pitää tota nuorisotyönkin jalkautua ja lähteä liikkeelle niiden kanssa. Meillä, *me just mietittiin niit isoimpia hyötyjä mitä on ollu, meil on tullut esimerkiks että hei, tuol on joukkotappelu, et ne suunnittelee kello seitsemäntoista et siel on joukkotappelu niin tota, että nyt tarvitaan sinne aikuisii* ja sit meil on Whatsapp-ryhmä, johon voi laittaa et hei kuka pääsis

sinne, et tällast nuoret suunnittelee, ollaan saatu tietoon. Ei oikeesti menny kauaa kun me saatiin sinne niit aikuisia. Oli NTR:ää ja Walkersia et saatiin sinne, ja no ei sitä joukkotappelu tullu, en tiedä mikä siihen, olikse se et siel oli niit aikuisia ja päästiin puuttumaan mut sellaset on niinku ne isoimmat. (Yhteistyökumppani)

Tiedossa ei ollut, oliko tappelu kyseisessä tapauksessa peruuntunut aikuisten läsnäolon takia vai siihen liittymättömistä syistä. Joukkotappeluihin liittyviä ilmiöitä pidetään kuitenkin tärkeinä raidenuorisotyön ennaltaehkäisevää roolia tarkasteltaessa. Edellä lainatun yhteistyökumppanitahon näkökulmasta eniten huolta herättävä uhka onkin juuri väkivalta. Yhteistyökumppani kuvaili tilanteita, joissa nuorten keskinäisiä joukkotappeluita kuvataan ja videoita levitetään sosiaalisessa mediassa. Jonkin verran todettiin esiintyvän myös alkoholin ja huumeiden välittämistä. Näissä tapauksissa nuoret myyvät toisilleen tai aikuiset myyvät nuorille.

Tämän listan tarkoituksena ei ole ohjata tarkastelemaan nuoria ”riskiryhmänä”, vaan valottaa sitä, millaisiin ongelmiin yhteistyökumppanit kaipaavat raidenuorisotyön tukea (vrt. Harrikari 2008; Malone 2002). Vaikka kärjistyneisiin ongelmiin puuttumistakin kaivataan, on myös selvää, että raidenuorisotyön katsotaan toimivan ensisijaisesti tilanteissa, joissa tilanne ei vielä ole tulehtunut.

Koska suurin osahan siel kuitenkin on ihan sellast normi kunnollista nuorta, et se heihin vaikuttaminen, siihen suureen massaan vaikuttaminen ja sit ne yksittäiset ketkä on siel niinku pyramidin päässä, jotka tekee niit rikoksia ja oirehtii niillä, niin tota, niihin vaikuttaminen on huomattavasti haastavampaa, ja siihen ehkä tarvitaan vähän muutakin kuin NTR:ää. Tarvitaan sitä terveydenhuoltoa ja lastensuojeluu ja muuta et päästään niihin vaikuttamaan. (Yhteistyökumppani)

Haastateltu yhteistyökumppani on melko tiiviissä yhteistyössä raidenuorisotyön kanssa ja paremmin perillä sen toiminnasta kuin monet yhteistyöverkoston toimijoista. Tässä tapauksessa yhteistyökumppani nostaa eksplisiittisesti esiin, ettei koe, että raidenuorisotyö kohdistettaisiin erityisesti nuorille, joilla on haastava elämäntilanne. Nuorisotyön ei katsottu voivan ottaa hoidettavakseen tehtäviä, jotka kuuluvat ennemmin terveydenhuollon tai lastensuojelun piiriin.

Mitä raidenuorisotyöltä sitten odotetaan? Lyhyt vastaus kuuluu: läs-



näoloa. Läsnaoloon kuuluu juttelua, havainnointia, tiedon karttumista ja sosiaalisten suhteiden rakentamista. Ensisijainen tavoite on siis, että ”*ku he on paikalla, niin ei välttämättä tapahdu ihan kaikkea*”. Tämä muistuttaa myös sitä, miten nuorisotyöntekijät itse näkivät oman roolinsa turvallisena aikuisena. Tässä suhteessa raidenuorisotyön tavoitteet ovat siis välittyneet yhteistyökumppaneille varsin hyvin.

Raidenuorisotyön onnistumisista lähes kaikki haastatellut yhteistyötahot mainitsivat hylätyn teollisuusalueen, jolla nuoret olivat ryhtyneet viettämään vapaa-aikaa.

Oli tää mikä tää mesta oli, mihin nuoret kokoontui, ne oli jotkut tehdasrakennukset siellä ne, *oli kuitenkin vaarallista*, niin tota esimerkiksi sellanen et mikä pitää saada nopeesti seis ja sinne varmaan tarvittiin toimijoita. Ne sai sen kyl hienosti siel hoidettuu, et siel oli NTR ja oli Walkers ja muuta mukana. (Yhteistyökumppani)

Oli paljon *sen vanhan teollisuushallin kohdalla radanylityksiä, et siellä kyllä junia jouduttiin pysäyttämään hyvinkin tiheästi*. Mutta nyt siitä ilmiöstä on päästy. Tai päästy ja päästy, mutta siinä oli poliisin kanssa yhteistyötä ja nuorisotyön kanssa. (...) No just toi juttu oli niinku se, se näky niin selkeesti että *heitetään kaiken näköistä polkupyörää ja romua kiskoille niin se on kyllä paitsi että se voi, paitsi se jarruttaa sitä junaliikennettä, niin se voi myöskin rikkoa junan herkkiä osia et joutuessaan sinne junan alle*. Plus sitten se että se juna voi lennättää sen esineen siitä monen kymmenen metrin päähän. Ja sit jos siin on joku lähellä niin Murphyn lain mukaan se osuma tulee kyllä. (Yhteistyökumppani)

Vapaa-ajan viettäminen vanhalla teollisuusalueella oli yhteistyökumppaneiden arvion mukaan lisännyt raiteiden ylityksiä luvattomista paikoista ja ilkivaltaa, jossa ”*heitetään kaiken näköistä polkupyörää ja romua kiskoille*”. Tällainen ilkivalta voi aiheuttaa hätäjarrutuksia, junien myöhästymisiä ja vaaratilanteita. Nuorisotyöntekijät Nuorisotyö raiteilla -hankkeesta ja Aseman Lapset ry:stä olivat yhdessä osallistuneet tapauksen hoitamiseen, jalkautuneet tehdasalueelle ja keskustelleet siellä aikaa viettäneiden nuorten kanssa. Myös yksi nuorisotyöntekijä muisteli tapausta, jossa yhteistyökumppanit olivat ottaneet hankkeeseen yhteyttä. Nuorisotyöntekijä ei nostanut esiin nuorten tekemää ilkivaltaa tai raideturvallisuu- tta vaarantavia tekijöitä, vaan teollisuusalueeseen liittyviä riskejä, jotka vaaransivat nuorten oman turvallisuuden ja terveyden. Nuoria ei

siis kuvailtu ensisijaisesti riskin aiheuttajiksi (Malone 2002; Harrikari 2008). Tapaus oli sama, mutta siihen liittyviä, turvallisuutta vaarantavia tekijöitä tarkasteltiin eri näkökulmista. Yhteistä näille näkökulmille on, että nuorten oleskelu alueella koettiin riskiksi – joko nuorille itselleen tai toisille ihmisille.

Moniammatillisen yhteistyöverkoston yksimielisyys tapauksen onnistuneesta hoitamisesta ja raidenuorisotyön roolista on tärkeä, koska raideturvallisuus on yksi raidenuorisotyön keskeisesti esiin nostamista teemoista. Kuten yksi nuorisotyöntekijä raideturvallisuutta kuvaili, raideturvallisuus ”sisältää monta, omal taval monta ulottuvuutta, siel on nää leikit, nuoret skabaa et kuka pystyy olee pisimpään radalla tai mennä viime tinkaan siit yli, siin on omat vaaransa, ja sit on selfiet, et halutaan ottaa se kuva ja otetaan et kuka saa hienoimman kuvan”. Näiden lisäksi mainittiin itsetuhoinen käytös. Ilmiötä kohtaan tunnettua huolta kuvaa ”200 tykkäystä. Vain yksi elämä.” -kampanja, jonka Liikennevirasto, Trafi, VR Group, Aseman Lapset ry ja Nuorisotyö raiteilla ovat suunnitelleet yhdessä. Kampanjavideossa nostetaan esille riskejä, joita raiteiden luvattomaan ylittämiseen ja raiteilla kuvaamiseen liittyy. Myös nuoria osallistui videon suunnitteluun.

Yksikään haastatelluista yhteistyökumppaneista ei halunnut arvioida, kuinka paljon luvatonta raiteilla liikkumista, leikkimistä ja kuvaamista tapahtuu, eikä tapausten lukumäärä ole tiedossa. ”Läheltä piti” -tilanteita ei tilastoida, eikä nuorten osuutta tapauksista voida näin ollen selvittää. Esimerkkejä näistä tilanteista kuitenkin kerrottiin. Nuoret olivat esimerkiksi ylittäneet radan piirtääkseen toistensa sosiaalisessa mediassa käyttämiä nimimerkkejä aseman seinään. Lukumäärän arvioimisen sijaan yksi yhteistyökumppani tiivistä haastattelussa näkemyksensä, että ”*yksikin kerta on liikaa*”.

No jos siellä ollaan kertaakaan ni se yksikin kerta on liikaa. Mutta tuota, siis se on nyt ollut tämmöstä vähän, siin on ollu tiettyjä sesonkeja. Sillon keväällä ku oli koulua ni sit piti saada niitä kuvia asemilla ja niin sanotusti roikuttiin lähes raiteilla ja sit oli näitä selkeesti raiteilla olijoita ja selfien ottajia. [--]. Ja sitten esimerkiksi [aseman nimi] asemalla et mennään raiteiden yli piirtelemään seinään ja sitten juostaan takasin ennen ku juna tulee, ni kyllä ne on semmosia tuomiopäivän juttuja. (Yhteistyökumppani)



Mä sanosin näin, että, että meillä nuorison toiminta, *pahin meillä oikeestaan se radoilla tapahtuva semmonen uhkarohkeus, selfiet, radalla istumiset*, ei niinkään lähiliikennealueella, mutta sitähan tapahtu kyllä tuolla [paikan nimi], näillä puskureilla ratsastaminen ja sen tyyppinen, *mennään läbiliikennejunan taakse ja pidetään tuulilasinpyyhkijästä kiinni ja mennään sataakabtakymppiä puskurin päällä*. Ja tota niin, niin niin, *se on nyt taas pienessä aallonpohjassa et sitä ei paljoo oo*. (...) Ja tota niin, okei itsemurhahan on eri juttu sitte, sinne pitää mennä tarkoituksella, mutta, mutta tota niin, se temppuilu, sellanen että *siellä ei ymmärretä sitä että se tällasten härvelien kanssa*, se, että jotenkin tuntus siltä, etteivät ymmärrä sitä, että se leikki on niin kertakaikkista. Et se tarkoittaa sitä, että yksi virhe, ja sit se on niinku, sitä ei enää ko... kaikki vahingot on korvaamattomia. Tai korjaamattomia. Sanotaan näin että jos jäät alle tai käsi jää alle, niin se ei, se ei niinku silleen et oho. Vaan et se on useemmin et lähtee henki, tai sit jos jää henkiin, niin vaikea vammautuminen. (Yhteistyökumppani)

Leikin mahdolliset vakavat seuraukset ovat syy, miksi ilmiöön halutaan puuttua. Kun nuorisotyöntekijöiltä kysyttiin, mitä raidenuorisotyöllä heidän näkökulmastaan ennaltaehkäistään, moni nostikin esiin juuri luvattomaan raiteilla liikkumiseen liittyvät asiat. Vaikutuksia raideturvallisuuteen on hankala arvioida, koska lukuja tai arvioita tapausten lukumäärästä ei ole, eikä ilmiön tilastoiminen mainituista syistä vaikuta realistiselta. Tilastotkaan eivät välttämättä antaisi yksiselitteisiä vastauksia: yhteistyökumppaneiden arvion mukaan vaihtelu on kausittaista, eikä tyhjentäviä selityksiä sille ole saatavilla. Voidaan spekuloida ajatuksella, että esimerkiksi julkisuudessa esiintyneet raidekuvat saattavat vaikuttaa myös nuorten ottamiin kuviin ja selfie-kulttuuriin. Varmuudella tätä ei kuitenkaan voida sanoa. Kuten aina toimenpiteiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta tarkasteltaessa, törmätään aikavälin ja muiden taustalla olevien tekijöiden aiheuttamiin haasteisiin (Salasuo 2011, 19–21).

Voidaan kuitenkin palata edellä kuvailtuun tapaukseen, jossa nuoret olivat ylittäneet raiteet luvattomasta kohdasta mainostaakseen tilejä sosiaalisessa mediassa. Nimimerkkien perusteella nuorisotyöntekijät koettivat tavoittaa osallisia nuoria sosiaalisessa mediassa. Lisäksi nuorisotyöntekijät välittivät tiedon tapahtuneesta lähiseudun kouluille. Tärkeänä pidettiin sitä, että vanhemmat olisivat selvillä ilmiön olemassaolosta ja keskustelisivat asiasta myös kotona. Tätä voidaan pitää esimerkkinä nuorisotyön perusfunktioiden motivoimasta puuttumisesta, jossa korostuu toiminnan kasvatuksellinen merkitys ja nuoren oma hyvinvointi, ei sen käyttäminen

hallinnan välineenä (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177).

Vaaratilanteiden vähentyminen syksyllä saattaa liittyä tiedottamiseen ja rataturvallisuuden keskittyvään kampanjaan – tai sitten sen taustalla voivat vaikuttaa ihan muut asiat. Edellä kuvailussa tapauksessa nuorisotyöntekijöiden viestillä oli joka tapauksessa seurauksia.

Kun nuorisotyöntekijät olivat kirjoittaneet tapauksesta sosiaalisessa mediassa ja varoittaneet luvattoman raiteilla liikkumisen mahdollisista seurauksista, myös toiset nuoret olivat liittyneet keskusteluun, vahvistaneet nuorisotyöntekijöiden viestiä käytökseen sisältyvistä vaaroista ja varoittaneet muita nuoria ottamasta turhia riskejä. Kun nuoret oma-aloitteisesti asettuvat viestin taakse, sitä voidaan pitää tärkeänä eleenä. Sitä voidaan pitää osoituksena siitä, että viesti kuultiin nuorten joukossa ja sillä oli heille merkitystä. Tavoitti se alun perin tapaukseen liittyneet nuoret tai ei, joillekin se oli viesti, jonka taakse he olivat valmiita asettumaan myös itse.

Raidenuorisotyön vaikutukset turvallisuuteen

Voidaanko edellä sanotun perusteella osoittaa, että raidenuorisotyöllä on ollut vaikutuksia kehäradan kohtaamispaikkojen turvallisuuteen? Yksiselitteisesti tällaista on hankala osoittaa toteen. Kuten eräs haastateltu nuorisotyöntekijä totesi, ”*ei me voida tavallaan kirjata tai tehdä näkyvää sitä, et mitä me mahdollisesti tässä ennaltaehkäistiin, kun me hajaannutettiin nää, nuorisoporukka tai toi epämiellyttävä aikuinen lähti siitä*”. On vaikea kirjata tapahtumia, jotka ovat jääneet tapahtumatta.

Voidaan kuitenkin todeta, että turvallisuuden ja turvattomuuden kokemisen kannalta raidenuorisotyöllä on merkitystä. Avaintekijänä on nuorisotyöntekijöiden korostama rooli turvallisena aikuisena, joka on nuoria varten läsnä. Tämä oli myös yhteistyökumppaneille ja nuorille välittynyt tavoite. Onnistumisena voidaan pitää, että nuoret kokevat nuorisotyöntekijän läsnäolon ehkäisevän konfliktitilanteita ja tappeluita. Yksi haastateltava nuori arveli, että ilman raidenuorisotyötä pääkaupunkiseudulla ”*olisi vilkkaampaa menoo, ku mitä siel on nyttien ku nuorisotyöntekijät liikkuu*”.

Nuorten kokemukset raidenuorisotyöntekijöihin turvautumisesta uhkaavissa tilanteissa kertovat, että nuorisotyö edustaa heille turvallista tahoja, jonka tukeen uskalletaan luottaa. Vaikka kuvattuja vaaratilanteita



ei ollut aineistossa paljon, ne olivat melko rajuja. Joillekin haastateltaville, jotka kuvailivat olevansa jatkuvasti hieman varuillaan, nuorisotila edustaa tilaa, jossa oleskeleminen on ”*paljon rennompaa*” kuin julkisissa tiloissa. ”*Mitä hauskaa muutenkaan on tuol kauppakeskuksissa hengailta*”, yksi haastateltava ihmetteli. Niiden nuorten näkökulmasta, joiden kokemusten perusteella julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa liikkumiseen liittyy uhkia, aikuisten valvovan katseen poissaolo ja *väljä tila* eivät tarjonneet siis yksinomaan vapautta vaan myös uhkaa ja turvattomuutta. On myös muistettava, että samat tilat eivät ole väljiä kaikille ja toisille liialliseksi koettu väljyys ja valvonnan puute voivat myös tuottaa turvattomuuden tunteita (Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 98; Kiilakoski ym. 2011, 66–70; Aaltonen 2006).

Siinä missä toiset kokevat valvonnan puuttumisen vapauttavana ja ”*avoimen*” olemisen mahdollistavana tilana, toisille valvonnan puute tarkoittaa jatkuvaa varuillaan olemista. Nämä erot johtavat siihen, että nuorisotila ja julkinen tai puolijulkinen tila koetaan täysin päinvastaisilla tavoilla. Tällaisille nuorille nuorisotyöntekijän läsnäolo julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa saattaa olla erityisen merkityksellistä turvallisuuden kokemuksen kannalta. Nuoret myös kaipaavat julkiseen tilaan aikuisia, joita uskaltavat lähestyä ilman pelkoa kielteisen kontrollin kohteeksi joutumisesta (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 176). On esitetty, että aikuisten katse voi tarjota nuorille turvaverkon, joka mahdollistaa kapinoinnin ja identiteetin kehittämisen ilman riskiä todellisista vaaroista (Matthews ym. 2000, 291–292).

Nuoret itse eivät nostaneet esiin kokevansa uhkaa toisten nuorten taholta, vaan uhkat keskittyivät vieraisiin aikuisiin. Yhteistyökumppanit sen sijaan ensisijaisesti puhuivat nuorten keskinäisistä ongelmatilanteista ja nuorista riskien aiheuttajina (Malone 2002; Harrikari 2008). Nuorisotyöntekijöiden haastatteluissa oli esillä useampia näkökulmia. Nuorisotyöntekijät halusivat ennaltaehkäistä nuorten oman toiminnan aiheuttamia mahdollisia riskejä ja estää nuorten ja aikuisten välisten konfliktien syntymistä sekä kuvailivat tilanteita, joissa nuoret itse saattoivat mahdollisesti tarvita suojelua.

Raideturvallisuuden vaarantuminen, seksuaalinen häirintä, ilkivalta, päihteiden välittäminen ja vastikkeellinen seksi – jos palautetaan mieleen nuorisotyöntekijöiden kuvailemat ennaltaehkäistävät asiat, päädytään tekemisiin moninaisten ilmiöiden kanssa. Kannattaa pitää mielessä, että

nämä eivät ole raidenuorisotyön päivittäistä arkea eivätkä kuvaa yleisesti kaupunkitilan turvattomuutta nuorille. Ne kuitenkin nimettiin asioiksi, joihin raidenuorisotyöntekijöiden tuli julkisissa ja puolijulkisissa tilassa olla varautuneita ja joiden kohdalla heidän tuli kyetä toimimaan tilanteissa turvallisena aikuisena niiden edellyttämällä tavalla.

Lähestymistapojen ja tavoitteiden moninaisuus huomioiden raidenuorisotyön hyödyt on mielekästä jakaa 1) *välillisiin* ja 2) *välittömiin* hyötyihin. Välittömät vaikutukset ovat suoraan nuorisotyöntekijän läsnäoloon perustuvia. Välilliset vaikutukset perustuvat siihen, millaisia pitkäkestoisia prosesseja raidenuorisotyö ehkäisee tai mahdollistaa. Edellä kuvailussa tapauksessa tilanteen jälkikäteen hoitaminen ja siitä tiedon jakaminen aiheuttivat välillisiä hyötyjä siinä mielessä, että viesti sosiaalisessa mediassa tavoitti nuoret, ja se otettiin vakavasti. Vaikka varsinaiset tekijät eivät ilmoittautuneet, heidänkin uskottiin kuulleen viestin. Pitkäkestoisena prosessina tiedon lisääntyminen riskeistä nuorten keskuudessa voisi tarkoittaa sitä, että tulevaisuudessa luvattomiin ylityksiin sisältyvät riskit tiedostetaan nuorten keskuudessa paremmin, ja ylitykset, leikit ja kuvaaminen raiteilla vähentyvät. Välitön hyöty olisi kyseessä, jos nuoret nuorisotyöntekijän havaitessaan jättäisivät toteuttamatta aikomuksensa ylittää raiteet. Molemmilla on seurauksia turvallisuuden kannalta: välitön hyöty perustuu nuorisotyöntekijän läsnäolon keston, välillinen asenneilmapiiirin muutokseen. Välittömiä ja välillisiä hyötyjä kuvailivat myös hankkeen yhteistyökumppanit. Välittömiä vaikutuksia turvallisuuteen yksi yhteistyökumppanitaho pohti seuraavalla tavalla:

Tutkija: Onks raidenuorisotyöllä teiän arvion mukaan *vaikutuksia turvallisuuteen*?
Haastateltava 2: Onhan sillä nyt ainaki siinä mielessä ku aatellaan et *siel on selvin päin olevia aikuisia liikkeellä kattomassa, seuraamassa et mitä tapahtuu, et kun pystyy sitte ainaki joku soittamaan apua jos ne näkee et siel on alkamassa joku tilanne*. Niin, pystyy sit *jälkeenpäin pystyy seuraamaan sen tilanteen ja jälkiselvittelyissäkin auttamaan*. Hehän on ollu siellä niinku, nähny tapahtuman, ja niinku kertoo miten se homma on menny. Varmasti rauhoittaa myös sitä *ku he on paikalla niin ei välttämättä tapahdu ihan kaikkea, tai he pystyy ainakin puuttumaan joihinkin alkaviin konflikteihin* tai näin poispäin.

Haastateltava 1: Niin ja oikeeseen aikaan oikees paikassa et ku ne tekee kuitenkin sitä turvavalvontayhteistyötä. Niin ne saa sielt tietoo et hei nyt nuorii alkaa kokoontuu et mikäköhän täs on homman nimi, ja sit ku ne on valmiiks jo liikkeellä, ni se on niinku nopeesti sinne. (Yhteistyökumppani)



Kaikki yhteistyökumppanit eivät nähneet vaikutuksia yhtä yksiselitteisinä. Lähes kaikille raidenuorisotyö on kuitenkin tärkeä yhteistyökumppani, jonka merkitystä halutaan tehdä tunnetuksi myös omassa organisaatiossa. Koska yhteistyökumppaneiden näkökulmissa korostetaan juuri turvallisuutta, tätä voidaan pitää merkinä, että raidenuorisotyön koetaan olleen turvallisuuden lisäämisessä tärkeä kumppani.

Joissakin tilanteissa hankkeelta toivottiin mahdollisuutta jopa ympärivuorokautiseen päivystykseen tai eräänlaiseen pysyvään päivystysnumeroon. Moni haastatelluista yhteistyötahoista kertoi toivovansa, että hanke vakiinnutettaisiin pysyväksi.

Mä [haastateltavan edustama organisaatio] puolelta sitten katsoisin, että se on niinku todella, pitäis saada ehdottomasti *pysyväks systeemiks* tää. Et se että se ei oo semmonen et joka vuosi ollaan jatkolla. Koska tää on nähty nyt jo tosi tarpeellisena ja hyödyllisenä. (Yhteistyökumppani)

Mä niinku vaan toivoisin sitä et tää Nuorisotyö raiteilla, ei se ei olis tämmönen kolmen neljän vuoden juttu, vaan et sil ois *ihan selkeä jatkumo*, koska sillä tavalla se toiminta kehittyy ja sitä pystytään vertaamaan jo tiettyjä aikoja ja niin edelleen, koska heidän asiakkaansa vanhenee, ja sieltä tulee koko ajan uutta. (Yhteistyökumppani)

Sama toive raidenuorisotyön jatkuvuudesta esitettiin myös nuorten taholta. ”*Toi on jalkautuvan työn muoto mitä oikeesti ollaan tarvittu vähän pidempään pääkaupunkiseudul, mut sitä ei olla vaan löydetty*”, totesi eräs nuorista ja painotti erikseen, että ”*pahinta ois et rahoitus loppus*”.

5.3 TALOUDELLINEN NÄKÖKULMA RAIDENUORISOTYÖHÖN

Kasvatuksellinen prosessi ja kustannusvaikutukset

Tutkimushankkeen tavoitteena oli tarkastella raidenuorisotyön vaikutuksia taloudellisesta näkökulmasta. Nuorisotyön taloudellisista vaikutuksista on tehty jonkin verran laskelmia ja arviointeja. Vaikka tulokset eivät ole suoraan sovellettavissa tähän tutkimukseen, havainnot antavat suuntaa, millaisiin asioihin nuorisotyön on katsottu vaikuttavan ja millaisia kustannussäästöjä näiden vaikutusten on arvioitu sisältävän.

Indecon (International Economic Consultants) päätyi Irlannin nuorisotyön kenttää tarkasteltuaan esittämään, että nuorisotyön erilaisten ohjelmien taloudelliset vaikutukset ja niiden kerryttämät säästöt ylittävät niihin käytetyt varat 2,2-kertaisesti kymmenen vuoden ajanjakson aikana. Laskelmissa painottuivat erityisesti kohdennetut ohjelmat: erityisesti niiden puuttuminen olisi arvioiden mukaan tullut kalliimmaksi kuin ohjelmien tukeminen. Painopiste on ensisijaisesti siinä, millaisia asioita nuorisotyön avulla estetään.

YouthLink Scotland, skotlantilainen nuorisotyön katto-organisaatio, puolestaan esittää omassa raportissaan, että jokainen nuorisotyöhön panostettu punta tuottaa vaikutuksina noin seitsemän puntaa. Tähän tulokseen päädyttiin käyttämällä SROI-laskentamenetelmää (Social Return on Investment) ja tarkastelemalla erilaisia nuorisotyössä kehittyviä kompetensseja ja taitoja. Myös Tero Vinterbäck on opinnäytetyössään tarkastellut nuorisotyön mahdollisia taloudellisia vaikutuksia kahta hypoteettista polkua vertailemalla: sosiaalisten investointien tietä ja säästöpolkua (Vinterbäck 2016). Myös Ohjaamojen toiminnan taloudellisia vaikutuksia mittaavaa mallia on kehitetty Tempo Economics Oy:n toimesta (Valtakari 2017).

Petri Hilli on laskenut Icehearts-toiminnan kustannusvaikutuksia ja arvioinut, että joukkueen toiminta ja tuki vähensivät syrjäytymistä ja puolittivat NEET-nuorten määrän. Yhden joukkueen kustannusvaikutuksiksi arvioitiin sosiaalityön kuluissa 857 000 euron säästöt. Useimpien kustannusvaikutuksia tarkastelevien hankkeiden taustalta on löydettävissä ajatus hyvinvointiin ja sosiaaliseen vahvistamiseen tähtäävästä investoinnista. Tämän ajatuksen mukaan hyvinvointiin panostaminen kannattaa, koska se on paitsi inhimillisesti tärkeää, myös taloudellisesti kannattavaa. Kärjistyneiden tilanteiden ja ongelmien korjaaminen jälkikäteen tulee usein kalliiksi.

Vaikutusten arvioimiseen liittyy kuitenkin haasteita. Ensiksikin voidaan todeta, että nuorisotyössä keskeistä on kasvatuksellinen prosessi, nuoren kasvun tukeminen. Nuorisotyössä ei ole asetettu etukäteen valmiiksi tavoitteita siitä, mitä nuoren tulee oppia tai millaisiksi nuorten tulisi kasvaa. Se kyllä tuottaa tuloksia, mutta tavoiteltavia tuloksia ei ole etukäteen määriteltä (Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015). Onkin syytä palauttaa mieleen nuorisotyöntekijän sanat: *"Niinku nuorisotyössä monesti, että emme tiedä, että kun kuljimme nuoren kanssa vähän matkaa rinnalla*



et miten se nuori, toivomme, että elämä kantaa siitä, mutta emme pysty näyttämään sitä ehkä ikinä.” Tässä kiteytyy nuorisotyön kasvatuksellisen prosessin arvaamattomuus. Rinnalla kulkemisen merkitystä yksittäisen nuoren kokemusten ja kasvun kannalta on hankala ennakoida. Mitä tuloksia tulisi siis keskittyä mittaamaan, ja millaisella aikavälillä?

Lyhytaikaisia vaikutuksia ei tule sekoittaa vaikuttavuuteen. Vaikuttavuutta ja pitkän aikavälin muutoksia voidaan tutkia vasta jälkikäteen, ja tällöinkin on haasteena tietää, mikä muutoksen on todellisuudessa aiheuttanut (Salasuo 2011, 19). Kuinka siis arvioida pitkäkestoisia kasvatuksellista prosessia? Olen edellä kuvannut raidenuorisotyön vaikutuksia sellaisina kuin haastateltavat nuoret, nuorisotyöntekijät ja yhteistyökumppanit ne kokivat. Pitkän aikavälin vaikuttavuutta emme sen sijaan voi varmuudella tietää. Kuitenkin kasvatuksellisen prosessin ja *arkisten kohtaamisten* ohittaminen tekisi vääryyttä nuorisotyölle ja jättäisi sivuun myös sellaisia mahdollistettuja kehityskulkuja, jotka saattavat olla taloudellisesta näkökulmasta arvioituna merkittäviä.

Toiseksi, monet taloudellisista vaikutuksista ovat yhteydessä edellä kuvattuihin turvallisuusnäkökohtiin, ja näin ollen niiden arvioimiseen liittyvät samat käytännön haasteet kuin turvallisuuteen; ilman arvioita vaaratilanteiden yleisyydestä on hankala mitata niihin liittyviä kustannuksia. Kuten olen edellä maininnut, yhteistyökumppanit eivät olleet halukkaita arvioimaan vaaratilanteiden yleisyyttä, eikä nuorten osuus tilanteista ole tiedossa. Ei ole myöskään verrokkiryhmää, jonka käyttäytymistä raideliikenteessä tai asemansuodulla voitaisiin verrata niihin nuoriin, jotka kohtasivat raidenuorisotyöntekijöitä ja keskustelivat heidän kanssaan säännöllisesti kasvokkain tai sosiaalisessa mediassa.

On kuitenkin osoitettavissa, että nuorisotyöntekijän rooli turvallisenä aikuisena on välittynyt haastatelluille nuorille. Lienee turvallista otaksua, että turvalliseksi tiedetyn aikuisen läsnäolo lisää kokemusta turvallisuudesta alueella. Edellisessä alaluvussa kuvatussa esimerkkitapauksessa nuorisotyöntekijöiden toiminta oli innoittanut nuoret osallistumaan tiedon levittämiseen omissa verkostoissaan. Yhteistyökumppaneille yhteistyö raidenuorisotyön kanssa on tärkeää, ja sillä nähtiin olevan vaikutuksia. Vaikka mitattavia tuloksia on vaikea näyttää toteen, näitä voidaan pitää merkittävänä vaikutuksina. Näillä vaikutuksilla on väistämättä myös taloudellisia seurauksia.

"Meille on edullista se, että näitä vahinkoja ei tapahdu"

Yhteistyökumppaneiden mahdollisuudet arvioida taloudellisia vaikutuksia ovat keskenään hyvin erilaisia. Osalla toimijoista heidän edustamallaan alalla on selvä näkemys, että raidenuorisotyö ennaltaehkäisee sellaisia ilmiöitä, joilla on heidän toiminnalleen myös taloudellisia kustannuksia. Kaikkien kohdalla tilanne ei kuitenkaan ollut tämä, eivätkä he välttämättä kokeneet kuvailemiensa ongelmien lisännen kustannuksia.

Raideturvallisuus on yksi keskeisimmistä teemoista, joihin liittyy kustannuksia. Raideturvallisuuden vaarantamiseen liittyy paitsi kuoleman ja vakavan onnettomuuden riskit, myös junien äkkipysäytyksiä ja hätäjarrutuksia. Haastatellut yhteistyökumppanit totesivat, että luvattomat raiteiden ylitykset ja ilkivalta aiheuttavat tätä kautta myös huomattavia taloudellisia kustannuksia.

Käytännössä sillä useimmiten aiheutetaan meille myös merkittäviä vahinkoja, koska juna ku tekee hätäjarrutuksen niin silloin on aina vaara siihen, että tulee tällöinen niin sanottu lovipyörä, joka tarkoittaa sitä että ku se teräspyörää hiotaan kiskoa vasten, niin se ei oo enää pyöree vaan siihen tulee lovi. Ja se tarkoittaa sitä et se pyöräkerta on vaihdettava. Ja *silloin puhutaan ainakin viisnumeroisista luvuista*, ku sitä pyöräkertaa vaihdellaan et siellä niin, plus korjataan, niin se ei niinku, se ei oo ilmasta toimintaa. (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyötä pidettiin yhtenä tekijänä, jonka avulla vaaratilanteita aiheuttanut toiminta alueella on saatu päättymään. Yhteistyökumppanit kertoivat, että raiteiden viereen oli asetettu konkreettisia esteitä, joiden tarkoitus on hankaloittaa raiteilla liikkumista ja tavaroiden heittäilyä raiteille. Konkreettisten esteiden lisäksi kaivattiin kuitenkin myös nuorisotyöntekijöiden läsnäoloa alueella ja niiden keinojen käyttämistä, joita poliisilla tai järjestyksenvalvonnalla ei ole käytettävissään. *Kohdennettu ennaltaehkäisy ja puuttuminen* ovat toisenlaisia kuin vartijan puuttuminen tilanteeseen, koska nuoren ja nuorisotyöntekijän kontakti poikkeaa kontrollialan ammattilaisten toiminnasta, ja puuttumisesta motivoi nuoren hyvinvointi, ei tilan hallinta (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177–179).



Et sillä tavalla mä nään sen, että nuorten tekemänä se tulee enemmän neuvottelu- ja opastuskannalta, ja sitte ku mennään poliisiin ja järjestyksenvalvojan ja meidän kannalta niin *meil on yleensä hintalappu kädessä*, että tän verran maksaa. Mut sit toisaalta se täytyy sanoa kans että et *meille on edullista se että näitä vahinkoi ei tapahdu*. Et vaikka me saatais sinne maksaja, niin se ei, se ei oo, se ei oo meidän kannalta hyvä, vaan *meille on eduks et sitä ei tapahdu ollenkaan*. (Yhteistyökumppani)

Ja se just, verkostoituminen on ollu siinä mielessä hyvä asia meille, että meidän ei tarvitse mieltä vaikkapa bussiterminaaleja, et me niihin lähetään kauheesti taas ostamaan itse järjestyksenvalvoja, jolloin meillä ois tavallaan taas monest eri firmasta järjestyksenvalvojat ja sitten niiden toimintakulttuuri ja sovitteleminen yhteen ja kouluttaminen niin veis hirveesti resursseja (...). Mutta tämä että jos pitäisi ikään kuin mieltä niitä resursseja, niin kyl sitä *mielellään suuntais niinku nimenomaan siihen ennaltaehkäisevään*, koska kuitenkin se järjestyksenvalvoja, vaikka onkin hyvä asiakaspalvelija niin mä niinku tässä näkisin, tässä [nuorisotyössä] vois olla niinku tulevaisuudessa, ihan just sitä vähän hain tossa, että sen profiilin kohottamista, että hei, että *meil on vähän toisenlainen lähestymistapa*. (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyöntekijän ja nuoren kohtaaminen on yhteistyökumppanin näkökulmasta toivottavaa siitäkkin syystä, että ”neuvottelu- ja opastuskannalta” nuorten lähestyminen on myös taloudellisesti kannattavampi vaihtoehto kuin maksujen periminen jälkikäteen. Kuten eri yhteyksissä on usein esitetty, myös tässä asiassa ennaltaehkäisy tulee edullisemmaksi kuin ongelmien jälkikäteen korjaaminen. Perinnän avulla saadaan usein vain pieni osa todellisista kustannuksista takaisin, joten haastateltavan kanta on selvä: hänen edustamansa organisaation kannattaa mieluummin suosia ennaltaehkäisyä kuin jälkikäteen laskuttamista. Sama haastateltava kommentoi yhteistyöverkoston toimintaa seuraavalla tavalla.

Kaikki ei oikeen ymmärrä [--] verkostoja, tai sanotaan mieluummin toimijoiden tavoitteita, että monilla ihmisillä voi olla [--] sellainen käsitys, että tota... et kuinka tarpeellista tämmönen yleensä on. *Et onks täst mitään hyötyä, pannaaks täs veronmaksajien rahoja hukkaan, mut kuten mä tos alkupubeessa [--] totesin niin mä ite nään sen että, et ihan jokaista asiaa, mihin rahoja laitetaan, ei voida täsmällisesti mitata, [montako] euroa per tapahtuma tai mikä se onkaan. [--] Ei voida mitata, vaan se tukee kokonaisuutta, ja sen täsmällinen arviointi määrästä on hankalaa*. (Yhteistyökumppani)

Nuorisotyö tukee kokonaisuutta, eikä sen merkityksen voida katsoa vähentyvän siitä, että sen tulokset eivät välttämättä ole aina kvantifioitavissa. Toisaalta toinen yhteistyökumppani, joka selvästi näki verkostoitumisen olevan hyödyllistä oman organisaationsa kannalta myös taloudellisessa mielessä, nosti esiin oman organisaationsa ”suoritekeskeisyyden” – samalla kun hän näki nuorisotyön lisäämisen varteenotettavana vaihtoehtona turvallisuuden lisäämiseksi, hän huomautti, että sen saavutukset jäivät usein näkymättömäksi ja vertasi tätä järjestyksenvalvonnan raportointiin. Haastateltava totesi järjestyksenvalvonnan aiheuttavan kustannuksia ja näki sen jatkuvan lisäämisen riittämättömäksi ratkaisuksi turvallisuuden lisäämiseksi. Hän huomautti, että nuorisotyön ”suoritteiden” tekeminen näkyviksi voisi avata uusia rahoitusmuotoja nuorisotyölle, jos niillä perusteltaisiin toiminnan hyötyjä.

On totta, että yhteistyökumppanin kuvailema rooli ja turvallisuuden lisääminen voivat kiistatta mahdollistaa uusia rahoitusmuotoja ja yhteistyötahoja nuorisotyölle. Samalla tämä nostaa jälleen esiin kysymyksen, mitä nuorisotyön eetokselle ja identiteetille tekee se, jos jalkautuvan nuorisotyön lisäämistä kuvaillaan vaihtoehdoksi järjestyksenvalvonnan (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177–181; Nieminen 2007). Kuten edellä olen kuvannut, valta jakautuu epätasaisesti myös aikuisten ja nuorten kesken (Pyry 2015, 67; Kiilakoski & Kivijärvi 2012, 89–91; Malone 2002; Matthews ym. 2000). Nuoret myös kokevat usein epäluuloa vartijoita kohtaan, mikä näkyy myös tämän tutkimushankkeen aineistossa (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 174). Kumppanuuteen liittyy siis myös kysymyksiä, kuten nuorisotyön eetoksen ja oman äänen säilyminen yhteistyöverkostoissa, joissa nuoriin liitetään välillä hyvin kielteisiä näkemyksiä (St Croix 2016).

Toisaalta näkemystä voidaan lukea osoituksena siitä, että yhteistyökumppani kokee raidenuorisotyön vaikutuksen turvallisuuteen hyvin tärkeäksi. Se korostaa sitä, että *arkisten kohtaamisten, kohdennetun ennaltaehkäisyn ja puuttumisen* ennaltaehkäisevät ulottuvuudet ovat tunnistettuja ja tunnustettuja yhteistyöverkostossa. Erilaiset päämäärät voivat kaivata yhteensovittamista, mutta nuorisotyön lähestymistapoja pidetään arvossa. Arvostus voi ilmetä myös niin, että nuorisotyölle ollaan valmiita tarjoamaan uudenlaisia rooleja. Nuorisotyön toimijoiden ratkaistavaksi jää kysymys siitä, millä tavoin tällaisiin rooleihin suhtaudutaan, otetaanko niitä vastaan ja millä tavoin ne suhteutuvat nuorisotyön eetokseen ja perusfunktioihin (Nieminen 2007, 21–38).



Raideturvallisuuden ohella myös väkivalta aiheuttaa kustannuksia. Poliisin edustajan arvion mukaan yleisimmät nuorten keskuudessa tapahtuvat rikokset ovat pahoinpitelyjä ja vahingontekoja. Ville Hinkkanen on arvioinut, että vakavan väkivaltarikoksen esitutkinta maksaa keskimäärin 3000 euroa ja yhden rikosjutun käsitteleminen käräjä- ja hovioikeudessa kustantaa veronmaksajille 5000 euroa (Hinkkanen 2013). Nuorisotyön ennaltaehkäisevät vaikutukset eivät siis taloudellisestakaan näkökulmasta ole merkityksettämiä.

Tutkija: Millanen merkitys tällasil yhteistyöverkostoil on Poliisille?

Haastateltava: No onhan meil... resurssit vähenee koko aika, meille lisää duunii tulee koko aika ja *meillä painotetaan nimenomaan et yhteistyöllä, et sillä me saadaan vaikuttavuutta*. Voi hyvin ajatella sitä et joku nuori tekee rikoksen, vaikka pahoinpitelyn, ja se on viistoistvuotias ja lähtee rikosprosessi, lähtee liikkeelle. Ja no, siel kuulustellaan ja tutkitaan ja mietitään ja laitetaan syyttäjälle ja laitetaan käräjille ja jossain vaihees ehkä tulee tuomiokin, mut *eihän se siit parane*. (Yhteistyökumppani)

Myös tässä puheenvuorossa korostuu raidenuorisotyön *arkisten kohtaamisten ja kohdennetun ennaltaehkäisyn* merkitys. Yhteistyökumppani totesi, että rikosprosessiin joutuminen harvoin parantaa tilannetta. Tilanteen parantumisen voidaan katsoa viittaavaan tässä yhteydessä sekä ympäristölle haitaksi koituvan toimintaan että nuoren omaan hyvinvointiin. Painopiste onkin juuri hyvinvoinnin edistämisessä; mieluiten jo ennen kuin rikosprosessin kaltaisia tilanteita on päässyt syntymään. Haastateltava katsoikin, että nuorisotyön ja viranomaistahon solmimat yhteistyösuhteet tehostavat toimintaa ja tuovat sille myös lisää *vaikuttavuutta*.

Tarkastelussa välittömät ja välilliset hyödyt

Raidenuorisotyön hyötyjen voidaan katsoa jakautuvan välittömiin ja välillisiin hyötyihin. Tutkimushankkeessa ryhmiteltiin havainnoinnissa ja haastatteluaineistossa esiin nousseita ilmiöitä ja niiden taloudellisia seurauksia. Tuloksena on malli, jonka tavoitteena on auttaa tunnistamaan ja arvioimaan raidenuorisotyön taloudellisia vaikutuksia (Kuvio 2).

Hyödyt on jaettu 1) *nuorten kanssa tehtävän työn ja kohtaamisten vaikutuksiin* ja 2) *toimintaympäristöön kohdistuviin nuorisopoliittisiin*

vaikutuksiin. Molempia kategorioita tarkastellaan *välittömien ja välillisten* hyötyjen näkökulmasta. Välittömät vaikutukset ovat suoraan nuorisotyöntekijän läsnäoloon perustuvia. Välilliset vaikutukset perustuvat siihen, millaisia pitkäkestoisia prosesseja raidenuorisotyö ehkäisee tai mahdollistaa. Mallia tarkasteltaessa on toki otettava huomioon, että kuvattujen ilmiöiden taustalla vaikuttavat myös muut tekijät, eikä niiden vähentymistä voida pelkistää ainoastaan raidenuorisotyön seurauksiksi.

Toimintaympäristöön kohdistuvat nuorisopoliittiset vaikutukset perustuvat raidenuorisotyöntekijän läsnäoloon, joka mahdollistaa sekä ennaltaehkäisemisen että nopean tilanteisiin reagoimisen. Nuorisotyöntekijän läsnäolon koettiin haastatteluissa ennaltaehkäisevän seuraavia asioita.

- *raideturvallisuuden vaarantavaa käyttäytymistä ja ilkivaltaa*
- *ennalta sovittuja joukkotappeluita sekä tilanteiden kärjistymistä konfliktiksi nuorten tai nuorten ja aikuisten välillä*
- *nuoriin kohdistuvaa seksuaalista häirintää ja ahdistelua.*

Käytännössä näiden vähentyminen tarkoittaa, että:

- *junien äkkijarrutukset, myöhästymiset ja niiden aiheuttamat kustannukset säästyvät*
- *mahdollisia sairaalakuluja ei aiheudu*
- *poliisin paikalle kutsumisen tarve vähenee*
- *pahoinpitelyihin liittyvät lääkäri- ja sairaalakustannukset sekä poliisin resurssit tapauksien selvittämisessä säästyvät*
- *nuoriin kohdistuneiden rikosten kustannukset ja mahdolliset sairaalalut säästyvät.*

Kaikilla näillä ilmiöillä voi olla myös välillisiä hyötyjä: esimerkiksi nuorisotyöntekijöiden jakama tieto ilmiöistä ja niihin sisältyvistä riskeistä voivat syytä liikkeelle pidempiaikaisia kehityskulkuja, kuten asenneilmapiirin muutoksen. Kun tarkastellaan raidenuorisotyön tavoitteita ja nuorisotyöntekijöiden itseyttä työmuodosta, erityisen selvästi tämä on nähtävissä raideturvallisuuden vaarantavan käyttäytymisen ja ilkivallan kohdalla. Raideturvallisuuden parantaminen ei perustu ainoastaan nuorisotyöntekijän välittömään läsnäoloon, vaan myös *informaation välittämiseen kouluihin, nuorille, vanhemmille sekä raideliikenteen ammattilaisille.*



Sellaisissa tilanteissa, joissa konflikti, kuten tappelu, oli jo tapahtunut, *tiedonvaihto raidenuorisotyön moniammatillisessa verkostossa nopeuttaa tapausten selvittämistä* ja näin ollen säästää poliisin *tutkintaan kuluvia resursseja*. Nuorisotyöntekijän tieto mahdollistaa tekijöiden ja uhrien nopean tunnistamisen. Lisäksi tiedonvaihto verkostoissa mahdollistaa molemminpuolisen hyödyn. *Nuorisotyöntekijät saavat yhteistyökumppaneilta tietoa* muun muassa niistä ilmiöistä, joita Liikenneviraston keskusvalvomossa on havaittu, ja *pystyvät ottamaan tämän tiedon huomioon omaa toimintaansa suunnitellessaan*. Sama toimii myös toiseen suuntaan: *yhteistyökumppanit ottavat huomioon omaa toimintaansa suunnitellessaan sen, millaista tietoa he ovat nuorisotyöntekijöiltä saaneet*.

Nuorten kanssa tehtävän työn ja kohtaamisten vaikutukset voivat yhtä lailla sisältää välittömiä ja välillisiä hyötyjä, ja niiden kohdalla erotteleminen onkin paikoitellen haastavaa. Onko kondomien jakaminen nuorille käytäntö, joka aiheuttaa välittömän vai välillisen hyödyn? Tällaiseen toimintaan on perusteltua katsoa liittyvän molempia, erityisesti silloin, kun kohtaaminen on kaikkien näkökulmasta onnistunut. Välitön hyöty, eli nuoren käyttöönsä saama ehkäisy, perustuu nuorisotyöntekijän läsnäoloon, ja sen seurauksena voi olla *ehkäisyn käyttö, kun nuori harrastaa seksiä*. Jos tapahtumaa tarkastellaan pidemmän prosessin ja mahdollisen kehityskulun näkökulmasta, *se voi tehdä ehkäisyn käyttämisestä tutumpaa ja tukea seksuaaliterveyttä myös tulevaisuudessa*. Tällaista voitaisiin jo perustellusti kutsua vaikuttavuudeksi.

Kuten nuorisotyöntekijät huomauttavat, nuorilla on kohtuuden nimissä oikeus pelleillä saamansa kondomin kanssa ja puhaltaa se ilmapalloksi; tämä varmistaa, että kondomi ehkäisyvälineenä tulee nuorille tutuksi. Tämä saattaa tehdä myös sen käyttämisestä tulevaisuudessa tutumpaa ja helpompaa.

Välitön ja välillinen hyöty synnyttävät yhtä lailla kustannussäästöjä, jotka perustuvat nuorten parempaan seksuaaliterveyteen. Esimerkiksi raskaudenkeskeytykset saattavat vähentyä: muun muassa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ja Väestöliitto suosittelivat kuntia ja kuntayhtymiä tarjoamaan maksutonta ehkäisyä alle 20-vuotiaille. THL:n toimintasuunnitelman mukaan vuonna 2012 alle 20-vuotiaista raskaudenkeskeyttäjästä 33 prosenttia ei ollut käyttänyt mitään ehkäisyä (Klemetti & Raussi-Lehto 2014). Julkisessa keskustelussa maksuttoman ehkäisyn nuorille tarjoavat kunnat ovat myös kertoneet raskaudenkeskeytysten vähentyneen ja esit-

täneet näkemyksen, että kyse on nimenomaan maksuttoman ehkäisyn synnyttämistä säästöistä. Vaikuttaa siis siltä, että ehkäisyn saatavuuden helppous on yhteydessä sen säännölliseen käyttöön.

Kondomien jakaminen oli myös yksi väylä, jonka avulla nuorisotyöntekijän tai nuoren on mahdollista aloittaa seksuaaliterveyttä tukeva keskustelu seksistä ja seksuaalisuudesta. Kondomien epääminen niitä pyytävältä nuorelta johtaa pahimmillaan tilanteeseen, jossa ehkäisy jää käyttämättä nuoren omasta toiveesta huolimatta.

Nuorisotyö pyrkii tukemaan nuoren yksilöllistä kasvua ja kehitystä, vahvistamaan nuoren itsetuntoa ja ohjaamaan nuoria terveellisiin elämäntapoihin ja yhteisö- ja yhteiskuntakiinnittynyyteen (esim. Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015). Kuten nuorisotyössä yleensä, myös raidenuorisotyössä kohtaamisilla voi olla kauaskantoisia seurauksia ja ne voivat mahdollistaa kehityskulkuja, joita nuorisotyöntekijä tai nuori ei osaa etukäteen määritellä. Raidenuorisotyön painotus positiiviseen lähestymiseen korostaa kannustavan palautteen antamista myös niille nuorille, jotka saavat sitä harvoin (ks. Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015). Kannustavuudella sekä turvallisen aikuisen läsnäololla ja tuella voidaan vahvistaa nuoren itsetuntoa ja tukea hänen sosiaalisia taitojaan. Näin ollen raidenuorisotyöllä voi olla kauaskantoisesti *myönteinen vaikutus nuoren kasvuun ja elämänkulkuun*. Näitä pitkän aikavälin kehityskulkuja voisi jo perustellusti kutsua vaikuttavuudeksi. On kuitenkin otettava huomioon, että tämän tutkimuksen aikajänteen puitteissa on mahdollista keskustella ainoastaan mahdollisista kehityskuluista, ei varmuudella tiedetyistä ja todeksi osoitetuista.

Kuvio 2: Raidenuorisotyön vaikutukset ja taloudelliset seuraukset

| | Nuorten kanssa tehtävän työn ja kohtaamisten vaikutukset | Toimintaympäristöön kohdistuvat nuorisopoliittiset vaikutukset |
|-------------------|--|--|
| Välittömät | <p>Nuorten palveluja koskevan tiedon lisääntyminen, ml. nuorisotilat ja muut toiminnot → nuorten palveluihin käytetyt varat kohdentuvat paremmin</p> <p>Kondomien jakaminen sekä seksuaalisuudesta ja seksistä keskusteleminen → ehkäisyn käyttäminen = epätoivottujen raskauksien, raskaudenkeskeytysten ja sukupuolitautilien aiheuttamien kustannusten vähentyminen</p> | <p>Raideturvallisuuden vaarantavan käyttäytymisen ja ilkeiden vähentyminen → raideturvallisuuden parantuminen = junien äkkijarrutukset, myöhästymiset ja niiden aiheuttamat kustannukset säästyvät, ja mahdollisia sairaalakuluja ei aiheudu</p> <p>Ennalta sovittujen joukkotappeluiden sekä kärjistyneiden konfliktien vähentyminen niin nuorten keskuudessa kuin nuorten ja aikuisten välillä → poliisin paikalle kutsumisen tarve vähenee, ja pahoinpitelyihin liittyvät lääkäri- ja sairaalakustannukset sekä poliisin resurssit tapauksien selvittelyssä säästyvät</p> <p>Nuoriin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun vähentyminen → nuoriin kohdistuneiden rikosten kustannukset ja mahdolliset sairaalakulut säästyvät</p> |
| Välilliset | <p>Turvallisen aikuisen ja kasvatuksellisen prosessin merkitys → myönteinen vaikutus nuoren kasvuun ja elämäntapaan</p> <p>Kondomien jakaminen sekä seksuaalisuudesta ja seksistä keskusteleminen → nuorten keskuudessa parantunut seksuaaliterveys = epätoivottujen raskauksien, raskaudenkeskeytysten ja sukupuolitautilien aiheuttamien kustannusten vähentyminen</p> | <p>Informaation välittäminen kouluihin, nuorille, vanhemmille sekä raideliikenteen ammattilaisille → raideturvallisuuden parantuminen = junien äkkijarrutukset, myöhästymiset ja niiden aiheuttamat kustannukset säästyvät, ja mahdollisia sairaalakuluja ei aiheudu</p> <p>Tiedonvaihto raidenuorisotyön moniammatillisessa verkostossa → nopeuttaa jo tapahtuneiden konfliktien selvittämistä ja säästää poliisin tutkintaan kuluja resursseja → yhteistyökumppaneilta saatujen tietojen perusteella nuorisotyön resurssien kohdentuminen → raidenuorisotyöltä saatujen tietojen perusteella yhteistyökumppaneiden resurssien kohdentuminen</p> |

6 Johtopäätökset

6.1 RAIDENUORISOTYÖN VAIKUTUKSIA – YHTEENVETO TUTKIMUSTULOKSISTA

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin raidenuorisotyötä työmuotona uudenaikaisessa nuorisokulttuurisessa maisemassa ja selvitettiin menetelmien vaikutuksia niin nuorten kuin nuorisotyöntekijöiden ja yhteistyökumppanien näkökulmasta.

Vaikutuksia tarkasteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota tavoitteisiin; mihin ja millä tavoin raidenuorisotyössä oikeastaan halutaan vaikuttaa? Yhtä lailla tärkeitä ovat nuorten kokemukset julkisesta ja puolijulkisesta tilasta, jossa raidenuorisotyöntekijät toimivat, ja kuinka raidenuorisotyö näyttäytyy heille.

Tutkimuksen edetessä osoittautui, että nuorisotyöntekijöiden tavoitteena on olla turvallinen aikuinen, joka on kaupunkitilassa läsnä ensisijaisesti nuoria varten. *Turvallinen aikuinen* toistui käsitteenä haastatteluissa niin usein, että sitä voidaan pitää keskeisenä, nuorisotyöntekijöiden itsemymmärrystä jäsentävänä tekijänä. Turvallisen aikuisen tehtäväksi koetaan tulkintani mukaan luottamuksen rakentaminen nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välille, läsnäolo ja tarvittaessa myös väistyminen, kun nuoret kaipaavat tilaan omaa rauhaa. Turvallisen aikuisen rooli auttaa tekemään näkyväksi, mitä nuorisotyöntekijät oikeastaan tarkoittavat puhuessaan raidenuorisotyön ennaltaehkäisevästä toiminnasta, jolla saatetaan viitata hyvin moninaisiin tavoitteisiin.

Myös yhteistyökumppanit arvostavat raidenuorisotyössä nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välistä dynamiikkaa, joka mahdollistaa nuorten kohtaamisen ilman vastakkainasettelua. Yhteistyökumppanien raidenuorisotyöhön kohdistamat toiveet tai näkemykset sen ytimestä eivät kaikin paikoin vastaa sitä, millaiseksi nuorisotyön eetos on perinteisesti käsitetty (Nieminen 2007, 33–38; Saarikkomäki & Honkatukia 2017). Tällä viitataan erityisesti haastatteluissa esiintyneisiin käsityksiin, joissa nuorisotyön ytimessä ovat nuorten ongelmat tai joissa nuoruus itsessään näyttäytyy ongelmallisena tai riskinä (vrt. Nieminen 2007; Harrikari 2008; Malone 2002). Tiiviissä yhteistyösuhteessa olevien tahojen käsitys



nuorisotyön eetoksesta on kattavampi ja ongelma-akeskeisyys puheta-voissa vähemmän korostunutta kuin muilla. Ristiriitaisista käsityksistä huolimatta raidenuorisotyöntekijöiden tavoittelema turvallisen aikuisen rooli on syy, miksi raidenuorisotyön kumppanuutta arvostetaan.

Jaoin raidenuorisotyön kolmeen ulottuvuuteen selkeyttääkseni erilaisia lähestymistapoja ja tilanteita. 1) *Arkiset kohtaamiset*, 2) *kohdennettu ennaltaehkäisy* ja 3) *puuttuminen* muodostavat yhdessä pyramidin, jonka kaikki ulottuvuudet toimivat osana ennaltaehkäisevää toimintaa. Arkiset kohtaamiset ovat perusta, jolle nuorten ja nuorisotyöntekijöiden väliset sosiaaliset suhteet rakentuvat. Tutustumisen ja myönteisen tunnistamisen kokemukset luovat pohjaa luottamukselle. Kohdennettu ennaltaehkäisy pyrkii havainnoinnin ja kasvatuksellisen auktoriteetin keinoin katkaisemaan orastavien ongelmien kärjistymisen avoimiksi konflikteiksi. Puuttuminen on toimintaa tilanteissa, joissa konflikti on jo olemassa. Konflikti useimmissa tapauksissa vaatii nuorisotyöntekijöiden ohella muiden ammattiryhmien, kuten poliisin tai vartijoiden, osallistumista. Konfliktitilanteessa nuorisotyöntekijöiden tehtävänä on nuoren tukeminen. Tukeen turvautuminen edellyttää nuorten luottamuksen saavuttamista. Näin ollen arkisissa kohtaamisissa rakentuva luottamus on pohja, jolle kohdennettu ennaltaehkäisy ja puuttuminen on rakennettu.

Luottamusta työmuodon toimivuuteen herättää, että enemmistö haastatelluista nuorista tunnistaa raidenuorisotyön. Erityisen tuttu se on niille nuorille, jotka liikkuvat kaupunkitilassa aktiivisesti ja hengailevat paljon. Raidenuorisotyön kolme ulottuvuutta olivat tulkintani mukaan läsnä nuorten haastatteluissa. Pääsääntöisesti nuoret keskittyivät kertomaan positiivisia kokemuksia arkisista kohtaamisista ja jokapäiväisestä tuesta. Lisäksi kasvatuksellisen auktoriteetin käyttämistä pidettiin haastatteluissa yleensä hyvänä tai neutraalina asiana. Joillakin nuorilla oli kokemuksia kärjistyneistä konfliktitilanteista, joissa nuorisotyöntekijät olivat tarjonneet heille tukea ja turvaa. Huomionarvoista on, että myös jalkautuvaan työhön kriittisimmin suhtautuneet nuoret arvostavat raidenuorisotyöntekijöiden toimintaa kärjistyneissä konflikteissa, joissa nuori tarvitsee nuorisotyöntekijöitä turvakseen ulkopuolisen aikuisen käyttäytyessä uhkaavasti.

Kritiikkiä nuorten haastatteluissa ilmeni jonkin verran: pääosin kyse oli nuorten toiveesta viettää aikaa toistensa kanssa ilman aikuisia. Nuorisotyöntekijä ei välttämättä ole tervetullut kaikkiin tilanteisiin, ja

huolimatta nuorisotyöntekijöiden toiveesta kunnioittaa tätä, nuorilla on kokemuksia keskeytetyksi tai seuratuksi tulemisesta. Tämä herättää kysymyksen, millä tavoin raidenuorisotyölle asetetut tavoitteet suhteutuvat nuorten keskinäisen tilan kunnioittamiseen ja vapaaehtoisuuteen. Onko tilanteita, joissa tavoitteet ovat keskenään ristiriidassa?

Kriitikistä huolimatta useimpien nuorten suhtautuminen raidenuorisotyöhön on positiivinen tai neutraali. Raidenuorisotyöntekijät ovat nuorille tuttuja ihmisiä, joiden läsnäolo julkisessa ja puolijulkisessa tilassa koetaan tervetulleena asiana. He ovat turvallisia aikuisia, joiden kanssa vitsaillaan ja vaihdetaan kuulumisia, ja heidän puoleensa uskalletaan kääntyä tarpeen tullen. Nuorisotyöntekijät raideliikenteen läheisyydessä ovat käyneet monille nuorille tutuiksi, ja tämä tekee heidän lähestymisestään helppoa.

Olennaisin raidenuorisotyön vaikutus onkin, että raidenuorisotyöntekijät vaikuttavat monille nuorille olevan juuri sitä mitä ovat toivoneet: turvallisia aikuisia, joiden tukeen nuoret uskaltavat luottaa. Tämä on positiivinen viesti, sillä nuoret kaipaavat kaupunkitilaan aikuisia, joita uskaltavat lähestyä ilman pelkoa kielteisen kontrollin kohteeksi joutumisesta. Aina aikuisen katse ei ole toivottu, mutta toisinaan se voi myös tarjota turvallisuutta (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 176; Matthews ym. 2000, 291–292).

Luottamuksellisten suhteiden olemassaolo liittyy siihen, millä tavoin nuorisotyöntekijät voivat tarvittaessa jakaa tietoa nuorille suunnatuista palveluista, nuorisotiloista ja tapahtumista tai avustaa tarvittaessa sopivien tukimuotojen pariin. Ei ole mielekäs tavoite, että palveluihin ohjattujen nuorten lukumäärä nousisi mahdollisimman lähelle kohdattujen nuorten määrää – ohjaamisen lisääntyminen voi kertoa toimintaympäristön muutoksesta, suositun nuorisotapahtuman järjestämisestä tai jopa nuorten aseman heikentymisestä, ei niinkään raidenuorisotyön vaikuttavuudesta. Suuntaa-antavina lukuja voidaan toki tarkastella, sillä ne kertovat volyyymista, jolla toimintaa toteutetaan. On tärkeää tehdä selväksi, mistä keskustellaan, kun puhutaan ohjaamisesta: kyse voi olla joko kasvatuksellisesta ohjaamisesta tai palveluihin ohjaamisesta, mutta toisinaan ohjaaminen käsitetään kielteisesti, nuoren ohjaamiseksi toisaalle.

Mielekkäänä voidaan pitää nuorten palveluita koskevan tiedon jakamista sellaisissakin tilanteissa, joissa se ei johda välittömiin seurauksiin. Tieto voi muodostua myöhemmin tärkeäksi, vaikka se ei sitä välittömästi olisi. Mielekkästä onkin tarkastella sitä eräänlaisena nuorisotyön siltojen



rakentamisena, jolloin rakennetut yhteydet ovat myös tulevaisuudessa olemassa ja näin ollen nuoren käytettävissä, jos hän kokee sen tarpeelliseksi (European Youth Work Convention 2015).

Ei käy kieltäminen, että puuttumista ja interventioiden määrää käytetään helposti keinona tehdä erilaisten työmuotojen vaikutuksia näkyväksi. Tällöin kuitenkin unohdetaan hyvinvoinnin edistämisen ennaltaehkäisevä ulottuvuus (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015). Raidenuorisotyön arvo on juuri luottamuksellisissa suhteissa, joita arkiset kohtaamiset ja pitkäjänteinen työ rakentavat. Tärkein raidenuorisotyön vaikutus onkin nuorten ilmaisemat luottamuksen osoitukset.

Vaikutuksista kertoo myös raidenuorisotyön asema moniammatillisessa yhteistyöverkostossa ja erityisesti tiedonvaihdon arvostaminen. Hyvinvoinnin edistämisen ennaltaehkäiseviä vaikutuksia arvostettiin. Nuorisotyöntekijöiden tieto nuorten maailmasta on usein yhteistyökumppaneille vierasta ja vaikuttaa siihen, millä tavoin he suunnittelevat omaa toimintaansa. Moni yhteistyökumppani olisi tulevaisuudessa valmis nykyistä tiiviimpään tiedonvaihtoon. Tällöin kysymykset kumppanuuksista ja yhteisten tavoitteiden pohtimisesta nousevat entistäkin keskeisempään asemaan.

6.2 POHDINTAA JA KEHITTÄMISEN KOHTEITA

Tutkimustulokset virittävät pohtimaan kahta teemaa, jotka kuvastavat nuorisotyölle keskeisiä kysymyksiä laajemminkin kuin raidenuorisotyössä. Kysymys ei ole ainoastaan raidenuorisotyön kaltaisia uusia avauksia koskevista kysymyksenasetteluista, vaan nuorisotyön ytimeen kuuluvista pohdinnan aiheista. Ensimmäinen niistä kuuluu yksinkertaistetusti: nuorisotyötä, mutta kenelle – kohdennetusti vai kaikille? Toinen liittyy ajankohtaisiin, uudelleen muotoutuviin yhteistyösuhteisiin ja kumppanuuksiin. Uudet kumppanuudet ovat monin tavoin toivottavia, mutta nostavat esiin perustavanlaatuisia pohdintoja nuorisotyön eetoksesta sekä kasvatuksellisen auktoriteetin ja kontrollin suhteesta (ks. Nieminen 2007, 27).

Tutkimuksen edetessä tärkeäksi kysymykseksi osoittautui, millainen raidenuorisotyön prosessi on. Aina ei ollut selvää, onko työmuodon kohderyhmänä kaikki julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa liikkuvat nuoret vai

nuoret, joiden katsotaan tarvitsevan erityistä tukea. Ennaltaehkäisevän toiminnan saama painoarvo nosti sen käsitteellistämisen keskeiseksi osaksi tutkimushanketta. Kysymys kohderyhmästä ja lähestymistavasta on oikeastaan kysymys siitä, mitä raidenuorisotyö on. Niinpä oli välttämätöntä pyrkiä vastaamaan kysymykseen, jotta vaikutusten tarkasteleminen olisi mahdollista. Kysymys ei kuitenkaan ole ainoastaan raidenuorisotyön luonteesta, vaan se on yhteydessä yleisen tason keskusteluihin kaikille suunnatun nuorisotyön ja haavoittuvaisille ryhmille kohdennetun nuorisotyön suhteesta.

Havainnointini ja kenttäjakson aikana käytyjen keskusteluiden aikana kallistuini siihen, että raidenuorisotyössä kohdataan monenlaisia nuoria monenlaisissa tilanteissa, eikä sitä ole mielekästä pitää yksinomaan kohdennettuna nuorisotyönä. Toisaalta osa haastatelluista nuorisotyöntekijöistä piti selvänä, että tavoitteena oli kohdata nimenomaan syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Rinnakkaisia lähestymistapoja on paljon; raidenuorisotyöntekijät havainnoivat orastavia ongelmia hyvin herkästi ja pyrkivät löytämään niihin ratkaisuja, mutta samalla korostavat raidenuorisotyölle leimallista olevan, että liikkeellä ollaan ennen kuin mitään huolestuttavaksi koettua on havaittavissa. Mitä ennaltaehkäisevä toiminta tässä yhteydessä siis tarkoittaa? Onko se orastavien ongelmien ehkäisyä vai yleistä hyvinvoinnin edistämistä? Mikä on raidenuorisotyössä keskeistä?

Kuvaan näitä kysymyksiä jaolla kolmeen eri ulottuvuuteen. Ratkaisu kuvastaa sitä, että vastauksia erilaisiin lähestymistapoihin on turha etsiä joko–tai-suunnasta. Tällainen erottelu ei realistisesti kuvaisi raidenuorisotyön toimintaympäristöä (ks. Aseman Lapset ry 2017, 145–147; Puuronen 2015, 126). Kyse ei siis ole välttämättä niinkään ristiriidasta vaan pikemminkin painotuseroista. Raidenuorisotyö ei ole ainoastaan erityisen haavoittuvaisessa asemassa oleville nuorille kohdistettua, vaan perustuu pitkälti arkisissa kohtaamisissa monenlaisten nuorten kanssa käytyyn vuoropuheluun ja tutustumiseen. Tähän perustuu myös se, miten se on monien nuorten silmissä helposti lähestyttävä taho. Raidenuorisotyöllä on kuitenkin oltava osaamista toimia myös vaikeissa tilanteissa. Tuen tarve ja toimijuus ovat kuitenkin myös tilannekohtaisia, eikä nuori lähikohtaisesti ole ainoastaan ”pärrääjä” tai ”tukea tarvitseva” (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015).

Selkeyttä kohderyhmän määrittelemiseen voi tulevaisuudessa hakea esimerkiksi entisestään korostamalla, että raidenuorisotyö kaihtaa paitsi



dikotomista jakoa kaikille suunnattuun nuorisotyöhön ja kohdennettuun nuorisotyöhön, myös nuorten erottelemista pärjääviin ja tukea tarvitseviin nuoriin (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015). Kuten osa nuorisotyöntekijöistä toi esille, liiallinen puuttumisen korostaminen jättää huomiotta arkisissa kohtaamisissa rakentuvat merkitykset. Näissä kohtaamisissa lasketaan kuitenkin perusta kaikelle tehtävälle työlle eli tutustutaan nuoriin ja puhutaan heidän kanssaan. Ilman tällaisia perusasioita on vaikea nähdä, että luottamus nuorten ja nuorisotyöntekijöiden välillä olisi mahdollista.

Nuorisotyöntekijöiden korostamat lähestymistavat ja periaatteet saavat tukea myönteisestä tunnistamisesta, jonka olen nostanut tuloksia esitellessäni keskeiseen asemaan. Tämän mukaan katson ennaltaehkäisevän toiminnan alkavan hyvinvoinnin edistämisestä, arkisista kohtaamisista ja kanssakulkijuudesta. Niissä on myös raidenuorisotyön ydin. Kohdennetuksi ennaltaehkäisyksi olen kutsunut toimintatapoja tilanteissa, joissa raidenuorisotyöntekijät pyrkivät katkaisemaan negatiiviseen suuntaan mahdollisesti johtavan kehityskulun. Puuttumiseksi nimitän tilanteita, joissa ongelmat ovat kärjistyneet jo sellaisiksi, että usein niiden ratkaisemiseksi tarvitaan moniammatillista yhteistyötä.

Ratkaisu ei ole ollut yksinkertainen. *Puuttuminen* käsitteenä sisältää usein negatiivisia konnotaatioita. Vaatiikin pohdintaa, onko puuttuminen käsitteenä sovitettavissa yhteen voimavaroja korostavan myönteisen tunnistamisen lähestymistapojen kanssa. ”Puuttumiskulttuuria” on kritisoitu siitä, että se ohjaa tarkastelemaan nuoria lähinnä suhteessa riskeihin – lähestymistapa, joka on niin nuorisotyölle kuin nuorisotutkimukselle vieras (Harrikari 2008; Nieminen & Honkatukia 2017, 36–49).

Konfliktitilanteissa tai orastavia ongelmia havainnoidessaan nuorisotyö, joka perinteisesti on halunnut välttää ongelmakeskeisyyttä ja toiminut nuoriin kohdistuvan huolipuheen myönteisenä vastavoimana, joutuu puntaroimaan suhdettaan riskien kartoittamiseen (Siurala ym. 2016, 184; Autio 2015, 112; Nieminen 2007, 39). Tania St Croix on varoittanut tilanteista, joissa nuorisotyöntekijät päätyvät nuorten omaehtoisen osallistumisen sijaan kiinnittämään huomionsa nuoriin, jotka on toisten toimesta määritelty ”riskiryhmiksi” (St Croix 2016, 120). Myönteisen tunnistamisen näkökulmasta tämä on myös haastava tehtävä, sillä nuoren tai nuorten tulkitseminen riskien aiheuttajiksi tai kohteiksi vaikeuttaa nuoren tarkastelemista omana itsenään, ei ulkopuolelta tehtyjen

oletusten eikä esimerkiksi aikaisemman käyttäytymisen, sukupuolen tai etnisyyden perusteella (Korkiamäki 2015, 138; Stenvall & Korkiamäki & Kallio 2015, 41–45).

Vastauksia voi tarjota myönteinen tunnistaminen. Lähestymistapa ohjaa tarkastelemaan nuoria voimavaralähtöisesti silloinkin, kun nuoren tilanteeseen liittyy jonkinlaisia erityisiä haavoittuvuuksia. Myönteinen tunnistaminen ei erottele nuoria tuettaviin ja pärjääviin, ja juuri siinä piilee sen vahvuus. Myönteinen tunnistaminen asettaa kyseenalaiseksi lähestymistavan, jossa nuoret määritellään ulkoapäin tai vahvistetaan riskiajattelua. Tämä ei tarkoita ongelmien kiistämistä eikä minkä tahansa hyväksymistä (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015, 22–25).

Myös raidenuorisotyössä kohdataan monenlaisia nuoria monenlaisissa tilanteissa. Ei ole lainkaan mielekästä ajatella, että raidenuorisotyön tulisi tulevaisuudessa valita kohderyhmänsä; tällöin se joutuisi hylkäämään lähestymistapojaan ja juurikin erottelemaan nuoria sen perusteella, katsotaanko heidän tarvitsevan tukea vai ei.

Puuttumisesta puhumisen tarkoituksena ei ole omalta osaltaan vahvistaa puuttumiskulttuuria (Harrikari 2008). On kuitenkin selvää, että käyttämäni käsitteet eivät ole ainoita mahdollisia, vaan vaikuttavat osaltaan siihen, millaisiin lopputuloksiin olen päätenyt. Puuttumisesta puhuttaessa onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, millaiset tarkoituksiperät ja millainen eetos puuttumisen takana on ja millä tavoin raidenuorisotyössä lähestymistapoja sovelletaan. Nuorisotyössä perusteltua puuttumista motivoi ensisijaisesti nuoren hyvinvointi, ei kontrolli ja hallinta (Saarikkomäki & Honkatukia 2017, 177–178). Kohdennetun ennaltaehkäisyn ja puuttumisen tulee perustua kasvatuksellisiin syihin, eikä niiden tarkoitus ei ole tukea vaatimuksia nuorten näkymättömyydestä kaupunkitilassa.

Nuoret eivät ole kaupunkitilassa yhdenvertaisessa asemassa aikuisiin nähden (Matthews ym. 2000; Malone 2002). Lisäksi heidän asemaansa saattaa vaikuttaa iän ohella etnisyys ja sukupuoli. Nuorten tulkitsemisella potentiaalisesti häiriötekijäksi oikeutetaan usein se, että heidän oleskeluaan kontrolloidaan ja rajoitetaan toisella tavalla kuin aikuisten. Kuten myös nuorisotyöntekijät toivat esille, toisinaan nuorten aiheuttamat äänet tulkitaan ”meteliksi” helpommin kuin aikuisten (Liikanen & Rannikko 2016, 37–45). Nuorisotyön valjastaminen konfliktien lievittämiseen juuri nuorten käytökseen vaikuttamalla lisää nuoriin kohdistuvaa kontrollia julkisessa ja puolijulkisessa tilassa ja voi herättää eettisiä kysymyksiä toi-



minnan kasvatuksellisista perusteluista. Kontrollin välineenä nuorisotyön voi olla myös hankala säilyttää nuorten luottamusta, vapaaehtoista osallistumista sekä nuoren tarpeiden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, jotka ovat nuorisotyön ytimessä (Nieminen 2007, 34–35). Kaikki nuoret eivät tahdo tulla kohdatuiksi, ja vapaaehtoisuuden säilyminen edellyttää tällöin tilanteiden herkkää luentaa ja nuorten keskinäisissä verkostoissa rakentuvan toimijuuden kunnioittamista – ja tarpeen vaatiessa väistymistä (Korkiamäki 2015, 142–144).

Tutkimustulokset virittävät pohtimaan, millä tavoin myönteinen tunnistaminen ja hyvinvoinnin edistäminen olisivat yhä selkeämmin nostettavissa esiin raidenuorisotyölle leimallisina piirteinä. Positiivisen kohtaamisen merkitys on työssä arvossa pidetty asia, jonka merkitys on luettavissa myös tämän tutkimuksen tuloksista ja raidenuorisotyön vaikutuksista. Arkisten kohtaamisten arvo on myönteisten asioiden edistämässä ja mahdollistamisessa, ei ainoastaan mahdollisten ongelmien torjumisessa. Ilman arkisia kohtaamisia raidenuorisotyöstä jäisi kovin vähän jäljelle. Myös moniammatillisessa yhteistyöverkostossa nuorisotyön tärkeyden nähtiin perustuvan kontrollialan ammattilaisista eroavaan lähestymistapaan.

Raidenuorisotyöllä on oma ääni, joka voi tehdä tunnetuksi oman lähestymistapansa taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tällaisia ovat nuorten voimavarojen korostaminen, myönteisyys ja pyrkimys välttää tarkastelemasta nuoria yksinomaan suhteessa riskeihin. Kuten monet yhteistyökumppanit totesivat, nuorisotyöntekijöiden tieto nuorten maailmasta on heille tärkeää, eikä heillä usein välttämättä ole sitä omasta takaa käytettävissään. Tämä näkyy myös siinä, että monien tahojen oma tapa puhua nuorista on varsin ongelmakeskeinen ja kielteinen. Yhteistyöverkostossa nuorisokuvan syventämistä ja toisenlaisen näkökulman esiin tuomista voidaankin pitää suotavana. Huono vaihtoehto on, että nuorisokuva muovautuu toiseen suuntaan ja nuorisotyön piirissä omaksutaan kontrollialan ammattilaisille ominaiset puheet. Tällöin korostuu kuva nuorisosta suhteessa riskeihin joko niiden aiheuttajina tai suojelun kohteina (ks. Saarikkomäki & Honkatukia 2017; Malone 2002).

On selvää, että moniammatillisessa yhteistyöverkostossa on rinnakkain monenlaisia lähestymistapoja ja päämääriä. Lähestymistapojen ero on myös tarkastelemassani yhteistyöverkostossa arvostettu asia. Päämäärien erot saattoivat sen sijaan olla epäselvempiä, tai niiden eroja ei välttämättä

ollut kaikkien tahojen kanssa yhteistyöverkostossa reflektoitu. Kuitenkin yhdessä edistettävät päämäärät ovat sellainen teema, jota olisi toisinaan hyvä pysähtyä myös pohtimaan. Nuorisotyöntekijöiden tiedolla edistetään yhteistyökumppaneiden asettamia päämääriä ja päinvastoin, joten niiden yhteensopivuus on tärkeä tieto kummallekin tiedonvaihdon osapuolelle. Jos vastakkain asetetaan toive nuorten hengailun vähenemisestä ja toisaalta nuorten oikeus oleskella julkisessa ja puolijulkisessa tilassa, voiko nuorisotyö omalla toiminnallaan tukea ensin mainittua? Onko kumppanuus mahdollista tilanteessa, jossa nuorisotyön eetos ja edistetty päämäärä ovat ristiriidassa? Tällaiset kysymyksenasettelut ovat tärkeitä tulevaisuudessa niin nuorisotyön kehittämisessä kuin nuorisotyötä käsittelevässä tutkimuksessa.

Etnisyys, ikä ja sukupuoli asettavat nuoria erilaisiin asemiin kaupunkitilassa aikuisiin nähden. Epätasainen valtasuhde nuoren ja aikuisen välillä korostuu äärimmäisessä tilanteessa, jossa aikuinen uhkailee nuorta väkivallalla tai käyttäytyy rasistisesti nuorta kohtaan. Myös sukupuoleen liitetyt stereotypiat ja heteronormatiiviset oletukset tiukentavat tilaa toisille käyttäjille ja asettavat ihmisiä eriarvoiseen asemaan. Käytännössä heteronormatiivinen oletus esimerkiksi nuoren seksuaalisuudesta voi tulla esiin hyväntahtoiseksi tarkoitettussa kysymyksessä tyttö- tai poikaystävästä. Tällaiset nuoren heteroseksuaaliseksi olettavat kysymykset ja vitsit saattavat kuitenkin olla hyvin epämiellyttäviä kokemuksia ei-heteroseksuaaliselle nuorelle. Samaa voidaan todeta oletuksista, jotka koskevat nuorten sukupuolta tai etnisyyttä.

Julkista ja puolijulkista tilaa tiukentavat tekijät vaikuttavat myös siihen, millaisissa tiloissa raidenuorisotyö toimii. Voidaankin pohtia, millä tavoin tilaan heijastuvat eriarvoisuudet näkyvät raidenuorisotyön arjessa ja millä tavoin niihin voidaan vastata.

Raidenuorisotyö on työmuotona sidoksissa julkiseen ja puolijulkiseen tilaan, jossa se toimii. Tila ei ole ainoastaan sen toimintakenttä, vaan ratkaisevalla tavalla toimintaa muovaava tekijä. Kuten raidenuorisotyöntekijöillä on usein tapana sanoa, työssä toimitaan ”*tilanteen mukaan*”. Tämän joustavuuden säilyminen onkin tärkeää, sillä raideliikenteen varrelle sijoittuvat tilat ja kohtaamispaikat ovat jatkuvan muutoksen alaisia pääkaupunkiseudulla niin Vantaan, Espoon kuin Helsingin alueella. Myös raidenuorisotyö työmuotona muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Nähtäväksi jää, millaisia tarpeita uudet muutokset nostavat esiin.

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna (2006) *Tytöt, pojat ja sukupuoli häirintä*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 69. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Anttila, Anna (2015) Vapaa-ajan yhteisöjen ja intressien tärkeys. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 65–70.
- Aseman lapset ry (2017) Siis perusnuorisotyötä vai erityisnuorisotyötä? Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppa-keskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 145–147.
- Autio, Kirsi (2015) Miten myönteinen tunnistaminen ammatillisena työotteena haastaa työntekijän? Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 112–117.
- European Youth Work Convention (2015) *Declaration of the 2nd European Youth Work Convention*. 27–30 April 2015. http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/8529155/The+2nd+European+Youth+Work+Declaration_FINAL.pdf/cc602b1d-6efc-46d9-80ec-5ca57c35eb85 (Viitattu 27.2.2018.)
- Franck, Karen & Stevens, Quentin (2007) Tying Down Loose Space. Teoksessa Karen Franck & Quentin Stevens (toim.) *Loose space. Possibility and diversity in urban life*. Lontoo: Routledge, 1–33.
- Harrikari, Timo (2008) *Riskillä merkityt. Lapset ja nuoret huolen ja puuttumisen politiikassa*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 87. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Hinkkanen, Ville (2013) Rikollisuuden kustannukset. Teoksessa *Rikollisuustilanne 2012. Rikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia.
- Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (2007) Nuorisotyötä on tehtävä! Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 7–17.
- Icehearts (2017) Uusi kustannusvaikuttavuuslaskelma julkaistu: yhden Icehearts-joukkueen säästöt yhteiskunnalle 2,8 miljoonaa. Tiedote, 21.9.2017. <https://www.icehearts.fi/uusi-kustannusvaikuttavuuslaskelma-julkaistu-yhden-icehearts-joukkueen-saastot-yhteiskunnalle-28-milj-e/> (Viitattu 27.2.2018.)
- Indecon – International Economic Consultants (2012) *Assessment of the economic value of youth work*. National Youth Council of Ireland. http://www.youth.ie/sites/youth.ie/files/Economic_Benefit_Youthwork_2012.pdf (Viitattu 27.2.2018.)
- Juvonen, Tarja (2015) *Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä työssä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 165. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki, Riikka & Häkli, Jouni (2015) Myönteinen tunnistaminen

- minen. Näkökulma hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 19–35.
- Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti (2012) Seutukaupunki elinympäristönä. Nuorten kokemuksia aikuisille rakennetussa kaupunkitilassa. Teoksessa Ari Hynynen (toim.) *Takaisin kartalle. Suomalainen seutukaupunki*. Helsinki: Kuntaliitto, 85–101.
- Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Gretschel, Anu & Laine, Sofia & Merikivi, Jani (2011) Nuorten tilat. Teoksessa Mirja Määttä & Tarja Tolonen (toim.) *Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 57–91.
- Kiilakoski, Tomi (2016) Valvottua tai vapaata, tekemistä tai ei. Nuorten näkemyksiä hyvästä kohtaamispaikasta. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 16–25.
- Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie (2015) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Klemetti, Reija & Raussi-Lehto, Eija (2014) *Edistä, ehkäise, vaikuta. Seksuaali- ja lisääntymisterveyden ohjelma 2014–2020*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, julkaisuja 5.
- Koskela, Hille (1999) Gendered exclusions. Women's fear of violence and changing relations to space. *Geografiska Annaler*, (81) 4, 111–124.
- Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (2015) Johdanto. Kehittämisen arvo ja itseisarvo. Teoksessa Katja Komonen & Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 7–20.
- Korkiamäki, Riikka (2015) Lasten ja nuorten arkisen toimijuuden tukeminen. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 131–164.
- Kuula, Arja (2006) *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa (2009) Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuorten olemisen tilana. *Alue ja ympäristö*, (38) 1, Alue- ja ympäristötutkimuksen seura, 51–58.
- Lampela, Pauliina & Leppävuori, Mikko & Puomilahti, Ilkka (2016) Johdanto. Kohtaamisia nuorten kokoontumispaikoilla. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Leppävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 7–13.
- Lappalainen, Sirpa (2007a) Johdanto. Mikä ihmeen etnografia? Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen



- (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 9–14.
- Lappalainen, Sirpa (2007b) Rajamaalla. Etnografinen tarina kenttätutkimuksesta lasten parissa. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 65–88.
- Lappalainen, Sirpa (2007c) Havainnoinnista kirjoitukseksi. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 113–133.
- Liikanen, Veli & Rannikko, Anni (2016) Kamppailua yhteismaista. Nuorten ääni kaupunkitilan valtageometrioissa. Teoksessa Pauliina Lampela & Mikko Lepävuori & Ilkka Puomilahti (toim.) *Hengailua, kohtaamisia ja yhdessä olemista. Nuoruuden elementtejä ja työmuotoja julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa*. Kuopio: Nuorten palvelu ry, 37–45.
- Luoto, Virva (2017) Reportaasi: Jalkautuen kohdataan kivoja, hyviä ja tärkeitä nuoria. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 107–113.
- Malone, Karen (2002) Street life. Youth, culture and competing uses of public space. *Environment & Urbanization*, 14 (2), 157–168.
- Matthews, Hugh & Taylor, Mark & Percy-Smith, Barry & Limb, Melanie (2000) The Unacceptable *Flaneur*. The shopping mall as a teenage hangout. *Childhood: A Global Journal of Child Research*, (7) 3, 279–294.
- Mietola, Reetta (2007) Etnografisesta haastattelusta etnografiseen analyysiin. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 151–176.
- Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi (2013) *Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013*. Helsinki: Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 140. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö & Valtion liikuntaneuvosto & Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Mäkelä, Pekka & Järveläinen, Eeva (2017) Miksi kuntarajat ylittävä yhteistyö on tärkeää? Case: Nuorisotyö raiteilla -hanke. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kaupakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 51–58.
- Nieminen, Juha (2007) Vastavoiman hahmo. Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) *Nuorisotyötä on tehtävä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 21–43.
- Nieminen, Juha (2014) Kommenttipuheenvuoro. Mahdollista nuorisotyötä. Kehittämishaasteita tradition, nykyisyyden ja tulevaisuuden ristivalossa. *Nuorisotutkimus* (32) 2, 53–59.
- Nieminen, Juha (2015) Jälkisanat. Teoksessa Tomi Kiilakoski & Viljami Kinnunen &

- Ronnie Djupsund (2015) *Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön ope-
tussuunnitelmasta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja
169 & Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 5. Helsinki: Nuorisotutki-
musseura, 202–215.
- Nieminen, Juha & Honkatukia, Päivi (2017) Nuorisokysymyksen rakentuminen. Neljä
näkökulmaa. Teoksessa Tommi Hoikkala & Johanna Kuivakangas (toim.) *Kenen nu-
orisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusseuran/
Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 196 & Humanistinen ammattikorkeakoulu,
julkaisuja 42. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 35–51.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285> Viitattu
11.5.2018.
- Purjo, Timo (2015) Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa Katja
Komonen & Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) *Kehittyvä nuorisotyö*.
Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki:
Nuorisotutkimusseura, 81–105.
- Puuronen, Anne (2015) Kohdennetun nuorisotyön arvioinnin kehittäminen. Osatut-
kimuksen toteuttaminen, aineisto ja kehittämistyö. Teoksessa Anu Gretschel &
Pirjo Junntila-Vitikka & Anne Puuronen: *Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrit-
telyyn ja arviointiin*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja
176. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 114–164.
- Pyry, Noora (2015) *Hanging out with young people, urban spaces and ideas. Open-
ings to dwelling, participation and thinking*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pyry, Noora (2014) Participation by being. Teenage girls' hanging out at the shop-
ping mall as 'dwelling with' [the world]. *Emotion, Space and Society* (18), 1–22.
- Saarikkomäki, Elsa & Honkatukia, Päivi (2017) Nuorten kohtaaminen vartiointityössä
– kontrollia, huolenpitoa, turvaa vai näitä kaikkia? Teoksessa Tommi Hoikkala &
Johanna Kuivakangas (toim.) *Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja
mahdollisuudet*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja
196 & Humanistinen ammattikorkeakoulu, julkaisuja 42. Helsinki: Nuorisotut-
kimusseura, 172–182.
- Salasuo, Mikko (2011) Vaikuttamisen keinot. Teoksessa Markku Soikkeli & Mikko
Salasuo & Anne Puuronen & Matti Piispa: *Se toimii sittenkin – kuinka päihde-
valituksesta saa selvää*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston
julkaisuja 116. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 11–21.
- Salasuo, Mikko (2008) Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuurinen maantiede. Esimerk-
kejä elinympäristön nuorisotyölle asettamista ehdoista. Teoksessa Anu Gretschel &
Tomi Kiilakoski (toim.) *Lasten ja nuorten kunta*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisot-
utkimusverkoston julkaisuja 77. Helsinki: Nuorisotutkimusseura & Opetushallitus
& Humanistinen ammattikorkeakoulu, 209–223.
- Salasuo, Mikko (2007) *Atomisoitunut sukupolvi. Pääkaupunkiseudun nuorisokulttuu-
rinen maisema ja nuorisotyön haasteita 2000-luvun alussa*. Helsinki: Helsingin
kaupungin tietokeskus, Research Series 6/2006.
- Siurala, Lasse & Coussée, Filip & Suurpää, Leena & Williamson, Howard (2016)
Bridging youth work, but on whose terms? Teoksessa Lasse Siurala & Filip Cou-



- sée & Leena Suurpää & Howard Williamson (toim.) *The history of youth work in Europe. Autonomy through dependency – Histories of co-operation, conflict and innovation in youth work*. Volume 5. Youth Partnership, Council of Europe Publishing, 181–189.
- St Croix, Tania (2016) Building alliances, taking sides. The effects of strong governmental guidance and control. Teoksessa Lasse Siurala & Filip Coussée & Leena Suurpää & Howard Williamson (toim.) *The history of youth work in Europe. Autonomy through dependency – Histories of co-operation, conflict and innovation in youth work*. Volume 5. Youth Partnership, Council of Europe Publishing, 119–129.
- Stenvall, Elina & Korkiamäki, Riikka & Kallio, Kirsi Pauliina (2015) Arjen moninaisuuden tavoittaminen tutustumisen kautta. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio & Riikka Korkiamäki (toim.) *Myönteinen tunnistaminen*. Nuorisotutkimusseuran/ Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 117. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 39–64.
- Tani, Sirpa & Pyry, Noora (2017) Nuorten hengailu julkisessa kaupunkitilassa. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 32–43.
- Tolonen, Tarja & Palmu, Tarja (2007) Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa Sirpa Lappalainen & Pirkko Hynninen & Tarja Kankkunen & Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) *Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus*. Tampere: Vastapaino, 89–112.
- Tolonen, Tarja (2017) 'Arvon mekin ansaitsemme...' Nuorten asemointi ja nuorisokuvat yhteiskunnallisessa keskustelussa. Teoksessa Iina Juntunen & Susanna Ylimys (toim.) *Nuorisotyötä asemilla, kaduilla ja kauppakeskuksissa. Askelmerkkejä Löytävään nuorisotyöhön*. Helsinki: Aseman Lapset ry, 25–31.
- Valtakari, Mikko (2017) Ohjaamo-toiminnan taloudellisen vaikutusten arviointi – mittariston kehittäminen arvioinnin tueksi. Kohtaamo-hankkeen kotisivut: Ajankohtaista. http://kohtaamo.info/home/-/asset_publisher/zJCWPGOcV1WA/content/ohjaamo-toiminnan-taloudellisen-vaikutusten-arviointi-mittariston-kehittaminen?inheritRedirect=false (Viitattu 26.2.2018.)
- Vantaan nuorisopalvelut (2017) Nuorisotyö raiteilla vuosiraportti, 010516–300417.
- Vinterbäck, Tero (2016) *Ammatillinen nuorisotyö - säästökuopasta investointikärkeän: Auran vapaa-aikatoimen lapsi- ja nuorisotyön palvelujen kehittäminen*. Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- YLE Uutiset (2015) Ilmainen ehkäisy käänsi Rauman aborttiluvut laskuun. *Yle Uutiset*, 19.2.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-7811041> (Viitattu 27.2.2018.)
- YouthLink Scotland (2016) *Report. Social and economic value of youth work in Scotland: initial assessment*. <https://www.youthlinkscotland.org/media/1254/full-report-social-and-economic-value-of-youth-work-in-scotland.pdf> (Viitattu 27.2.2018.)

TIIVISTELMÄ

"KADULLA ME OLLAAN NIIDEN NUORTEN PAIKOILLA" – RAIDENUORISOTYÖ JULKISISSA JA PUOLIJULKISISSA TILOISSA

Karla Malm

Nuorille liikkumisen helpottuminen tarkoittaa pieneneviä etäisyyksiä ja samalla uusia tapoja käyttää kaupunkitilaa. Tämä heijastuu nuorten elämään ja voi muuttaa liikkumisen ja hengailun ohella kaveripiirien rakentumista ja jopa identiteettejä. Nuorten lisääntyneet liikkumis- ja kokoontumismahdollisuudet vaikuttavat nuorisokulttuuria määrittäviin paikallisiin ja maantieteellisiin ehtoihin. Nuorisokulttuurinen maantiede asettaa myös nuorisotyölle kulttuuriset, sosiaaliset ja maantieteelliset ehdot, joiden puitteissa se toimii (Salasuo 2008, 209–223; Kiilakoski ym. 2011, 62). Vantaalla kehäradan valmistumisen lähestyessä ryhdyttiin pohtimaan, millaisia muutoksia kehärata toisi mukanaan nuorten maailmaan. Nuorisotyö raiteilla -hanke on yksi vastaus siihen, miltä nuorisotyön toimintamuodot uudenaikaisessa ympäristössä voivat näyttää.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama hanke sai alkunsa syksyllä 2015. Tarkoituksena on viedä nuorisotyö sinne, missä nuoret liikkuvat ja viettävät vapaa-aikaansa. Toiminnan toteutuksesta ja organisoimisesta vastaa Vantaan kaupungin nuorisopalvelut. Vantaalla raidenuorisotyöntekijöiden työskentely keskittyy erityisesti kehäradan varrelle. Tärkeä osa Nuorisotyö raiteilla -hanketta on yhteistyöverkosto, johon nuorisotyöllisten tahojen lisäksi kuuluu muun muassa Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Helsingin poliisilaitokset, vartiointiliikkeitä ja joukkoliikenteestä vastaavia yhtiöitä.

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Nuorisotyö raiteilla -hankkeen työmuotoa uudenaikaisessa nuorisokulttuurisessa maisemassa ja arvioida menetelmien vaikutuksia niin nuorten kuin nuorisotyöntekijöiden ja yhteistyökumppanien näkökulmasta. Tutkimusaineisto on koottu etnografisia menetelmiä ja haastatteluita yhdistelemällä ja soveltamalla. Aineisto sisältää tutkijan kenttäpäiväkirjan ja 34 haastattelua (nuoret n=24, nuorisotyöntekijät n=5 ja yhteistyökumppanit n=5).



Ennaltaehkäisevä toiminta on saanut paljon painoarvoa raidenuorisotyössä, ja sillä viitataan moniin erilaisiin lähestymistapoihin ja tilanteisiin. Tässä tutkimuksessa raidenuorisotyön lähestymistavat ja kohtaamiset jaetaan kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat 1) *arkiset kohtaamiset*, 2) *kohdennettu ennaltaehkäisy* ja 3) *puuttuminen*. Yhdessä ulottuvuudet muodostavat pyramidin, jonka kaikki ulottuvuudet toimivat osana ennaltaehkäisevää toimintaa.

Arkiset kohtaamiset ovat perusta, jossa nuorten ja nuorisotyöntekijöiden väliset sosiaaliset suhteet rakentuvat. Tutustumisen ja myönteisen tunnistamisen kokemukset luovat pohjaa luottamukselle. Kohdennettu ennaltaehkäisy pyrkii havainnoinnin ja kasvatuksellisen auktoriteetin keinoin katkaisemaan orastavien ongelmien kärjistymisen konflikteiksi. Puuttuminen on toimintaa tilanteissa, joissa konflikti on jo olemassa. Konflikti useimmiten vaatii nuorisotyöntekijöiden ohella muiden ammattiryhmien, kuten poliisin tai vartijoiden, osallistumista. Konfliktitilanteessa nuorisotyöntekijöiden tehtävänä on nuoren tukeminen. Tukeen turvautuminen edellyttää nuorten luottamuksen saavuttamista. Näin ollen arkisissa kohtaamisissa rakentuva luottamus on pohja, jolle kohdennettu ennaltaehkäisy ja puuttuminen ovat rakennettu.

Nuorilla oli monenlaisia kokemuksia erilaisista raidenuorisotyön ulottuvuuksista. Pääsääntöisesti nuoret keskittyivät kertomaan positiivisia kokemuksia arkisista kohtaamisista ja jokapäiväisestä tuesta. Lisäksi kasvatuksellisen auktoriteetin käyttämistä pidettiin yleensä hyvänä tai neutraalina asiana. Joillakin nuorilla oli kokemuksia kärjistyneistä konfliktitilanteista, joissa nuorisotyöntekijät olivat tarjonneet heille tukea ja turvaa.

Osa nuorista kritisoi nuorisotyöntekijöiden jalkautumista julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin, kuten kauppakeskuksiin. Heidän toiveensa on viettää aikaa toistensa kanssa ilman aikuisia. Nuorisotyöntekijä ei välttämättä ole tervetullut kaikkiiin tilanteisiin, ja huolimatta nuorisotyöntekijöiden toiveesta kunnioittaa tätä, nuoret kertoivat kokemuksista, joissa tämän toiveen ei koettu toteutuneen. Kritiikistä huolimatta useimpien nuorten suhtautuminen raidenuorisotyöhön on kuitenkin positiivinen tai neutraali. Luottamusta työmuodon toimivuuteen herättää, että se on tuttu nuorten enemmistölle erityisesti niiden nuorten joukossa, jotka liikkuvat kaupunkitilassa aktiivisesti ja hengailevat paljon. Olennaisin raidenuorisotyön vaikutus onkin, että raidenuorisotyöntekijät vaikuttavat

monille nuorille olevan juuri sitä mitä ovat toivoneet: turvallisia aikuisia, joiden tukeen nuoret uskaltavat luottaa.

Asiasanat: nuoret, nuorisotutkimus, nuorisotyö, kaupunkitila, raideliikenne, vapaa-aika, moniammatillisuus, ennaltaehkäisy, kontrolli, kuluttavat, liikkuminen

SAMMANDRAG

"PÅ GATORNA ÄR VI PÅ UNGDOMARNAS PLATSER" – UNGDOMSARBETE PÅ SPÅRET I OFFENTLIGA OCH HALVOFFENTLIGA UTRYMMEN

Karla Malm

För unga betyder lättare transportmedel kortare avstånd, och samtidigt nya sätt att använda stadsrummet. Detta speglas i ungdomarnas liv, och kan förutom att påverka hur de unga förflyttar sig och umgås även ha en inverkan på hur kompiskretsar byggs upp och till och med på identiteter. Ungdomarnas ökade transportmöjligheter och möjligheter att samlas påverkar de lokala och geografiska villkoren som definierar ungdomskulturen. Den ungdomskulturella geografin fastställer också kulturella, sociala och geografiska villkor för ungdomsarbetet, och ungdomsarbetet verkar inom dessa ramar (Salasuo 2008, 209–223; Kiilakoski m. fl. 2011, 62). När datumet för ringbanans öppnande närmade sig började man i Vanda fundera på hurdana förändringar ringbanan skulle medföra i de ungas värld. Projektet Ungdomsarbete på spåret (Nuorisotyö raiteilla) är ett svar på hur ungdomsarbetets verksamhetsformer kunde se ut i en ny slags miljö.

Projektet, som finansieras av undervisnings- och kulturministeriet, fick sin början på hösten 2015. Syftet är att föra ungdomsarbetet dit var ungdomarna rör sig och tillbringar sin fritid. Vanda stads ungdomstjänster ansvarar för att genomföra och organisera verksamheten. I Vanda koncentrerar sig spårungdomsarbetarnas arbete i synnerhet längs ringbanan. En viktig del av projektet Ungdomsarbete på spåret är samarbetsnätverket, där det förutom ungdomsarbetsinstanserna även ingår bland annat polisinsättningar i Östra Nyland, Västra Nyland och Helsingfors, bevakningsföretag och bolag som ansvarar för kollektivtrafiken.

Syftet med denna studie var att granska projektet Ungdomsarbete på spårets arbetsform i ungdomskulturens nya landskap och utvärdera metodernas inverkan ur både ungdomarnas och ungdomsarbetarnas samt samarbetspartnerns perspektiv. Forskningsmaterialet har samlats genom att kombinera och tillämpa etnografiska metoder och intervjuer.

Materialet innehåller forskarens fältdagbok och 34 intervjuer (ungdomar n=24, ungdomsarbetare n=5 och samarbetspartner n=5).

Den förebyggande verksamheten har fått en stor betydelse i spårungdomsarbetet, och termen syftar på flera olika tillvägagångssätt och situationer. I den här studien delas spårungdomsarbetets tillvägagångssätt och möten in i tre dimensioner: 1) vardagliga möten, 2) inriktat förebyggande, och 3) ingripande. Tillsammans utgör dimensionerna en pyramid vars alla dimensioner fungerar som en del av den förebyggande verksamheten.

De vardagliga mötena är grunden där de sociala förhållandena mellan ungdomarna och ungdomsarbetarna byggs upp. Upplevelser av att lära känna varandra och positivt identifierande skapar en grund för förtroende. Genom observation och pedagogisk auktoritet strävar det inriktade förebyggandet efter att hindra att problem som håller på att uppkomma bryter ut i konflikter. Ingripande är åtgärder i situationer där en konflikt redan uppstått. Förutom ungdomsarbetare kräver konflikter ofta också deltagande från andra yrkesgrupper, till exempel poliser och väktare. I konfliktsituationer har ungdomsarbetarna i uppgift att stöda de unga personerna. För att ungdomarna ska ta hjälp av detta stöd måste man vinna deras förtroende. Därför utgör det förtroende som byggs upp under de vardagliga mötena en grund på vilken inriktat förebyggande och ingripande byggs.

Ungdomarna hade många slags erfarenheter av spårungdomsarbetets olika dimensioner. I regel koncentrerade sig ungdomarna på att berätta om positiva erfarenheter av vardagliga möten och dagligt stöd. Dessutom ansåg ungdomarna i huvudsak att användningen av pedagogisk auktoritet var en bra eller neutral sak. Vissa unga hade upplevt tillspetsade konfliktsituationer där ungdomsarbetarna hade erbjudit stöd och trygghet.

En del av ungdomarna kritiserade att ungdomsarbetarna ger sig ut i offentliga och halvoffentliga utrymmen, till exempel köpcenter. De ville tillbringa tid tillsammans utan att vuxna var på plats. En ungdomsarbetare är inte nödvändigtvis välkommen i alla situationer, och trots att ungdomsarbetarna ville respektera denna önskan berättade ungdomarna om erfarenheter där de inte upplevde att önskan uppfyllts. Trots kritiken förhåll sig ändå de flesta ungdomar positivt eller neutralt till spårungdomsarbetet. Förtroende för arbetsformens funktion väcks av att den är bekant för majoriteten av ungdomarna, i synnerhet bland de unga som aktivt rör sig i stadsrummet och tillbringar mycket tid där med sina vän-



ner. Spårungdomsarbetets främsta inverkan är att spårungdomsarbetarna verkar vara precis vad de flesta ungdomarna önskat sig: trygga vuxna vars stöd ungdomarna vågar lita på.

Ämnesord: unga, ungdomar, ungdomsforskning, ungdomsarbete, stadsrummet, spårtrafik, fritid, multiprofessionalitet, förebyggande, kontroll, färdstätt, transport

ABSTRACT

"ON THE STREETS WE GO TO THE PLACES WHERE YOUNG PEOPLE HANG OUT" – RAILWAY YOUTH WORK IN PUBLIC AND SEMI-PUBLIC SPACES

Karla Malm

For young people, improved public transport means shorter distances and new ways to use the urban space. This affects the young people's lives and as well as changing the way they travel and hang about, it can also change the structure of circles of friends and even identities. The increased opportunities for young people to travel around and congregate affect the local and geographical conditions that define youth culture. The youth cultural geography also sets cultural, social and geographical conditions for youth work, within which it is carried out (Salasuo 2008, 209–223; Kiilakoski et al. 2011, 62). In Vantaa, as the Ring Rail Line was nearing completion we started thinking about the types of changes the rail line would bring to the young people's world. The Railway Youth Work Project is one response to the way youth work activities could look in the new environment.

The project funded by the Ministry of Education and Culture was started in autumn 2015. The idea is to take youth work to the places where young people travel and spend their free time. The City of Vantaa Youth Services is responsible for organising and implementing the activities. In Vantaa the railway youth work activities are focused along the Ring Rail Line. An important factor of the Railway Youth Work Project is a cooperation network, which includes the Eastern Uusimaa Police Department, the Western Uusimaa Police Department and the Helsinki Police Department, security companies and the companies responsible for public transport.

The purpose of the study was to investigate the working method of the Railway Youth Work Project in a new youth cultural landscape and evaluate the impact of processes from the perspective of the young people, the youth workers and partners. The research data was compiled by combining and applying ethnographic methods and interviews. The

data contains the researcher's field diary and 34 interviews (young people n=24, youth workers n=5 and partners n=5).

Preventive activities are emphasised in railway youth work and refer to many different approaches and situations. In this study the approaches and encounters in the railway youth work are divided into three dimensions, which are 1) *everyday encounters*, 2) *targeted prevention* and 3) *involvement*. Together they form a pyramid and its dimensions all function as part of preventative activities.

Everyday encounters form the foundation on which social relationships between the young people and youth workers are formed. The experiences of getting acquainted and positive recognition form a foundation for trust. Targeted prevention aims to stop emerging problems escalating into conflicts using observation and educational authority. Involvement is a method used in situations in which conflict already exists. Conflict most frequently requires the participation of other professional groups, such as police and security guards, in addition to the youth workers. In conflict situations, the task of the youth workers is to support the young person. In order to accept support, the young person has to trust the youth worker. Thus, the trust built on everyday encounters is the foundation on which targeted prevention and involvement are built.

The young people had many types of experiences of the various dimensions of the railway youth work. The young people mainly focused on describing positive experiences of everyday encounters and daily support. The use of educational authority was also generally considered a good or neutral matter. Some of the young people had experiences of escalating conflict situations in which the youth workers had offered support and safety.

Some of the young people criticised the fact that the youth workers did outreach work in public and semi-public places, such as shopping centres. They wanted to spend time together without adults. Youth workers were not necessarily welcome in all situations, and despite the youth workers' wish to respect this, the young people described experiences where they felt this did not happen. Despite the criticism, the attitude of most young people to the railway youth work was, however, positive or neutral. Confidence in the functioning of the working method arose from the fact that it was familiar to the majority of young people, especially those who actively travel around and hang about in the urban

space. The most fundamental effect of the railway youth work was that the young people considered the youth workers exactly the way they wanted to be considered: safe adults whose support the young people have the courage to trust.

Keywords: young people, youth research, youth work, urban space, rail transport, free time, multiprofessional cooperation, prevention, control, modes of transport, travel